T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTİMDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİ KULLANIM DURUMLARI VE ÖZ YETERLİLİK DÜZEYLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MAİDE DİLEK

Tez Danışmanı
DOÇ. DR. HULUSİ GEÇGEL

ÇANAKKALE – 2024

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTİMDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİ KULLANIM DURUMLARI VE ÖZ YETERLİLİK DÜZEYLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MAİDE DİLEK

Tez Danışmanı
DOÇ. DR. HULUSİ GEÇGEL

ÇANAKKALE – 2024

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Maide DİLEK tarafından Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL yönetiminde hazırlanan ve **26/08/2024** tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan "**Türkçe Öğretmenlerinin Eğitimde Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanım Durumları ve Öz Yeterlilik Düzeyleri**" başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir

Jüri Üyeleri	**İmza**
Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL (Danışman)	……
Doç. Dr. Fatih KANA	……
Doç. Dr. Fatih TANRIKULU	……

Tez No : 10594384

Tez Savunma Tarihi : 26/08/2024

……

Doç. Dr. Melis ULU DOĞRU

Enstitü Müdürü

../../20..

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

(İmza)
Maide DİLEK
26/08/2024

TEŞEKKÜR

Bu tezin gerçekleştirilmesinde, çalışmam boyunca benden bir an olsun yardımlarını esirgemeyen saygı değer danışman hocam Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL'e, eğitim hayatım boyunca bana kılavuzluk eden güzel ülkemin adınlık neferleri öğretmenlerime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma süreci boyunca benden desteğini esirgemeyen, kıymetli görüşlerini paylaşan meslektaşlarıma da ayrıca teşekkür ederim.

Maddi manevi her koşulda yanımda olan, beni yüreklendiren, bugünlere gelmemde büyük fedakarlıkları ve emeği olan sevgili annem, babam ve biricik kardeşime teşekkür ederim.

Maide DİLEK

Çanakkale, Ağustos 2024

ÖZET

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTİMDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİ KULLANIM DURUMLARI VE ÖZ YETERLİLİK DÜZEYLERİ

Maide DİLEK
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL
26/08/2024, 102

Bu çalışma Türkçe öğretmenlerinin eğitimde yaratıcı drama yöntemini kullanım durumları ve öz yeterlilik düzeylerini incelemek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış, verilerin analizinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

2023-2024 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin farklı illerinde devlet okulları ve özel okullarda görev yapan 30 Türkçe öğretmeninin görüşleri alınmıştır. Öğretmenler gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenmiştir. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemine dayalı olarak oluşturulmuştur. Veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edildikten sonra öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemini derslerinde kullanımlarıyla ilgili düşüncelerini, derslerinde yaratıcı drama yöntemini nasıl uyguladıklarını, ders kitabında yer alan metinlerin yöntem açısından elverişliliğini, yaratıcı drama yönteminin temel dil becerilerine etkisini, yöntemin öğrencilerin tutum ve becerileri gelişimine etkisini, yöntemi kullandıklarında kazanımlar üzerindeki etkisini, bu yöntemi kullanmak isteyen öğretmenin sahip olması gereken yeterliliklerin neler olduğunu, yaratıcı drama alanında Türkçe öğretmenlerinin kendilerini geliştirmek için neler yaptıklarını çeşitli ölçütler yönünden değerlendirmesi istenen sekiz soru yöneltilmiştir.

Öğretmenlerin tümü Türkçe dersi için yaratıcı drama yönteminin faydalı olduğunu ve derslerinde kullandıklarını, gerek metinler yoluyla gerek etkinliklere paralel olarak kullandıklarını, bu yöntemin öğrencilerin tutum ve becerilerini geliştirmelerine katkı sağladığını, Türkçe öğretmenlerinin çoğunluğunun kendilerini bu alanda geliştirdiklerini,

derslerinde bu yöntemden yararlandıklarını belirtirken bazı öğretmenlerin ise yöntemi çeşitli gerekçelerle kullanamadıklarını gerekçelendirerek değerlendirdikleri görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Türkçe öğretimi, yaratıcı drama yöntemi, öz yeterlilik

ABSTRACT

TURKISH TEACHERS' USE OF CREATIVE DRAMA METHOD IN EDUCATION AND THEIR SELF-EFFICACY LEVELS

Maide DİLEK

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Turkish and Social Sciences Education

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Hulusi GEÇGEL

26/08/2024, 102

This study was prepared to examine Turkish teachers' use of the creative drama method in education and their self-efficacy levels. The case study design, one of the qualitative research designs, was used in the study. Data was collected with a semi-structured interview form, and descriptive analysis technique was used to analyze the data.

The opinions of 30 Turkish teachers working in public and private schools in different provinces of Turkey in the 2023-2024 academic year were taken. Teachers were determined on a voluntary basis. The study group was formed based on the criterion sampling method, one of the purposeful sampling methods. After the data were analyzed with the descriptive analysis technique, the teachers' thoughts about the use of the creative drama method in their lessons, how they applied the creative drama method in their lessons, the suitability of the texts in the textbook in terms of the method, the effect of the creative drama method on basic language skills, the effect of the method on the development of students' attitudes and skills, the method. Eight questions were asked to evaluate the impact on outcomes when they use this method, what competencies the teacher who wants to use this method should have, and what Turkish teachers do to improve themselves in the field of creative drama in terms of various criteria.

While all of the teachers stated that the creative drama method is useful for Turkish lessons and that they use it in their lessons, both through texts and in parallel with activities, that this method contributes to the development of students' attitudes and skills, that the majority of Turkish teachers improve themselves in this field and that they use this method

in their lessons, some teachers use the method. It was observed that they evaluated it by justifying that they could not use it for various reasons.

Keywords: Education, Turkish teaching, creative drama method, self-sufficiency.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI……..……... i
ETİK BEYAN…… ii
TEŞEKKÜR…….. iii
ÖZET ……..…….. iv
ABSTRACT …….. vi
İÇİNDEKİLER ……..…… viii
SİMGELER ve KISALTMALAR…….....……. xii
TABLOLAR DİZİNİ…….…. xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ……..……...…….….. xiv

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ 1

1.1. Araştırmanın Problem Durumu……. 1
1.2. Araştırmanın Amacı……... 4
1.3. Araştırmanın Önemi…….. 5
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları…….. 7
1.5. Araştırmanın Varsayımları……. 8
1.6. Tanımlar……. 8

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR 10

2.1. Dil, Ana Dili ve Türkçe Öğretimi……...……. 10
2.2. Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımı……. 15
2.3. Drama ve Dramanın Tarihi…… 17
2.3.1 Drama……..... 17
2.3.2. Dramanın Tarihi……..... 18
2.3.3. Türkiye'de Dramanın Tarihi…….. 21
2.4. Eğitimde Yaratıcı Drama……..... 23
2.5. Yaratıcı Drama Yöntemi ve Tanımı…… 24

2.5.1. Yaratıcı Drama Yöntemi……..... 24
2.5.2. Yaratıcı Dramaya İlişkin Tanımlar…… 25
2.6. Yaratıcı Dramanın Aşamaları……..... 26
2.6.1. Isınma – Hazırlık Aşaması……. 27
2.6.2. Canlandırma……..... 28
2.6.3. Değerlendirme - Tartışma……. 28
2.7. Yaratıcı Dramanın Bileşenleri……..... 29
2.7.1. Grup/Katılımcılar……..... 29
2.7.2. Dramatik Durum……..... 29
2.7.3. Zaman……..... 30
2.7.4. Mekân……..... 30
2.7.5. Odak……..... 31
2.7.6. Drama Eğitmeni/Lideri……..... 31
2.8. Yaratıcı Drama Yöntem Teknikleri…… 32
2.8.1. Doğaçlama……..... 32
2.8.2. Rol Oynama……..... 32
2.8.3. Öğretmenin Rol Alması……..... 33
2.8.4. Dramatizasyon……..... 33
2.8.5. Sıcak Sandalye……..... 34
2.8.6. Geriye Dönüş……..... 34
2.8.7. Bilinç Koridoru……..... 35
2.8.8. Donuk İmge……..... 35
2.8.9. Dedikodu Halkası……..... 36
2.8.10. İç Ses/ Kafa Sesi……..... 36
2.8.11. Rol Kartları……..... 36
2.8.12. Görüşme/Sorgu……..... 37
2.8.13. Pandomim……..... 37
2.8.14. Senin Yerinde Olsaydım……..... 37
2.8.15. Telefon Görüşmeleri……..... 38
2.8.16. Özel Mülkiyet – Yarım Kalmış Materyal…….. 38
2.8.17. Bölünmüş Ekran……..... 38
2.8.18. Uzman Görüşü……..... 39
2.8.19. Rol İçinde Yazma…….. 39
2.8.20. Ritüel - Seremoniler……..... 39

2.9. Yaratıcı Drama Yönteminin Yararları ve Önemi…… 39
2.10 Konu İle İlgili Alan Yazındaki Çalışmalar…….…….. 41
2.10.1 Konu İle İlgili Yurt İçinde Yer Alan Çalışmalar…… 41
2.10.2 Konu İle İlgili Yurt Dışında Yer Alan Çalışmalar……. 46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM 48

3.1. Araştırmanın Modeli……..……... 48
3.2. Araştırma Grubu…….……... 49
3.3. Veri Toplama Araçları…….……... 52
3.4. Verilerin Toplanması……..……... 53
3.5. Verilerin Analizi…….……... 54
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik……... 55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI 56

4.1. Türkçe Öğretmenlerinin Derslerinde Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmalarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi……. 57
4.2. Türkçe Öğretmenlerinin Derslerinde Yaratıcı Drama Yöntemini Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi…… 59
4.3. Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Dramanın Kullanımına İlişkin Metinler/Metin Türlerinin Elverişliliği ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi…….. 63
4.4. Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Yönteminin Temel Dil Becerilerine Etkisine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi…… 65
4.5. Yaratıcı Drama Yönteminin Türkçe Derslerinde Kullanılmasının Öğrencilerin Tutum ve Becerilerinin Gelişimine Etkisi ile İlgili Türkçe Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi……..…… 69
4.6. Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Yöntemini Derslerinde Kullandıklarında Kazanımlar Üzerindeki Etkisine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi…… 72
4.7. Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanabilmek İçin Sahip Olması Gereken Yeterliliklere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi…… 73
4.8. Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Alanında Kendilerini Nasıl 78

Geliştirdiklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi…….

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ ve ÖNERİLER 81

5.1. Sonuç…….. 81
5.2. Öneriler……. 89
KAYNAKÇA ...……. 90
EKLER …….……. I
EK 1. ARAŞTIRMADA VERİ TOPLAMA ARACI OLARAK KULANILAN GÖRÜŞME FORMU…….. I

SİMGELER VE KISALTMALAR

akt.	aktaran
bkz.	bakınız
f	frekans
TDK	Türk Dil Kurumu
TDÖP	Türkçe Dersi Öğretim Programı
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
s.	sayfa

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Araştırma Grubunun Yaşları	50
Tablo 2	Araştırma Grubunun Meslekteki Hizmet Süreleri	51
Tablo 3	Araştırma Grubunun Eğitim Durumları	52
Tablo 4	Araştırma Grubunun Yaratıcı Drama Eğitimi Durumları	53
Tablo 5	Yaratıcı Drama Yönteminin Türkçe Dersinde Kullanımıyla İlgili Düşünceleri	57
Tablo 6	Yaratıcı Drama Yönteminin Türkçe Dersinde Uygulanması ile İlgili Düşünceleri	60
Tablo 7	Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Metinlerin/Metin Türlerinin Yaratıcı Drama Açısından Elverişliliği ile İlgili Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri	63
Tablo 8	Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Yönteminin Dil Becerilerine Etkisiyle İlgili Görüşleri	65
Tablo 9	21. Yy. Becerileri Ekseninde Türkçe Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmanın Öğrencilerin Tutum ve Becerilerinin Gelişimine Katkısını ile İlgili Türkçe Öğretmenlerinin Düşünceleri	69
Tablo 10	Türkçe Öğretmenlerinin Derslerinde Yaratıcı Drama Yöntemini Kullandığında, Kazanımlara Ulaşırken Gözlemlediği Farklılıklara İlişkin Görüşleri	72
Tablo 11	Türkçe Dersinde Yaratıcı Dramayı Kullanmak İsteyen Öğretmenin Sahip Olması Gereken Yeterlilikler ile İlgili Öğretmenlerin Görüşleri	75
Tablo 12	Türkçe Öğretmenleri Kendilerini Bu Alanda Nasıl Geliştirmeleri ile İlgili Görüşleri	78

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1	Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyetleri	51
Şekil 2	Araştırma Grubunun Görev Yaptığı Okul Türleri	52

BİRİNCİ BÖLÜM
GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde, sırasıyla araştırmanın problem durumu, araştırmanın problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmanın varsayımları ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

Yaşadığımız çağda değişen dünya dengelerine ayak uydurabilmenin yanında bu dengelerin seyrine yön verebilen bireylerin, kendisini iyi ifade edebilen, duygudaşlık yapabilen, yenilikçi ve yaratıcı düşünebilen, yaşadığı toplumun beklentilerini analiz edebilen, problemlere etkin çözümler üretebilen, eleştirel düşünebilen gibi bir takım becerilere sahip olması beklenmektedir (Çiftci, vd., 2021). Nitekim öğretim programları da bu becerilere sahip bireylerin yetiştirilmesinde çerçeve görevi görmektedir.

Dünyadaki sistemlerin değişmesi ve yenilenmesi eğitim sisteminin de kendini güncellemesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Yalın halde bilginin doğrudan öğretimi, ezberci uygulamalar, öğretmeni merkeze alan eğitim sistemi yerini bireysel farklılıkları önemseyen, bilgiyi yapılandırabilen, öğrenciyi merkeze alan çağdaş bir eğitim sistemine bırakmıştır. Bu değişimi öğrencilere kazandırırken 21. yy. becerilerinden faydalanılmaktadır. Eryılmaz ve Ulusoy (2015) çalışmalarında kendini yönetebilen, yaratıcı düşünebilen, bilgi ve teknoloji okuryazarı, iletişim becerisi gelişmiş, sosyal becerilere sahip, üretken, esnek ve uyum içinde çalışabilen, liderlik yapabilen şeklinde 21. yy. becerilerini sıralamışlardır. Bu becerilere sahip bireyler yetiştirebilmek çağdaş, dinamik ve yeni yöntem tekniklerin uygulandığı bir eğitim sistemiyle mümkün olacaktır.

Eğitimde yaratıcı drama yöntemi, 21. yy. becerilerine sahip bireylerin yetişmesinde kullanılabilecek en önemli yöntemlerden biridir. Yaratıcı drama yönteminin özellikleri ile bireylerin kazanması hedeflenen 21. yy. becerileri örtüşmektedir. Yaratıcı drama yöntemi, öğretmenin öğretim ortamını kontrol etmesi ve ısınma çalışmalarının yapılmaya başlamasıyla hazırlık, öğretmenin verilen konu ya da olayı dramtik kurgulamasıyla canlandırması

uygulama, canlandırmanın sona ermesiyle uygulamayı çeşitli açılardan yorumlayıp tartışma kısmına değerlendirme denilebilir. Yaratıcı drama öğrenciyi merkezde tutan bir yöntem olması nedeniyle diğer yöntemlere göre öne çıkmaktadır. Çünkü drama süreci boyunca amaç öğrencinin derste söz ve eylemleriyle aktif olması, öğretim sürecinde keyif alarak öğrenimi gerçekleştirmesi bu sayede de öğrenilen bilgilerin kalıcılığını arttırmaktır (Gürol, 2002). Bu açıdan bakıldığında yaratıcı dramanın öğretim sürecinde tüm duyu organlarını etkin olarak kullanabilmesine imkan tanıdığı anlaşılır. Drama uygulamasının yapıldığı ortamlarda bireyler jest ve mimiklerini kullanır, konuşulur, hayal eder, hareket eder, duygu ve düşüncelerini aktif hale getirir (Aykaç, vd., 2022). Bireyin çevreyle ve etrafında yer alan nesnelerle etkileşime girdiği, etrafından ve bireysel deneyimlerinden elde ettiği tecrübeleri yaratıcı drama sürecinde kullandığı çok etkin öğrenme sürecidir (Tuğrul, 2005).

Bireylerin yaratıcı drama eğitimi alması ya da yaratıcı dramanın derslerde kullanılması bireylerin olaylar karşısında nasıl davranmaları gerektiği, problemlerle başa çıkma durumları, etkin çözüm yolları üretebilmeleri ve farkındalık kazanmaları gibi özelliklerin yanında işbirliği ortamı içerinde dersi keyif alarak sürdürmelerine katkı sağlar. Literatüre bakıldığında yaratıcı drama yönteminin bireylerin çevresiyle etkili bir iletişim kurmalarına, modern ve demokratik bireyler olmalarında, kendilerini tanıyıp ifade edebilmelerine imkan sunduğu ifade edilmiştir (Aslan, 2008; Aykaç ve Çetinkaya, 2013; Aykaç ve Erdem Keklik, 2016; Ulubey ve Gözütok, 2015; Yıldırım ve Aykaç, 2020).

Türkçe dersi dört temel dil becerisi üzerine kurulu bilgi değil bir beceri dersidir (Kurudayıoğlu ve Özdem, 2015). Anlama (dinleme/izleme, okuma) ve anlatma (konuşma, yazma) becerilerini aktif kılması açısından yaratıcı drama yöntemi önem taşır. Duyu organlarının tümüne hitap etmesi ve temel dil becerilerini aynı anda kullanabilme olanağı sunmasıyla da yaratıcı drama Türkçe dersi için faydalı bir yöntemdir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde belirtilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" ne göre belirlenen öğretim programlarının amaçları incelendiğinde; ilkokulu bitiren öğrencilerin gelişim seviyelerine ve bireysellikleri dikkate alınarak etik bilinci ve farkındalıklı olma temelinde özgüvenli ve disiplinli, yaşantısında temel düzeyde kullanabileceği sözel, sayısal, bilimsel akıl yürütme becerisi kazanmış, sosyal beceri ve estetik

duyarlılık edinebilmiş, yaşantısında bu becerileri kullanan doğru hayat tercihleri yapabilecek bireylerin yetişmesi hedeflenir. Öğretim programlarının amaçları da göz önüne alındığında devletin ve toplumların yetiştirilmesi hedeflenen bireylerde aktif hayat becerilerinin kazandırılması önemsenmektedir.

Üniversitelerin öğretim programlarında 2007 yılında birtakım değişikliklere gidilmiş Türkçe öğretmenliği programında "Türkçe Öğretiminde Drama", "Tiyatro ve Drama Uygulamaları", "Tiyatro ve Canlandırma" derslerine yer verilmiştir (Tutuman, 2011). Yaratıcı drama alanının Türkçe öğretmenliği alanında özellikle bir ders olarak kendine yer bulması önemli bir gelişme olarak nitelendirilir.

Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Oyun ve Oyun Etkinlikleri Dersi Öğretim Programı Drama Modülü Programı" na göre öğrencilerin demokratik tutum geliştirmeleri, estetik bakış açısı kazanmaları, yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini geliştirmeleri, empati yapabilmeleri, sorumluluk bilinci geliştirmeleri, problem çözme becerisi geliştirmeleri, bağımsız ve eleştirel düşünme becerileri geliştirmeleri, iş birliği yapabilme ve birlikte hareket edebilme becerisini geliştirmeleri, duygularını sağlıklı bir biçimde kontrol ve ifade edebilmeleri, bireysel farklılıklara saygı duymaları, toplumsal duyarlılık geliştirmeleri, iletişim becerilerini geliştirerek jest, mimik ve beden dilini doğru kullanmaları, dili doğru kullanarak kendilerini ifade etme becerisi kazanmaları hedeflenmiştir (MEB, 2023). Yaratıcı drama modülü 5-6-7.sınıflar için hazırlanmıştır. Yaratıcı dramanın seçmeli ders olarak okullarda tercih edilmesine ilişkin hazırlanan öğretim programı, yaratıcı drama alanı için olumlu bir gelişmedir. Bu sayede yaratıcı drama öğretim programı yayınlanarak hem resmiyet kazanmış hem de öğretmenlerin yöntemi uygulayabilmesi açısından kolaylık sağlanmıştır. Yaşanan değişiklikler ve yenilikler ile öğretmenlerin bu alanda yetkin olması, öğrencilerini iyi tanıyıp süreci oluşturması, kazanımları da dikkate alarak öğretime katkı sağlaması beklenmektedir.

İçinde bulunduğumuz çağda bireylerin yaparak yaşayarak, keşfederek bilgiye ulaşması beklenirken öğretmenlerin de kendilerini geliştirmesi ve güncellemesi gerekmektedir. Bu çalışmada da Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemini derslerinde kullanım durumlarını, bu yöntemi derslerinde nasıl uyguladıklarını, uyguladıkları yöntemin

öğrencilere etkisini, yaratıcı drama yöntemiyle ilgili öz yeterliliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi

Bu araştırmada belitilen temel problem cümlesi; "Türkçe öğretmenlerinin eğitimde yaratıcı drama yöntemini kullanıyor musunuz?", "Yaratıcı drama yöntemiyle işlenen derslerde öğrencilerin öğrenmeleri üzerindeki etkisi nelerdir?", "Yaratıcı drama yönteminin eğitimde kullanımıyla ilgili düşünceleri nedir?", "Yaratıcı drama yönteminin Türkçe dersine etkisi nelerdir?" ve "Yaratıcı drama ile ilgili öz yeterlilik düzeyleri nedir?"

1.2. Araştırmanın Amacı

Eğitim, bireylerin bilgiyi üreten, öğrendiklerini yaşamında uygulayan, özgüvenli, sorunlara çözüm üreten, eleştirel düşünen, girişimci, yaşadığı topluma ve kültüre değer katabilen vb. becerilere sahip olmasını amaçlamaktadır. (TDÖP, 2019). Türkçe öğretmenlerinin de derslerinde çeşitli yöntem tekniklerden yararlanarak bu becerileri öğrencilerine kazandırması beklenmektedir.

Öğretim programında belirlenen hedefler incelendiğinde yaratıcı drama yönteminin kullanılabilecek en uygun yöntemlerden biri olduğu söylenebilir. Türkçe dersiyle öğrencilere kazandırılmak istenen amaçların yaratıcı drama yöntemi becerileriyle örtüşmesi öğretmenlerin bu yönteme sıklıkla yer verebileceklerini desteklemektedir. Bu çalışmada da Türkçe dersinin salt bilgi aktarımı yoluyla öğretiminden becerilere dayalı öğrencinin keşfederek, aktif katılım sağladığı ve kalıcı öğrenmeler gerçekleştirebileceği bir yöntem olan yaratıcı drama yöntemini kullanım durumları, öğrencilerin öğrenmelerine etkisi ve öğretmenlerin öz yeterlilikleri çeşitli değişkenler üzerinden değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Öğretmenlerin bakış açılarını değerlendirebilmek için farklı değişkenler açısından incelenebilmesi amacıyla aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

1) Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanımı ile ilgili düşünceniz nedir?

2) Yaratıcı drama yöntemi Türkçe dersinde sizce nasıl uygulanabilir?

3) Türkçe ders kitabında yer alan metinleri yaratıcı drama açısından nasıl değerlendirirsiniz, metin türünün/türlerinin bu yöntem için elverişli olduğunu düşünüyor musunuz?

4) Dört temel dil becerilerini düşündüğünüzde, yaratıcı drama yöntemi dil becerilerini nasıl katkı sağlar?

5) 21. yüzyıl becerilerini göz önünde bulundurarak, Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemini kullanmanın öğrencilerin tutum ve becerilerinin gelişimine katkısını nasıl değerlendirirsiniz?

6) Derslerinizde yaratıcı drama yöntemini kullandığınızda, kazanımları ulaşırken nasıl bir farklılık gözlemlersiniz?

7) Türkçe dersinde yaratıcı dramayı kullanmak isteyen öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler nelerdir?

8) Yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının yanı sıra Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı drama derslerine girebilecekleri bakanlıkça öngörülmüştür sizce Türkçe öğretmenleri kendilerini bu alanda nasıl geliştirebilir, siz neler yapıyorsunuz?

1.3. Araştırmanın Önemi

Yaşadığımız yüzyılda bilgiye ulaşma imkanının artması, teknolojik gelişmelerin ilerlemesiyle eğitim öğretim ortamları, uygulanan öğretim programlarında değişiklere gidilmiştir. Yapılan değişikliklerle bireylerin yaşamda kullanacağı becerilerin geliştirilmesi, bilgi toplumuna katkı sağlaması ve evrensel değerleri de benimsemiş bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu donanımlara sahip olması beklenen bireylerin, eğitim öğretim

ortamlarında geleneksel öğretim yöntemlerinin uygulanmasıyla becerilerin kazandırılması beklenemez. Dolayısıyla öğretim programlarında güncellemelere gidilmiş, kullanılan yöntem ve tekniklerin de çeşitlenmesi üzerinde durulmuştur. Modern, çağdaş öğretim yöntemleri ile öğretim programlarının düzenlendiği bilinmektedir. Çağdaş öğretim yöntemleri bilgiyi üreten, bu bilgileri yaşamına aktaran, yaratıcı, inisiyatif alan, özgüvenli, sorumluluk sahibi vb. becerilere sahip bireylerin yetişmesini öngörmektedir. Uygulanan birçok yönteme bakıldığında bireyin öğretim sürecinde aktif olduğu, yaparak yaşayarak öğrendiği ve bu öğrendiklerinin yaşam tecrübesi haline getirdiği bilinmektedir. Yaratıcı drama yöntemi ile ilgili yapılan yurt içi ve yurt dışındaki araştırmalara bakıldığında yaratıcı dramanın öğrencilerin bilgiyi yapılandırmasına katkı sağladığı, öğrenciyi hareke geçirmeye odaklı bir yöntem olduğu için öğretim sürecinin aktif olduğu görülmektedir. Ders sürecinde aktif olan ve hayatın içindeki durumlara ilişkin dramatik kurgulardan geçen öğrenciler diğer öğretim yöntemleriyle kıyaslandığında daha verimli bir ders ortamı sunması ve olumlu sınıf ortamı oluşturmasıyla dikkat çekmektedir. Yöntemi sınıf ortamında uygulayacak öğretmenlerin çeşitli donanımlara sahip olması beklenmektedir. Yaratıcı drama yöntemine göre bu yöntemi kullanacak kişi aynı zamanda drama lideridir. Öğretmenlerin yöntemi uygulamaya yönelik yeterlilikleri öğretim sürecinin hedefine ulaşabilmesi açıdan doğrudan etkendir. Olumlu bir bakış açısıyla yöntemi sınıfında hayata geçiren öğretmenler, aynı zamanda öğrencilerinin de verimli bir ders geçirmesine, eğitimin kalitesinin artmasına katkı sağlamış olur.

Bu çalışma, Türkçe öğretmenlerinin hangi durumlarda yaratıcı drama yönteminden yararlandıkları, kendilerini bu yöntem özelinde yeterli bulup bulmadıkları ve yöntemi kullanmaya ilişkin kendilerini nasıl geliştirdiklerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Öğretmenlere birbirinden farklı, Türkçe öğretiminde yöntemin kullanımı, yöntemin öğrenciler üzerindeki etkisi ve öz yeterlilik durumlarına ilişkin sorular yöneltilerek görüşleri tespit edilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin oluşturulan sorulara verdikleri yanıtlar sonucunda Milli Eğitim Bakanlığı, alan yazındaki araştırmacılar, öğretmenler ve milli eğitim müdürlüklerine kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. Araştırma bulgularına ilişkin, Türkiye'nin farklı illerinde aktif görev yapan Türkçe öğretmenlerinin görüşleriyle sınırlıdır.

2. Araştırmada oluşturulan kuramsal çerçeve ulaşılabilen kaynaklara ile sınırlıdır.

3. Araştırma, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında görev yapan 30 Türkçe öğretmeninin katılımından elde edilen veriler ile sınırlıdır.

4. Araştırma soruları alanında uzman iki akademisyenin görüşleriyle belirlenerek sekiz soru ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada;

1. Araştırma grubunun, Türkçe öğretmenlerini temsil ettiği varsayılmıştır.

2. Araştırma grubunu oluşturan Türkçe öğretmenlerinin, yarı yapılandırılmış görüşme formunda yöneltilen sorulara tüm samimiyetleri ve gerçekliğiyle cevap verdiği varsayılmıştır.

3. Araştırma grubunda yer alan Türkçe öğretmenlerinin sayıca yeterli olduğu varsayılmıştır.

4. Araştırmada kullanılan görüşme formu sorularından elde edilen yanıtların, araştırmanın kapsamı için yeterli görüşler bildirdiği varsayılmıştır.

5. Görüşme esnasında gerçekleşen öngörülemeyen durumların etkisinin, araştırmaya katılan bütün öğretmen için aynı olduğu varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Eğitim: TDK'ye göre eğitim bireylerin toplum içerisinde yaşamları boyunca kullanacakları bilgi, tutum ve becerileri kazanmalarına, kişiliklerinin oluşabilmesine, doğrudan ya da dolaylı olarak okulun sınırları içerisinde yahut dışında kullanacakları davranışların edinme sürecine denir. Başka bir tanımda ise eğitim, toplum oluşturan temelleri

eğitim ve kültür yönüyle geliştirmekle görevli, nesilden nesile aktarılan, bilimin yol göstericiliğiyle oluşmuş bir alandır (Adıgüzel, 2021).

Türkçe Öğretimi: Bireyin içine doğduğu çevrede ve ailede kazanılan, okula başlanmasıyla şekillenen ve değişen dil ana dildir. Okullarda birinci sınıfta başlayan ana dil eğitimi dört temel dil becerisi altındaki yetkinliklerin süreç içerisinde derinleşmesiyle edinilir (Ataman, 2009). Bireylerin öğretim programındaki kazanımlar ve ders kitabındaki etkinlikler vasıtasıyla temel dil becerilerinin (dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma) gelişmesinin yanında üst düzey zihinsel becerilerinin gelişimine de katkı sağlayan, bu beceriler yoluyla sosyal yaşamlarında etkili iletişim kurabilmesi, Türkçe'nin zenginliklerini ve imkânlarını keşfedebilmesi, dilini doğru, düzgün ve etkili bir şekilde konuşup yazabilmesi ve kendini ifade edebilmesi hedeflenir.

Yaratıcı Drama: Yaratıcı dramanın Türkçe 'de kavram olarak karşılığı yoktur. İki sözcüğün bir araya gelmesinden oluşan kelime, köken itibariyle Yunancadan gelmektedir. Yunanca "dran" olan sözcük "itmek, çekmek, yapmak" anlamlarında kullanılmıştır (Lehmann, 1986; akt: San, 2019). Yaratıcılık ise öncesinde denenmemiş diyaloglar arasındaki ilişkileri kurma ve oluşan yeni yapı içerisinde yeni deneyimler, fikirler ve ürünler sunabilme becerisidir (Landau'dan akt. San 2019).

Yaratıcı Drama Yöntemi: Bir topluluğu oluşturan her bir bireyin yaşamlarındaki tecrübelerinden hareketle bir hedefin, fikrin, doğaçlanarak ya da rol alınarak teknikler yoluyla canlandırılmasıdır (Adıgüzel, 2021). Canlandırma aşamaları profesyonel bir eğitmen gözetiminde gerçekleştirilir ve mış gibi yapma, şimdi ve burada ilkelerine dayanmaktadır. Yaratıcı drama yöntemi yazılı herhangi bir metne bağlı olmaksızın doğaçlama yapıldığı için bireylerin sözel yetilerinin gelişimi, düşüncelerini özgürce ifade edebilmeleri, bir olayı ya da durumu diledikleri gibi betimleyebilmeleri gibi birtakım becerisi kazanmalarına olanak sağlar (Toraman ve Ulubey, 2015).

Öz Yeterlilik: Eğitim ve psikoloji bilimlerinde öğretmenlerin öz yeterliliği ile ilgili yapılan çalışmaların teorik kısmını Bandura'nın 1977 yılında ortaya koyduğu öz yeterlililik kuramı oluşturmaktadır. Bandura (1982) öz yeterliliği, davranışın oluşması sürecinde etkili

olan, bireylerin ihtiyacına uygun olarak performansını ortaya koyması ve bu çabanın sonucunu başarıyla nihayetlendirebilme inancı olarak tanımlamıştır. Öz yeterlilik algısı bireylerin edindikleri becerilerin sonucu neler yapabileceğinin bir bütünüdür (Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013).

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Dil, Ana Dili ve Türkçe Öğretimi

Dil, bireylerin duygu ve düşüncelerini sözcükler, çeşitli işaretler yoluyla gerçekleştirdiği bir yapıdan oluşan bütündür. Bu yapıyı sesler, sözcükler, tümceler, işaretler ve dilin kendine ait normları, becerileri, yöntem teknikleri oluşturmaktadır. Oluşan bu sistem ekseninde bireyler arasında iletişim gerçekleşmektedir. Sosyal bir varlık olarak insan, çevresinde kullandığı dil ile etkileşime girerek içinde yaşadığı toplumu, ülkeyi ve dolayısıyla dünyayı etkilemektedir. Yaşadığı toplumun özelliklerini, gelenek göreneklerini ve kültürünü dil aracılığıyla kendinden sonraki nesillere aktarmaktadır (Güneş, 2021).

Dil bireyin doğumuyla birlikte ilk olarak aile içerisinde öğrenilir. Bireyin doğduğu toplum ve kültürde önce aile ve çevresinden edindiği sonrasında planlı ve programlı olarak okulda geliştirilen dile ise ana dil denir. Bireyler eğitim çağına gelene kadar duygu ve düşüncelerini ana dili ile ifade ederler. Öğrencilerin, ana dilindeki temel dil becerilerini yetkinliğe dönüştürmesi Türkçe eğitiminin temel amaçlarından biridir. Bu süreç ilkokul birinci sınıf eğitimiyle başlar (Ataman, 2009). Dil öğretimi bilginin doğrudan aktarılmasıyla değil bireyin yaşam pratiğinde kullanacağı, toplum içerisinde kendini özgün bir biçimde ifade edebileceği, zihinsel becerilerinin gelişimine katkı sağlayacağı amacıyla yapılır. Bu süreçte temel hedef öğrencinin kendini en iyi şekilde ifade edebilmesi, farklı bilgi kaynaklarına erişerek duygu, düşünce ve imge dünyalarını zenginleştirmeleri, dili algılayıp kavramalarıdır (MEB, 2006).

Ana dili öğretiminde, birey çevresi, ilgi ve ihtiyaçlarının oluşturduğu evrende dili öğrenirken eğitim vasıtasıyla farkındalığı, becerisi ve edindiği bu becerileri hayata geçirebilme yetisi gelişecektir (Maden, 2021). Ana dili dersi salt bilginin kurallı bir yapı olarak aktarılmasından ziyade beceriye dönüştürülmesidir. Bu beceriler uygulama pratiği kazanıldıkça alışkanlık haline gelecek ve bu sayede birey ana dilini doğru, etkili kullanabilecektir. Bireyin toplumsal kimliğini kazanması ve bu kimliği geliştirmesinde ana dili dersinin etkisi önemlidir (Özdemir, 1983). Derslerde yer verilen edebi metinler, serbest

okuma metinleri ile bu eserler üzerinden dil becerilerinin (dinleme, konuşma, okuma, yazma) gelişimine yönelik çalışmaların yapılması öğrencinin yaşadığı toplumu ve dünyayı daha iyi anlaması, kişiliğini evrensel değerler ve milli kimlik edinme doğrultusunda geliştirmesi, yaşamında karşılaşacağı olay, olgu ve düşünceleri sebep sonuç ilişkisi kurarak değerlendirebilmesi, kendini doğru ve düzgün ifade edebilme becerisi kazandırılabilmesine yönelik olmalıdır (Gürol, 2003). Ana dili öğretimi, bireyin iletişim kurma becerisini geliştirmesi ve dil öğrenmesi bakımından hedef, diğer öğrenme alanları ve bu alanlardaki öğrenme başarısı açısından ise araç görevi görmektedir.

Ana dili olarak Türkçenin öğretimi, öğrencilerin ana dilini en etkili şekilde kullanabilmesi, zihinsel becerilerini aktif kılabilmesi, edindiği bu becerileri yetkinleştirebilmesi açısından temel beceri eğitimi olarak nitelendirilir (Çelenk ve Tazebay, 2008). Bu eğitimin özenle ve dikkatle yapılması gerekmektedir. Milletlerin benliklerini gelecek kuşaklara aktarmasında önemli rol oynayan ana dili eğitimi iyi verilmediği yahut hatalı olduğu takdirde verilen eğitimin ve yetiştirilmesi hedeflenen öğrencilerin gelişme kaydetmesi mümkün olmayacaktır.

Değişen ve gelişen dünyada bilgi ve teknolojinin hızlı ilerleyişinden eğitim de etkilenmiştir. Eğitimde yetiştirilmesini hedeflenen bireylerin işbirlikçi, yenilikleri takip eden, üretken, sorunlara çözüm bulabilen, aktif, sorgulayan, eleştirebilen özelliklerine sahip olunması beklenmektedir. Bu özelliklere sahip bireyler yetiştirebilme yolunda planlama ve programlamalar yapılmaktadır. Giderek değişen sosyokültürel yapı, eğitimde de yenileşmelere ve değişikliklere gidilmesine zemin hazırlamış, eğitim yöntem ve yaklaşımlarında da geleneksel yöntemler yerini çağdaş uygulamalara bırakmıştır. Öğrenciyi esas alan, çoklu zeka uygulamalarının kullanıldığı, aktif öğrenme ve işbirlikçi öğrenmenin yer aldığı çağdaş yöntemler Türkçenin öğretiminde de yer almış, öğretim programının güncellenmesiyle öğretim sürecine yeni yöntem teknikler dahil edilmiştir. Türkçe dersi öğretim programları da dersin içeriğine, hedeflerine yönelik olarak Türkçeyi doğru, düzgün ve etkili kullanabilen, dilsel ve zihinsel becerileri kazanmış, milli ve manevi değerlere saygılı bireylerin yetiştirilmesi esasıyla oluşturulur (Aydın, 2017).

Milli Eğitim Bakanlığı 2019 yılında yayımladığı Türkçe dersi öğretim programını yapılandırmacı yaklaşım esasıyla hazırlamış, değerlerin özümsenip becerilerin kazandırıldığı, bilgiyi zihinde yapılandıran, sorunlara etkin çözümler bulabilen, öğrenmeyi öğrenen bireylerin yetiştirilmesi hedefiyle hazırlanmıştır (MEB, 2019). Türkçe dersi öğretim programında bireylerin öğrenme-öğretme süreçlerine aktif olarak katılması gerektiği üzerinde durulmuş, salt bilginin aktarılmasıyla değil öğrencinin yaparak yaşayarak bilgiye ulaşması gerektiği ve bilgiyi zihinde yapılandırması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecinde bireysel farklılıklarının dikkate alınması, öğrenme sürecinde kendi sorumluluklarını almalarına olanak sağlanması ve destekleyici olunması gerektiğine de dikkat çekilmiştir. Bireylerin öğrenmelerini yaşadıkları toplumun yapısı ve kurallarına, değerlerine uygun olarak çevresiyle bağlantı kurmasına imkan sağlaması, öğrencilerin bilgiyi kendilerinin keşfedebileceği yöntem tekniklerin kullanılması ve buna bağlı olarak da etkinliklere yer verilmesi kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesine yardımcı olur. Bu sayede olumlu öğrenme ortamlarının oluşabileceği ve derse karşı ilgi, tutumda değişimin gözlenebileceği belirtilmiştir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen ve Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri ekseninde hazırlanan Türkçe Dersi Öğretim Programı özel amaçlarına göre:

1. Öğrencilerin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi,

2. Öğrencilerde Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanabilmelerinin sağlanması,

3. Öğrencilerin okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,

4. Öğrencilerin okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması,

5. Öğrencilerin duygu ve düşünceleri ile bir konudaki görüşlerini veya tezini sözlü ve yazılı olarak etkili ve anlaşılır biçimde ifade etmelerinin sağlanması,

6. Öğrencilerde bilgiyi araştırma, keşfetme, yorumlama ve zihinde yapılandırma becerilerinin geliştirilmesi,

7. Öğrencilerde, basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi,

8. Öğrencilerin okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması,

9. Öğrencilerin millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi,

10. Öğrencilerin Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması amaçlanmıştır (MEB, 2019).

Programda belirtilen amaçlara bakıldığında öğrencilere öğretim süreci içerisinde kazandırılmak istenen kabiliyetlerin yaşamlarında kullanacakları bilgi, beceri ve tutumlardan oluştuğu görülmektedir (Kan, 2006). Özdemir (1987) Türkçe dersinin özelliklerinin temel dil becerilerine dayandığını, bu becerileri kazandırma aşamasında farklı tekniklerle birlikte bir bütün halinde sunulması gerektiği, bilginin doğrudan aktarılması şeklinde değil performansa dayalı ve uygulamaya yönelik olarak verilmesi gerektiği, diğer tüm derslerin temelini oluşturması nedeniyle dil becerilerinin kapsayıcı nitelikte olduğunu ifade etmiştir. Sever (2006)'e göre ise duygu ve düşüncelerin doğru bir şekilde öğretilmesi, geliştirilmesi süreci olan Türkçe öğretimi, bireylerin dinleme/izleme, okuma (anlama) ve konuşma, yazma (anlatma) becerilerinin ve üst düzey zihinsel becerilerinin gelişimini hedeflerken, bu hedefleri hayatları boyunca alışkanlık haline getirmeleri gerektiğini belirtmiştir. Dil aynı zamanda kültürün de taşıyıcısı konumundadır. Bu açıdan bakıldığında Türkçe dersleri toplum normlarına ve beklentilerine saygılı, milli kimliğini ve buna bağlı olarak değerlerini özümsemiş bireyleri yaşama hazırlar. Öğretim programı da temel dil becerilerini geliştirerek Türkçe hazırlanmış bilim ve sanat eserlerini anlayıp kavrayabilen, yorumlayabilen, kendisine ve yaşadığı topluma ilişkin çıkarsamalar yapıp değerlendirmelerde bulunabilen bireyleri yetiştirebilmek üzere ortaya konulur (Tosunoğlu ve Melanlıoğlu, 2004). Belet (2006) ise bireyin benliğini ortaya koyabilmesi, süregelen değişim ve gelişime uyum sağlayabilmesi, yaşadığı toplumla bütünleşmesi ve kültürünü

tanıması açısından Türkçe dersinin önemli bir etken olduğunu ortaya koymuştur. Temel dil becerilerinin içerisinde harmanlanarak öğretilen ve temel dil becerilerine yardımcı bir alan olan dil bilgisi, bireyin ana dilini daha iyi anlamasını, dilinin zenginliklerini keşfetmesini, kendini işlevsel olarak doğru ve akıcı ifade edebilmesine imkan tanır. Tompkins (1998)'e göre birey çevresiyle etkileşime girdiği süreçten itibaren ana dilinin kurallarını ve yapısını gelişigüzel edinir, farkında olmadan edindiği ana dilinin inceliklerini, okula başladığı zamandan itibaren eğitim yoluyla öğrenir. Dilinin gücünü, zenginliklerini bu sayede kavrar, yaşamında kullandığı dilinin detaylarının farkına varır. Dil bilgisi öğretiminde bilgiyi didaktik ve salt olarak aktarmaktan ziyade öğrencinin temel dil becerileri içerisinde kendisinin keşfederek, sezerek, zihninde bağlantı oluşturarak öğrenmesi, öğretmenlerinse bu konuda gerekli, uygun yöntem ve teknikleri derslerinde tercih ederek öğrencileri desteklemeleri gerekmektedir. Demirel (2003)'in Türkçe dersi hedeflerine ulaşma yolunda belirlediği ilkelere bakıldığında ana dil öğretiminin bireyin içinde bulunduğu toplum içerisinde, doğal bir ortamda yapılması gerektiği, temel dil becerileri öğretilirken uygun yöntem tekniklerin tercih edilmesi gerektiği, Türkçe öğretimi yapılırken diğer disiplinlerden de yararlanılması gerektiği ifade edilirken Kavcar vd. (1995) de bu ilkeleri destekler nitelikte bireyin doğal yaşantısında dili öğrenmesi gerektiği, Türkçe öğretiminde diğer branşlardan da faydalanılması gerektiğini belirtir. Çiftçi (1998) ise temel dil becerilerinin kendi içerisinde bir bütünlük oluşturduğu bilinse de konuşma becerisinin öncelikli olduğuna, dil öğretiminin aynı zamanda kültür aktarımı dersi olduğuna, ana dili öğretiminde zihnin de eğitilmesi gerektiğine dikkat çekerek Türkçe öğretiminin hedeflerine ulaşılmasında belirlediği temel ilkeleri ortaya koymuştur.

Türkçenin öğretiminde yapılan çalışmalar neticesinde çizilen çerçeve ilkelerden de anlaşılacağı üzere dil öğretimi bir millet için çok önemlidir. Bu eğitim çok yönlü olarak birbirini takip eder nitelikte sarmal olarak gerçekleşir. Dil sadece iletişim aracı işleviyle değil kültürün gelecek nesillere aktarılması yolunda bir mirastır. Bu nedenle Türkçe öğretmenleri ana dili sevgisini öğrencilerine özümseten, dili kullanma ve öğrencilerine öğretme konusunda bilinçli, yaşadığı toplumun farkında, değer yargılarına saygılı, problemler karşısında çözüm odaklı yaklaşan, çağın gereklerini bilen ve takip eden, öğrencilerine kılavuzluk eden, dilinin zenginliklerini öğrencilerine gösteren, öğrencilerinde estetik duyguları harekete geçiren ve sanatsal bilinci uyandıran bir bilinçte olmalıdırlar. Alanıyla ilgili yenilikleri takip etmesi ve kendini sürekli güncellemesi gereken Türkçe öğretmenleri,

öğretim programlarında yapılan değişikler, bireysel farklılıkların dikkate alınması süreçleri içerisinde, öğrenme öğretme ortamlarını da yeniden düzenlemeleri gerektiği bilinmektedir. Çağdaş yöntemlerle, farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı, öğrenciyi aktif kılan ders ortamları oluşturulmalıdır. Sözel bir ders olan Türkçe dersinde, farklı yöntemlerden yararlanılması, etkinlik ortamlarının düzenlenmesi eğitimin niteliği ve kalitesi artacaktır.

2.2. Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımı

Önceden hazırlanmış herhangi bir metne bağlı kalmadan, bireyin etkinlik içerisinde kendi rollerini yaratıcılık özellikleriyle desteklediği, girdikleri rolleri sunabildikleri bilişsel, duyusal ve psikomotor becerilerin gelişimine katkı sağlayan yöntem yaratıcı drama olarak tanımlanmaktadır (Pehlivan, 2005). Yaratıcı dramada bireyler yaşadıkları dünyada kendi öz yaşantılarından hareketle kurgusal gerçeklikler arasında ilişki kurabilme becerisi kazanırlar. Bireylerin yazılı, sözlü ve bedensel ifade becerileri yaratıcı drama etkinlikleri vasıtasıyla kazandırılabilir. Bireylerin kendilerini yaşamda gerçekleştirebilme imkânı iletişim ile mümkündür. Kişiler yaşadığı çevreyle sosyalleştiği sürece iletişim gelişerek devam eder. McGregor (1976)'da bu hususta dramanın insan yaşamının temelini oluşturan iletişim becerilerinin gelişimine ve çevresine kendini doğru bir şekilde ifade etmesine imkân tanıdığı belirtir. Dilin, üst düzey zihinsel beceriler ve etkin bilişsel devinim gereksinimi ile dramanın Türkçe derslerinde kullanılmasına oldukça elverişlidir. Dil bireylerin yaşadıkları doğal ortamda kolaylıkla öğrenilir tezinden hareketle drama etkinliklerinin aktif yaşantı içinde hayatın ön gösterimini sunması özelliği dil ve drama kavramlarının örtüştüğü görülmektedir. Bu etkinlik süreçlerinde öğrenme ortamında bulunan bireyler kendilerini ifade edebilecek ve fikirlerini paylaşma imkânı bularak düşünecek, iş birliği yaparak dinleme ve konuşma becerilerini geliştirecek, gerekli durumlarda okuma ve yazma becerilerini de kullanarak çok yönlü bir ders geçirecektir. Çünkü Türkçe dersi tek boyutlu bilgi aktarımı dersi değil çok yönlü beceri dersidir. Türkçe dersinin bu yapısı, yaparak yaşayarak öğrenme imkânı tanıyan bir yöntem olarak yaratıcı dramayla örtüşür.

Maden (2021) dramanın dil becerilerine sağlayacağı faydaları şu şekilde ifade etmiştir:

• Kelime dağarcığını geliştirme

• Duygu, düşünce ve hayallerini sözlü ifade edebilme

• Yazılı ve sözlü anlatımda kendini doğru ve etkili ifade etme

• Etkili ve güzel konuşma zevki edinme

• Özgüvenli konuşma

• Dinleme ve konuşma becerilerini geliştirme

• Okuma becerisini geliştirme

• Okuduklarına ilişkin sözlü iletişimde yararlanma

• Dört temel dil becerisini tanıyıp sevme

• Dört temel dil becerisini kuralına uygun ve doğru kullanma

• Farklı sosyal statü ve durumlardaki bireylerin rollerine bağlı dil biçimlerini uygulayabilmesi gibi amaçlar ortaya konulabilir.

Harrison (1999)'a göre drama okuma yazma becerisi ve dil becerilerinin üst boyutlarını öğretmede en önemli yöntemlerden biridir. Dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin gelişimi için ise hayal gücünün zenginleşmesini ve ders kitabındaki bir metnin daha kolay çözümlenip yorumlanmasını ve yeni bilgilerle sentezlenmesine imkân sunar. Bu sayede öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmasına, edebiyat gibi bir alan üzerinden sanatsal zevke ulaşmasına, şiir gibi lirik söyleyiş üzerinden de estetik duygularını harekete geçirmeye yardımcı olur.

Dramanın bir yöntem olarak Türkçe dersinde kullanılması son yıllarda yaygınlaşmış, değeri zaman içinde anlaşılmıştır. Kara (2000)'ya göre dramanın aktif bir şekilde Türkçe dersinde ya da diğer disiplinlerde kullanılabilmesi için öğretim programlarında yer verilmesi ve yöntemi uygulayacak öğretmenlerin kendilerini bu alanda yetiştirmeleri, yönteme karşı hevesinin olması gerektiğine dikkat çeker. Söz korosu, okuma tiyatrosu ve canlandırma yapmak ile ilgili Türkçe öğretim programında kazanımların içerisinde yer verilmiştir. Türkçe derslerinde öğrencilerin kendilerini en iyi şekilde ifade etmelerini, özgüvenli olmalarını,

derse karşı ilgilerini arttırıp aktif bir şekilde katılımlarının olmasını bekliyorsak bu yöntemden yararlanmamız, kullanmamız gerekir.

2.3. Drama ve Dramanın Tarihi

2.3.1. Drama

Drama ile ilgili birçok tanım ortaya konmuştur. Dramanın kelime kökenine ilişkin çeşitli araştırmalar yapılmış San (1990)'ın tanımına göre drama Yunanca "dran" kelimesinden gelmektedir ve çekmek, yapmak, itmek gibi anlamlarıyla kullanılır. Türkçede ise dram kelimesinin bir anlamsal karşılığı olmamakla birlikte "drama" nın dilimize Fransızca "drame" sözcüğünden geçtiği, Fransızca'da burjuva tiyatrosu olarak nitelendiği fakat Türkiye'de ise halk arasında acıklı oyun olarak kullanıldığı bilinir (San, 1990). Adıgüzel (2021)'in tanımına göre ise dramanın etimolojik kökeni "bol ve sürekli akan kaynak suyu yanında kurulan yerleşim yeri" olarak tanımlarken dramayı harekete dayandırır. Bu bakımdan eylemler süreç içerisinde duruma göre değişir, bu yönüyle drama kelimesinin kökeni olan Yunanca "dran" kavramıyla anlamdaştır. Drama, eylemlerden oluşan etkinlikler bütünüdür. Nutku (1983)'ya göre ise drama bir şey ortaya koyma, ortaya konulan bir şey yahut başka bir deyişle oynama kavramını karşılar. Bugünkü anlam karşılığıyla drama yapmak, eylemek şeklinde ifade edilirken kavramsal olarak birçok disiplinle ilişkili duruma gelmiştir. Sahne sanatları (tiyatro, sinema vb.), edebiyat, müzik, eğitim gibi alanları kuşatıcı niteliktedir. Dramanın asıl anlam kazanması bir öğrenme aracı olarak varlık bulunca anlaşılmıştır. Çünkü dramayı öğretmek için herhangi bir metne ya da sahneye ihtiyaç yoktur. Yaşantılardan hareketle kurgusal yaşantılar oluşturması, bu sayede bireyin deneyimler elde etmesi öğrenmenin amacı olurken dramaya da bir bütün olarak değer katmıştır.

Önder (2016)'e göre drama, bir olgu ya da olayın, hareketin, duygu ya da düşüncenin, kişinin toplumsal rollerinin, edebi bir eserin, bireyin doğal hareketleriyle, taklit yoluyla ifade etmesi, canlandırma yapmasıdır.

Adıgüzel (2001)'e göre drama, ortaya atılan herhangi bir konunun, gönüllülük esasıyla bir araya gelmiş gruptaki bireylerin yaşamlarından hareketle rol alma,

dramatizasyon, doğaçlama gibi tekniklerden yararlanarak canlandırma etkinlikleri yapmaktır.

Maden (2021)'e göre ise drama bireyin yaşamını tümüyle ele alan, bireyin hislerini, duygu ve düşüncelerini, eylemlerini, kurgusal bir zaman diliminde ve mekanda, dramanın kendi içinde koyduğu kurallara bağlı kalarak olduğu gibi canlandırmadır.

2.3.2. Dramanın Tarihi

Dramanın süreç içerisindeki ilerleyişi, 18. yüzyılda gelişme gösteren sanat, edebiyat dünyasını etkisi altına aldığı kadar eğitimi de etkileyen Romantizm akımının izleriyle başlar. Yaratıcı drama da bu dönemde ortaya atılmış, yenilikçi eğitim fikirlerinin etkisiyle konuşulmaya başlamıştır (Adıgüzel, 2021)

İngiltere'de Sanayi Devrimi gerçekleşirken eğitim ortamlarında da şehirlerde yetişecek bireylerin insancıl bir yaklaşımla yetiştirilmesi öncelenmiş, insanlığın sevgi, yaratıcılık, kendini ifade edebilme temelinde ilerleyebileceği belirtilmiştir. Bolton (1985)'a göre okullarda eğitim sürecinde dramanın kullanımını savunan eğitimciler, çocuk merkezli bir eğitim anlayışını, bireyin bilgiyi kendi kendine öğrenme bilincini, eğitimde hümanist yaklaşılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu görüşlerin temellenmesinin ardından İngiltere'de 19. yüzyılın sonlarında "çocuk merkezli eğitim" anlayışı kabul edilmiş, bu anlayış ile tiyatrodaki ilerleyiş eğitimde dramanın İngiltere'de varlık göstermesine olanak tanımıştır (Maden, 2021). Eğitimde dramanın kullanımı İngiltere üzerinden Fransa, Amerika, Almanya ve birçok Avrupa ülkesine yayılarak eğitim programlarında yerini almıştır. Amerika'da yaratıcı drama, Almanya'da oyun pedagojisi-okul tiyatrosu, İngiltere'de ise eğitimde drama olarak karşımıza çıkmaktadır. 20. yüzyılda farkındalığın artmasıyla kendine gelişme imkânı bulan drama, eğitimcilerin konuyla ilgili çalışmalarıyla ilerleme kaydetmiştir.

- **Harriet Finlay-Johnson**

Sınıf ortamında derslerinde bir eğitimci olarak dramayı uygulayan ilk köy öğretmenidir. Geleneksel yöntemlerle yapılan dersleri inceleyerek bu yöntemin değiştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Derslerinde dramaya yer vererek yaptığı bu faaliyetlere ise "dramatik yöntem" adını vermiştir. Öğrencilerinin derse karşı ilgili olmasını ve öğretmenlerin öğrencilerinin öğrenmelerine istek uyandıracak şekilde ortamları düzenlemesi gerektiğini belirtmiştir.

Johnson'a göre dramayla eğitimde amaç;

- Öğrenciler öğrenmek karşı için istekli olacak.
- Öğrenciler birbirleriyle etkileşime girecek ve öğrenecekler.
- Öğrenciler özgüvenli olacak ve kendi kendilerine öğrenecekler.
- Öğrenciler süreç içerisinde bilgiyi ve yeteneklerini keşfedecekler.
- Öğrenciler öğretmenlerini kendilerinden biri olarak görecekler (Finlay-Johnson, 1913) bu beş madde ile açıklanır.

Yaptığı çalışmalarla dikkat çeken Johnson, İngiltere'de eğitim programlarına yaratıcı drama kavramının girmesinde öncü olmuştur (AÖF, 2019).

- **Peter Slade**

Çocukların mutluluğunu önemseyen Slade, çocukların doğdukları zamandan itibaren çıkardığı sesleri dramatik etkinlikler olarak değerlendirmiştir. Oyun kavramının çocuklar için çok önemli olduğunu, kendini ifade edebildiği bir alan olarak görür. "Çocuk Draması" kuramını hazırlayan Slade, çocuklar için mutlu olmanın önemine dikkat çekmiş, Çocuk Oyunu isimli yayınladığı kitapta ise oyun temelli dans, ritim etkinlilerinin farkını ortaya koymaya çalışmıştır (Kırmızı, 2022).

- **Brian Way**

Way'e göre drama ders olarak görülmemeli bireyi yaşama hazırlayan bütüncül bir süreç olarak değerlendirilmelidir. Drama ile bireyler kendi yaşantılarının farkına vararak çevrelerini anlamlandırırlar. Brian Way, eğitimde drama ile bireylerin duygularını, dillerini, zihinlerini etkili kullanmalarına olanak sağlayacağını savunur. Drama Yoluyla Gelişim adlı eserinde yaratıcılık, doğaçlama, taklit, hareket, konuşma gibi dramanın işlevsel boyutuna değinmiştir. Ayrıca "Çembersel Gelişim Modeli" ni ortaya koyan Way, her bireyin biricik olduğunu ve bireylerin farklı alanlarda gelişmeler gösterebileceğini ifade ederken, kişiliği yedi farklı başlıkta ele almıştır. Bunlar;

1. Yoğunlaşma
2. Duyular
3. Düş Kurma
4. Öz Bedensellik
5. Konuşma
6. Duygular
7. Zekâ

"Kişiliğin Yedi Boyutu Çemberi" olarak belirtilmiş, kişisel farklılıklara göre zaman içerisinde uygulamalar yapılarak yedi farklı alanın geliştirilmesi hedeflenmiştir (Metinnam, 2011).

- **Dorothy Heathcote**

Heathcote 1970'lerde dramayı yeni baştan tanımlamış ve evrensel bir bakış kazandırmıştır. Dramanın gerçek yaşamın ön provası olduğunu savunur ve yaşanması mümkün olan tüm olayların ve durumların bireye tecrübe kazandırdığını, bireyin bu yolla etrafında gerçekleşen her şeyi sorgulama, gözlemleme, fikir üretme, eleştirme, gerektiğinde çözüm yöntemleri sunma imkanını bulabileceğini belirtir. Dramanın esas önemli olan noktalarından birinin grup etkinliği olarak gerçekleşmesidir. Yaşantıların bu yolla farkına varmada ve tecrübe edinmede yardımcı olacağına vurgu yapar. Drama öğretmenini, dramanın ilkelerini ve dramayı yapı olarak yeniden düzenleyen Heathcote, drama öğretmeninin sahip olması gereken özellikleri ise;

- Öğrencileri gözlemleme yeteneği olmalı
- Sosyal psikoloji bilgisi olmalı
- Tiyatro sanatına yeteneği olmalı
- Eğitim almalı
- Kendinin farkında olma yeteneği olmalı
- Rolün karşılığını oynayabilme yeteneği olmalı
- Planlama becerisine sahip olmalı
- Esnek ve risk alabilme yeteneği olmalı
- Temaları seçebilme yeteneği olmalı

Şeklinde dokuz madde ile açıklamıştır (Heathcote, 1984). Bu bağlamda Heathcote'un yaptığı çalışmalar ile dramanın eğitimde araç olarak kullanılmasıyla etkin ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi, öğretmenlerin kendilerini bu alanda geliştirerek sürecin daha da kaliteli olarak sürdürülmesini yapılandırmıştır.

2.3.3. Türkiye'de Dramanın Tarihi

Dramanın eğitimde kendini göstermesi Osmanlı döneminin son yıllarına dayanmaktadır. Maarif Vekilliği görevindeki İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun eğitim ortamlarında tiyatro etkinliklerine ve oyun ile öğretim örneklerine yer vermesiyle drama uygulamaları ortaya çıkmıştır. Meşrutiyet döneminde hazırladığı "Mektep Temsillerinin Usulü Tedrisi" tanıtım kağıdıyla (broşür) tiyatronun (gösteri, dramatizasyon) eğitimle ilişkisine ve öğretim ortamlarında kullanılmasına dikkat çekmiştir (Çoruh, 1950). Baltacıoğlu'nun hazırladığı metinde el, yüz, beden hareketlerinin kullanılması kadar hiçbir kelimenin tek başına anlamsal olarak kullanılmasının yeterli gelmeyeceğini belirtmiştir (San, 1998). Cumhuriyet dönemi ile dramanın esas gelişimi eğitim programlarında drama ve tiyatro etkinliklerine yer verilmesiyle ivme kazanmıştır. 1938 yılında Selahattin Çoruh'un "Okullarda Dramatizasyon" ve 1965 yılında Emin Özdemir'in "Uygulamalı Dramatizasyon"

isimli eserlerini yayınlamaları dramanın gelişimine katkı sağlamıştır (Maden, 2021). Bir tiyatro oyuncusu olan Tamer Levent'in 1980 yılında tiyatronun eğitimde kullanılmasına ilişkin yaklaşımı ile Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi'nde öğretim görevlisi olan İnci San'ın sanat ve drama üzerine yaptığı çalışmalar Türkiye'de dramanın yaygınlaşmasına farklı bir boyut katarak gelişmesine ortam sağlamıştır.

1926 yılında eğitimde kullanılan ilkokul programında temsil (dramatik gösteriler) adı altında drama çalışmalarına yer verilmiştir. 1968 yılında kullanılan ilkokul programında ise öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarına yönelik olarak okuma çalışmalarında kitap ve dergilerdeki masal, şiir, roman ve hikayelerden bazı bölümlerin dramatize edilebileceği belirtilmiştir (Balcı ve Temizyürek, 2006). Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 1998 yılında yayınlanan "İlköğretim Okulları Seçmeli Drama 1-2-3 Öğretim Programı" ile drama bir ders olarak eğitimde varlığını göstermiştir. 2005 ilkokul eğitim programında ise sadece Türkçe dersinde drama bir teknik olarak yer aldığı, 1-8. sınıflarda sanat etkinlikleri dersi içerisinde tiyatro ve dramanın yöntem teknik olarak yer aldığı, ortaokul Türkçe dersinde ise okuma tiyatrosunun teknik olarak kullanılması önerilmiştir (Maden, 2021). 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programında bir araç, yöntem teknik olarak yaratıcı dramanın kullanımı, dil becerilerinin içerisinde kazanımlara uygun olarak öğretmenlerin tercihine sunulmuştur.

YÖK tarafından dramanın ayrı bir ders olarak planlanması, eğitim fakültesi programlarının güncellenmesiyle öncelikle Okul Öncesi Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği programları başta olmak üzere, Özel Eğitim Öğretmenliği, Fen Bilimleri Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Almanca Öğretmenliği ve Fransızca Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Beden Eğitimi Öğretmenliği programlarında yer almıştır. Tiyatro ve Drama Uygulamaları, Drama, Yaratıcı Drama ve İlköğretimde Drama adı altında dersler eğitim fakültesindeki öğrencilere verilmektedir.

2.4. Eğitimde Yaratıcı Drama

Bireyin yaşadığı dünyaya ve çevresine uyum sağlayabilmesi için gerekli becerileri edinebilmesi çok önemlidir. Bu becerileri okulda eğitim alarak gerçekleştirir. Okulda edineceği bu yaşantıların, kalıcı olması ve aktif yaşantıda kullanılabilmesi günümüz eğitim

yöntem-tekniklerinin değişip gelişmesine ortam hazırlamıştır. Bilginin doğrudan aktarıldığı, öğretmenin merkezde olduğu, ezber öğrenmelerin yapıldığı geleneksel eğitim anlayışının yerine eğitim sistemimizde çağın gerekleri, toplumun ihtiyaç ve beklentilerine uygun olarak yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir. Yapılandırmacı yaklaşım, öğrencinin merkezde olduğu, bireyin öğrenmeyi öğrendiği, bireyin öğrenme süreçlerinde aktif olduğu, bireysel farklılıkların önemsendiği bir yaklaşımdır. Öğrencilerin tüm bu özelliklerinin önemsendiği yaklaşımda farklı yöntem tekniklerinde derslerde öğretmenler tarafından kullanılması da kaçınılmaz olmuştur. Öğretmenin sürekli anlatıcı öğrencinin ise pasif dinleyici olduğu öğrenme süreci yerini öğrencinin aktif olarak derse katıldığı, fikirlerini dile getirdiği, üretkenliğini ortaya koyabildiği bir boyut kazanmıştır. Bu noktada yaratıcı dramanın derslerde yöntem olarak tercih edilmesi olasıdır.

Eğitimde yaratıcı dramanın kullanılmasındaki temel hedef, bireylerin bireysel, duyusal ve psikomotor becerilerinin geliştirilmesidir. Yaratıcı dramada bireylerin kendilerini ifade etmeleri ve tanımaları, yaratıcılığını arttırmaları, empati kurabilmeleri, iletişim becerilerini geliştirmeleri, dil becerilerini geliştirmeleri beklenir. Bu yönüyle eğitim ve yaratıcı dramanın bireylerde geliştirilmesi, kazandırılması beklenen özellikler örtüşmektedir. Ayrıca drama yöntemi ile bilgiyi kendi keşfedebilme imkânı bulan bireyler kalıcı öğrenmeler elde ederken özgüven kazanırlar, grup olma, işbirliği içerisinde hareket etme ve iletişim becerilerini aktif olarak kullanıp kendi sorumluluklarını da almayı öğrenirler (Acarlıoğlu ve Yıldırım, 2023: 88). Eğitimde yaratıcı dramanın kullanımı ile öğrenciler öğrendiklerini zihinlerinde anlamlandırır, kendi sözcükleriyle ifade edebilirler.

Yaratıcı drama, bütünsel bir öğrenme ortamı sağladığı gibi bireyin zihinsel, duygusal ve sosyal becerilerini de aktif kılmaya odaklanan yaşantısal bir süreçtir. Yapılacak uygulamalarda birey grubun merkezinde olduğundan çeşitli dramatik süreçler geçirir ve birey grup içerisindeki rolü sayesinde kendini daha iyi tanıma fırsatı bulur, fikir geliştirir, olacaklarla ilgili tahmin yürütür. Özellikle eğitim ortamlarında içe dönük öğrencilerin derse katılımını sağlamaya yardımcı olur (Adıgüzel, 2021). Öğrenciler yaratıcı drama etkinlikleriyle birbirlerini yüreklendirir ve özgüvenli bir şekilde paylaşım yapabilirler.

Güneysu (1991) eğitimde dramanın kullanımıyla ilgili bireyin kendi hayatından yola çıkarak empati kurması, çok yönlü düşünebilmesi, kendini özgüvenli ifade etmesi, yaşantılar

arası bağ kurması, bilgiye ulaşmaya karşı hevesli olması, öğrenmeye karşı motivasyonunun yüksek olması becerilerine sahip eğitim yöntemi olduğunu belirtir.

Nutku (2001) dramanın bireyin yaşamını esas alarak yaşamın içerisindeki duygu, olay, düşünce ya da problemlere farklı açılardan bakmaya çalıştığını ifade etmiştir. Dolayısıyla eğitim bireylerde istendik kalıcı davranış değişiklikleri olarak tanımlanırken bir özelliğinin de bireylerin yaşama hazırlanma süreci olduğu bilinir. Yaratıcı dramanın ise insan yaşamından bölümlerin kaynağını oluşturduğu ve bireye yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı sunması ile eğitimde yaratıcı dramanın kullanımının önemi anlaşılmaktadır.

2.5. Yaratıcı Drama Yöntemi ve Tanımı

2.5.1. Yaratıcı Drama Yöntemi

Toplumda yaşayan bireyler belirlenen normlara uyum sağlamakla yükümlüdürler. Bireyler bu yaşam biçimine uyum sağlarken kendi istek ve ihtiyaçlarını da göz ardı etmemelidir. Bu dengenin oluşturulmasında bireyin konulan kuralları kendisinin koyması ya da kendisinin de değiştirebileceği bilincinde olması, kendini her koşulda özgürce ifade edebilmesi, bir şeyi yaparken yanlışlanabilme kaygının olmaması, aktif yaşantı merkezli eğitim ortamlarının olması gibi temel ilkeler önemlidir (Adıgüzel, 2021). Yöntem, bir hedefe ulaşmak için gidilen, bilimde ya da eğitimde çıktıları elde etmek için belirli bir plan dahilinde izlenen yoldur (Demirel, 2005). Yaratıcı drama tüm bu ilkeleri, kavramları kapsayan bir yöntemdir.

Yaratıcı dramayı eğitim ortamlarında en çok kullanan ve gelişmesine zemin hazırlayan ülke İngiltere'dir. İngiltere'de "eğitimde drama" (Önder, 1999), Almanya'da "oyun pedagojisi", "okul tiyatrosu", Amerika'da "yaratıcı drama", Norveç'te ise "Pedagojik Drama" (Eriksson ve Sealo, 2007) olarak adlandırılır. Adıgüzel (2021) Türkiye'deki yaratıcı dramanın adlandırılmasını, hem bir ders(amaç) hem de bir yöntem(araç) olarak eğitim ortamlarında kullanılan, "Eğitimde Yaratıcı Drama", "Eğitimde Drama", "Yaratıcı Drama" olarak aynı anlamı karşılayan farklı isimlendirmelerle de kullanıldığını belirtir.

2.5.2. Yaratıcı Dramaya İlişkin Tanımlar

Yaratıcı dramaya ilişkin en temel tanım, grup içerisindeki bireylerin hayat tecrübelerini kullanarak bir hedef, fikir doğrultusunda rol oynama, doğaçlama gibi tekniklerden yararlanarak canlandırma yapması, yetişkin bir eğitmen/lider kontrolünde spontane, şimdilik, -mış gibi yapma ilkelerini dikkate alarak yaratıcı drama ve oyun özellikleriyle bütünsel bir şekilde yapılır.

Yaratıcı dramanın öncülerinden kabul edilen Henry Caldwell Cook (1917)'a göre grup etkinliğindeki katılımcıların düşlemelerini sağlamak ve tecrübelerini aktarmak için, eğitmen rehberliğinde hazırlıksız, doğaçlama esaslı yapılan bir süreçtir.

Heathcote (1984)'a göre yaratıcı drama, öğrenmeyi öğrenme bilgiye ulaşma aracı, sadece kendi tecrübelerinden yola çıkarak değil çevresindeki insanların yaşantı tecrübelerinden de ilham alarak insan olmanın özünü kavramaktır.

McCaslin (1990)'e göre yaratıcı drama bütün insanlar için gerek duyulan bir alandır. Yaşam gibi yaratıcı drama sürecinde de birey sürekli yeni bilgiler öğrenir, yaşantıya aktarır bu sayede de çıkarımlarda bulunarak hayatına farkı bir bakış kazandırabilir. Hikayelerden yola çıkılarak yeniden yazılabilir, canlandırılabilir. Katılımcıların süreç içerisindeki gelişimi, eğitmenin/liderin kontrolünde gerçekleşir.

Tamer Levent (1999)'e göre yaratıcı drama bireyin edindiği tecrübeleri içselleştirmesine ve grup içindeki diğer bireylerin tecrübeleriyle kendi tecrübeleri arasında ilişki kurabilmesine dayanır.

İnci San (1998)'a göre yaratıcı drama yazılı bir metne bağlı olmadan, etkinlikteki bireylerin kendi fikirleri, düşünceleri ve buluşları, yaratıcı fikirlerini sunmaları, hayatlarına ve öğrendikleri bilgilerden hareketle doğaçlama ve canlandırma yapmaları olarak tanımlar. Yine San (1991) eğitimde yaratıcı dramanın kullanılmasıyla farklı düzeylerdeki öğrencilerin kendilerini keşfetmelerini, tanımalarını, başkalarının yerine düşünebilmelerini, olayları sorgulama becerisi kazanmalarını, yaparak yaşayarak öğrenmelerine fırsat verir.

Üstündağ (1994)'a göre yaratıcı drama yaşam etkinliklerini yaratıcı olarak düşünebildikleri, yorumladıkları süreçte katılımcıların kendini ifade etmesi, başkalarını dinleyip anlayabilmesini önemseyen sanat dalı, disiplin ve eğitim yöntemidir.

Aral vd. (2000) yaratıcı dramayı eğitim öğretimde kullanılan yöntem, etkili bir disiplin alanı ve sanat eğitiminde yararlanılabilecek ir araç olarak tanımlamıştır.

Okuvuran (2000) yaratıcı dramanın esasının kurgulardan oluştuğunu bu kurgunun etkinlik süresi boyunca değişip yenilenebileceği, bozulabileceği ve yeniden düzenlenerek ortaya konabileceğini, bireylerin –mış gibi yaparak kurgusal dramatik olayların içerisine dahil olabileceğini belirtir.

2.6. Yaratıcı Dramanın Aşamaları

Yaratıcı drama birbirini takip eden belirli boyutlardan oluşur. Bu boyutlar birbirinin üzerine kurulu, sarılı etkinliklerden meydana gelir. Bu süreçte ne, ne zaman, neden, nasıl, kim, kime, nerede sorularına cevap aranır, yaratıcı drama sürecinin yeniden dizayn edilmesini, birbirini izleyen zincirleri oluşturur (Adıgüzel, 2006). Geleneksel yöntemlerden yaratıcı dramanın uygulanması aşamasının farkı, etkinliğin her boyutunda eğitmenin/liderin ve gruptaki bireylerin örtük olarak veya açıkça katılım sağlamalarıdır (Üstündağ, 2010). Yaratıcı drama çalışmalarındaki önemli noktalardan biri de belirlenen amaca ilişkin öğretilecek konunun öğrencilere uygun olması, ihtiyaç duyulan zaman diliminde kullanılması, uygulanacak etkinliklerin birbirleri ile ilgili olması, öğrencilerin yaşantıya dönüştürmesinden hareketle kazanımlar üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmalıdır (Adıgüzel, 2021). Yaratıcı dramadaki bu boyutlar, aşamalar üç başlık altında ele alınır.

2.6.1. Isınma- Hazırlık Aşaması

Isınmak, hazırlamak, ısındırmak, alıştırmak, bireyin çevresindeki başka bir kişiye alışması, benimsemesi ve sonraki aşamalarda rahat bir şekilde hareket edebilmesini ifade eden bir aşamadır (Adıgüzel, 2006).

Yaratıcı dramanın uygulandığı etkinliklerde katılımcıların grup içerisinde birbirini tanıyabilmesi, etkinlik boyunca kendini utangaçlık yapmadan özgüvenli bir şekilde ifade edebilmesi açısından önemli bir aşamadır. Birbirlerini etkinlik öncesinde tanımayan bireylerin ısınma aşamasında tanışmaları, iletişim kurmalarına destek sağlar. Burada yaratıcı dramaya eğitmenlik/liderlik eden kişinin gruptaki katılımcıların iş birliği içerisinde olmalarını, kendilerini özgür hissetmelerini, etkinliğin yapılacağı mekâna uyum sağlamalarını özen göstermelidir. Isınmanın temel amacı, gruptaki bireylerin birbirleriyle iletişime girerek olumlu ortamın oluşması ve sonraki aşamalara geçişin ön hazırlığını yapmaktır. Daha çok bedensel hareketlerin ön planda olduğu çeşitli sözlü-sözsüz eylemlerin yapıldığı, dans edildiği etkinliklerle başlanır.

Akoğuz ve Akoğuz (2013) ısınma uygulamalarının önemli noktalarını şu şekilde belirtmişlerdir:

- Etkinliklere katılan kişi sayısında artış olur.
- Bedeni uygulama sırasındaki oyunlara hazırlar.
- Vücuttaki kasların hazır hale gelmesiyle sakatlanma riski ortadan kalkar.
- Zihnin uygulamaya hazırlanmasına yardımcı olur.
- Etkinliğe katılan katılımcılar birbirini tanımasını ve birbirinin özelliklerini bilmelerine yardımcı olur.
- Katılımcıların özgüvenli olmasını sağlarken çekingenlik azalır.
- Etkinlik içerisinde yarışma ve iş birliği sınırlarının farkına varır.
- Katılımcıların mekânı tanıması ve olabilecek kazalardan korunmasını sağlar.
- Etkinliğe katılan katılımcıların yaratıcı dramaya odaklanmalarını sağlar.

2.6.2. Canlandırma

Bir konunun, olayın yaratıcı drama etkinliği içerisinde biçimlendiği, belirlendiği uygulamaların yapıldığı aşamadır (Erdoğan, 2016). Bu aşamada, yaratıcı drama eğitmeni/liderinin verdiği konu, olay, nesneyi canlandırabilmek için yapılan canlandırma öncesi ön hazırlık, hazırlanmayı da beraberinde getirir. Yaratıcı drama uygulamalarında tüm yaşantılar, edinilen paylaşımlar, yapılan değerlendirmeler bu aşamada yapılan

canlandırmaların çıktılarına, dönütlerine göre yapılır. Bu aşamadaki canlandırma çalışmaları birey kendisi yapabileceği gibi iki veya daha fazla gruplar şeklinde de gerçekleştirebilir (Adıgüzel, 2006). Canlandırma aşamasında bireyler doğaçlama, rol değiştirme, geriye dönüş, rol içinde yazma, rol kartları gibi yaratıcı drama tekniklerinden faydalanarak yeni fikirler ortaya koyabilir, düş gücünün zenginliğini yansıtır. Yaratıcı drama ekinliğindeki bu aşama uygulamanın temelini oluşturduğu için diğer aşamalara göre daha fazla zaman tanınması gerekmektedir (Kan, 2010).

2.6.3. Değerlendirme-Tartışma

Yaratıcı drama etkinliklerinde ortaya çıkan sonuçların değerlendirildiği, etkinliğin ilerleyişinin, değeri, özü, kalitesi ve niceliğinin anlamlandırıldığı aşamadır. Etkinlik sonunda ortaya çıkan durumlar üzerine değerlendirme yapılır, görüşler alınır, fikirler gruptaki diğer katılımcılarla paylaşılır, süreçle ilgili tartışma ortamı oluşturulur (Adıgüzel, 2021). Üstündağ (2009)'a göre bu kısımda edinilen becerilerin, öğrenilen bilgilerin, bireyin ileriki yaşantısında nasıl kullanılacağı, etkinliğin nasıl geçtiği ve hangi duyguları hissettirdiği ile ilgili görüşlere yer verilmelidir. Önder (2016) bireyin etkinlik grubu içerinde yaptığı eylemlerin, ifadelerin yorumlanmaması gerektiği hususuna dikkat çeker. Bu noktada kıymetli olan şey bireyin etkinlik sürecinde aktif rol alması, kendini özgürce ifade edebilmesidir. Diğer disiplinlerde de uygulanan değerlendirme biçimleri yaratıcı dramada da kullanılabilir. Etkinlik sürecine, etkinliğin sonucuna etki edeceğine inanılıyorsa tutum ölçeğinden faydalanılabileceği belirtilir. Değerlendirme aşaması bireylerin üzerinde etki bırakan hislerin, olay ve durumların yorumlanmasıdır. Bu yorumlar gruptaki katılımcıların kendilerini sözel veya yazılı olarak nasıl ifade etmek istediklerine bırakılır.

2.7. Yaratıcı Dramanın Bileşenleri

Yaratıcı drama uygulamalarında dramatik kurgu, yaşamla bağlantısı olan oyunsu zaman diliminde düş gücünün aktif olarak kullanılmasıyla meydana gelir. Bu uygulamayı iki farklı dünya oluşturur. Biri kurgusal yaşantı, ikincisi gerçek dünyada yaşanılan yaşantılardır. Bu iki dünyanın ögeleri ise grup/katılımcılar, dramatik durum, zaman, mekân, odak, liderdir (Adıgüzel, 2021).

2.7.1. Grup/Katılımcılar

Yaratıcı drama etkinliklerinde grup katılımcılarının hayatlarına etki etmek, onların bu yöntemle yaşam deneyimlerini elde etmesini sağlamak, sosyal becerilerini ve zihinsel faaliyetlerini aktif etmek, olumlu bir grup ortamı sağlanması temel hedefler arasında yer alır. Grup içerisinde bireylerin kendilerini çekinmeden ifade etmeleri önemlidir. Bu etkinliğe katılan gruptaki bireyler farklı yaşam deneyimlerine hazır olmalı, yeniliklere, değişime değer vermelidir. Yaratıcı drama bir grup etkinliğidir ve etkinliğe katılım gönüllülük temeline dayanır. Yapılan etkinlik süresince gruptaki kişiler keyif alarak öğrenme gerçekleştirmelidir. Verimli sonuçlar ortaya koyabilmek için grup içerisindeki kişi sayısı, yaş grupları da dikkate alınmalıdır (Adıgüzel, 1993). Aytaş (2008) bu konuda farklı yaş gruplarındaki bireylere aynı, benzer uygulamaları yaptırmanın doğru olmayacağını ifade eder. Bu söylemine gerekçe olarak da her yaş grubunun anlama kapasitesinin ve algısının kendine has olduğunu belirtir.

2.7.2. Dramatik Durum

Birden fazla dramatik andan oluşan, çatışması (olay örgüsü) bilinen, harekete geçilip geçilmeyeceği konusunda karar verilmemiş durumdur. Hareketi oluşturacak temel dayanak içsel de olabilir çevresel etkiyle de olabilir. İnsanın yaşam içindeki mücadelesi, sorumluluğu dramatik durumu oluştur. Dramatik durum ortaya konulan herhangi bir problemle ilgili etkinlik grubundaki katılımcıların problemle ilgili kesin yargılar, düşünceler içerisinde olması beklenmemektedir. Çünkü dramatik durumda amaç ortaya konulan problemin etkinlik anında gruptaki bireyler tarafından çözüm önerileriyle yaklaşıp, kendini ifade etmesi ve düşünceleri geliştirerek süreci oluşturmasıdır (Adıgüzel, 2021).

2.7.3. Zaman

Tüm dramatik yaşantılar geçmişte, şu an yahut gelecekte belli bir zamana dayalı olarak yaşanır. Yaratıcı drama etkinliklerinde verilen bir konu üzerinden, gruptaki katılımcılar tarafından canlandırılacak dramatik kurguların zamanının ve mekanının açık bir şekilde ortaya konması önemlidir. Uygulamalarda kurgusal yaşantılardan da yararlanılarak canlandırma yapılabilir, tarihi bir olay ya da durumda canlandırılarak ortaya konabilir. Bu

süreçte dramatik durumu oluşturan gün, ay, yıl zaman dilimini belirleyerek bireyin rolüne hazırlanması, algılayabilmesi, hayal gücünü kullanabilmesi, o zaman dilimini düşünerek çıkarımlarda bulunabilmesi canlandırmanın etkililiğini arttıracaktır (Adıgüzel, 2021).

2.7.4. Mekân

Dramatik olaylar zamana ve mekâna bağlı olarak gelişir. Gruptaki bireylerin kendilerini en rahat ifade edebileceği ortam mekânın uyumuyla ilişkilidir. Etkinliğin uygulanacağı mekânda olumsuzluk oluşturabilecek eşya yer almamalı, grubun hareket etkisini azaltmamalıdır. Yaratıcı dramada katılımcılar, grup ve drama eğitmeni/lideri kadar mekânda önemlidir ögedir. Mekânın, ortamın olası sahnelemeye uygun olması, ısı ve ışık dengesinin sağlanması gereklidir. Sergiler, müze ve ören yerleri de yaratıcı drama etkinliklerinin gerçekleşebilmesi için uygun mekanlardır (Adıgüzel, 2005). Yaratıcı drama eğitmeni/lideri etkinliğin gerçekleşeceği mekânı görmeli, olumsuzlukları önceden tespit edip gerekli ön hazırlıkları yapmalıdır. Mekandaki eksiklikleri gideren yaratıcı drama lideri gerekli materyalleri mekâna getirmelidir. Mekânda bulunan her türlü nesne yaratıcı dramada canlandırma yapabilmek için kullanılabilir. Adıgüzel (1993) drama etkinliklerinin her türlü açık, kapalı mekânda gerçekleşebileceğini belirtirken açık mekanlarda çevredeki insanların izleyici olmaları bireylerin kendilerini de rahat ifade edememelerine neden olabileceğini ifade etmiştir.

2.7.5. Odak

Odak, kelime anlamı olarak bir şeyin toplandığı, yoğunlaştığı yer anlamına gelir. Yaratıcı drama etkinliklerindeki dramatik durumlarda odak değişmemektedir. Durum içerisinde odak tutarlı olmalı ve değişime uğramadan yeni ögeler eklenerek devam etmelidir. Eğer odak değişime uğrarsa metinde, metnin vereceği ileti de değişime uğrayabilir. Yaratıcı drama etkinliklerinde gruptaki bireylere canlandırması için sunulan dramatik durumların sınırları açıkça ifade edilmelidir. Gruptaki bireyler o sınır içerisinde odaktan ayrılmadan doğaçlamalar, role girme çalışmaları yapabilmelidir (Adıgüzel, 2021).

2.7.6. Drama Eğitmeni/Lideri

Drama eğitmeni/lideri etkinlik sürecini yöneten, uygulamalara yön veren yaratıcı dramanın en temel ögelerinden biridir. Drama lideri uygulama sürecine kılavuzluk yapan kişidir ve liderin yaratıcı bakış açısına sahip, oyun ve drama tekniklerini iyi bilen ve bu teknikleri tiyatronun teknikleriyle harmanlayabilen bir yapıda olması beklenir (San, 1990). Etkinliği oluşturan gruptaki katılımcılar farklı kültür, dil, ırktan olsalar bile drama lideri iletişim becerilerini aktif olarak kullanabilecek yeterli donanıma sahip olmalıdır (Akın 1993; akt. Okvuran, 1993). Yaratıcı drama liderinin sorumluluğu eğitim ortamında öğrencilerin çekinmeden kendilerini ifade edebilmelerine imkân tanıyan güvenli, rahat bir mekân oluşturabilmesidir. Drama lideri öğrencilerini farklılıklarıyla kabul etmeli, kendi duygu ve düşüncelerini rahatça aktarabilmelerine, paylaşabilmelerine izin vermelidir (Ömeroğlu, 1990).

Maden (2021) ise yaratıcı drama eğitmeninin sahip olması gereken becerileri:

- Öğrencilerle iyi iletişim kurma, etkileşimde olma
- Konuya hâkim olma
- Beden dilini iyi kullanabilme
- Öğrenme ortamlarını tasarlayıp düzenleyebilme
- Sevecen bir mizaca sahip olma
- İyimser bir bakış açısı
- Sağlam karaktere sahip olma
- Örnek davranışlarda bulunma
- Öğrencilerini (sosyal, psikolojik vb.) iyi tanıma
- Düş gücü ve yaratıcılığı kullanabilme
- Hoşgörülü ve saygılı yaklaşma
- Oyun ve tiyatroya ilgili olma
- Bilgiyi yapılandırabilme şeklinde sıralamıştır.

2.8. Yaratıcı Drama Yöntem Teknikleri

Tiyatronun tekniklerinden yararlanmasının yanı sıra yaratıcı drama kendine ait teknikleri olan bir disiplindir. Etkinliğin uygulanacağı yaş grubuna, mekâna ve konu içeriğine göre değişik yöntemlerin kullanılabileceği bilinir. Drama eğitmeni/lideri etkinlik öncesi gözlemlerine dayanarak yapacağı plan özelinde kullanacağı teknikleri belirleyebilir fakat olası aksiliklere karşı kullanacağı teknikte değişikliğe gitmesi durumunda tüm teknikleri bilmesi ve yeterli donanıma da sahip olması gerekir.

2.8.1. Doğaçlama

Doğaçlama, sınırları belirlenmeyen ve herhangi bir düzenlemeye odaklanmayan, düş gücünün imkanlarına dayalı eylemlerden oluşur. Doğaçlamanın süreç içindeki yeri ile ortaya konan ürün birbiri içine geçmiştir ve bütünlük içindedir. Doğaçlama yapılan uygulamalarda ortaya konan eylemler gruptaki katılımcılar tarafından aynı şekilde ortaya konamaz (Adıgüzel, 1993). San (1990)'a göre ise bir durum ya da olayın hazırlık yapılmadan kişi ya da grup olarak ortaya konması, yaratılması sürecidir. Ortaya konan eylem an içerisinde gerçekleşir, yinelenemez, tekrarlanamaz.

2.8.2. Rol Oynama

Canlandırma süreci içinde başkalarının görevini almak, yerine getirmek için yapılan eylemdir. Önder (2000)'e göre bireyin kendini ifade edemediği ve yapamayacağı eylemleri girdikleri rol sayesinde özgüvenle, rahatlıkla söyleyebilmelerine imkân sunan bir tekniktir. Rol oynama tekniği, tiyatro ve yaratıcı drama etkinliklerinin tümümün özünü oluşturur. Yaratıcı drama etkinliklerinde kullanılmasıyla bireylerin yaşam tecrübelerini zenginleştirir, bireylerin insanlarla iletişim kurma becerisini geliştirir. Doğal ve samimi bir canlandırma sürecinde bireyin beden dilini, jest ve mimiklerini, sözlü ifade becerilerini kullanmayı geliştirirken çevreye karşı farkındalığını ve farklı bakış açıları edinmesine yardımcı olur (Adıgüzel, 2021).

2.8.3. Öğretmenin Rol Alması

Yaratıcı drama etkinliklerinin başlangıç aşamasında ya da belirlenmiş bir anda gerekli yönlendirmeleri yapmak, yönergeleri iletmek amacıyla gruptaki katılımcılar ile beraber etkinlikte yer alması, rol içinde bulunmasına "öğretmenin rolde olması", "öğretmenin role girmesi" denilir. Etkinlik sürecinde çözümlenmesi gereken problemleri, çatışma ortamlarını geliştirme ihtiyacı duyulan anlarda gruptaki bireyleri hareketlendirmek, belirsizlikleri ortadan kaldırmak, bireylerin düşüncelerine boyut kazandırmak, farklı alternatifler oluşturmak, grubun etkileşim dinamiğine ivme kazandırmak amacıyla teknikte yararlanılır (Adıgüzel, 2021). Bu tekniği kullanacak öğretmenin öğrencilerini yönlendirip harekete geçirebilecek, öğrencileri sürecin içine dahil edip devamını getirmeleri sağlayabilme konusunda öğrencilerini yüreklendiren, hevesli ve yenilikçi becerilere sahip olması gereklidir.

2.8.4. Dramatizasyon

Yaratıcı dramanın metin temelinde uygulanmasına ilişkin olan bir tekniktir (Püsküllüoğlu, 2004). Konu tercihi, metnin belirlenmesi, rollerin paylaştırılması dramatizasyon yönteminde eğitmen/lider/öğretmen tarafından belirlenir. Gruptaki katılımcılar paylaştırılan rollere göre beden dilini, jest ve mimiklerini kullanır ve öğretmen tarafından verilen metne bağlı olarak karakterleri canlandırabilir. Öğretmen/lider bu tekniği uygularken aktiftir. Uygulama esnasında sürece müdahale edebilir, yardımcı olabilir, söylenmesi unutulan ifadeleri hatırlatabilir. Dramatizasyon yönteminde metinler canlandırılırken cümleler olduğu gibi ifade edilmez, öğretmen bu süreçte okuduğu metni yarıda bırakabilir, onların hayal güçlerine bırakarak tamamlama yapması istenebilir. (Adıgüzel, 2021). Bu teknikte öğretmen role girmez, sürece yardımcı olarak yönlendirmelerini kenardan yapabilir.

2.8.5. Sıcak Sandalye

Sıcak Sandalye tekniği, başkahraman, süreç içerisinde problem çözen, ön plana çıkan herhangi bir katılımcının sandalyeye oturtularak diğer katılımcılar tarafından soru

yöneltilmesidir. Eğitmen ya da grup içerisindeki katılımcılar sandalyede oturan kişiye bireysel sorular yöneltmemeli, kişilerin duygularını uygulamaya almamalıdır. Bireylerin yaşantılarından yola çıkarak hareket eden yaratıcı dramada bu teknik uygulanırken bireyin yaşantısına ait herhangi bir problemi çözmeye odaklanılmamalı, eğitmen/lider bu bilgiye göre hareket etmelidir. Teknik, etkinlik grubunun yarım çember şeklinde sandalyeye veya yere otururak çemberin açık tarafında bir sandalyeye ise başkahraman ya da karakterlerden herhangi birinin yüzü gruba dönük oturması, karakterin uygulamada canlandırdığı role, davranışlarına, eylemlerine, fikirlerine, paylaşımlarına göre sorular sorulması ile uygulanır (Adıgüzel, 2021).

2.8.6. Geriye Dönüş

Bir dramatik durumun canlandırılmasında esnasında rol alan kişilerin, geçmişte yaşanmış bir olaya ya da bir kahramanın geçmiş yaşantısına yeniden gidip canlandırma yapmasına "geriye dönüş" tekniği denilir. Hazırlık yapılarak ya da o an esnasında geçmişe giden birey rol ile geçmişle ilgili diyaloglar kurup yüzleşebilme, rolün getirdiği sebepleri analiz edip çıkarımlarda bulunabilme olanağı edinir. Bu teknik ile kısa bir süre önce yaşanmış zamana da yıllar önce yaşanmış herhangi bir olay ya da duruma da hem bireysel hem de grupça geriye dönüş tekniğiyle ortama getirip değerlendirmeler yapılabilir (Adıgüzel, 2021). Bu yöntem ile geçmiş ile şimdiki zaman diliminde yaşantılar arasında ilişkilerin tekrarlanması konunun pekişmesini sağlar (Öztürk, 2007).

2.8.7. Bilinç Koridoru

Karakterin çözüm yolu bulamadığı herhangi bir ikilemde, karar alma sürecinde, içinden çıkamadığı durumda, verdiği kararın derinlemesine incelenmesi, fikir yürütülmesi, paylaşımda bulunma sürecidir. Teknik, grubu oluşturan bireylerin ayakta yüzleri birbirine dönük iki sıra halinde sıralanıp koridor şeklini oluşturmalarıyla başlar. Baş kahraman bu koridor içerisinde yavaş adımlarla ilerler ve kimin önünde durursa kişi ya da kişiler, baş kahramanın yaşadığı ikilem ile ilgili rolleri dahilinde fikirlerini belirtirler. Fikirlerini ana karakter ile paylaşan kişilerin görüşleri eleştirel, destekleyici, zıt, baskıcı, düşündürücü, yapıcı özellikte olabilir. Başkahramanın vereceği karara zıt fikirler gelmediği takdirde

yaratıcı drama lideri süreci yönlendirebilir. Başkarakter bu koridor boyunca fikirleri dinleyip bir sonuca ulaşsa da ulaşmaya da bilir (Adıgüzel, 2021). Burada amaç bir sonuca ulaşmak değil süreç içerisinde paylaşım yapılmasıdır. Çünkü yaratıcı drama süreç odaklıdır.

2.8.8. Donuk İmge

Drama sürecinde, gruptaki katılımcıların hareketsiz, donuk bir fotoğraf oluşturmasıdır. Fotoğrafın, gruptaki diğer katılımcıların fotoğrafı ifade etmesi açısından anlamlandırılması önemlidir (Akar, 2000). Adıgüzel (2021)'e göre yaratıcı drama etkinliklerindeki bireylerin hareketlerini eylemsiz, sözsüz, sessiz görünüm biçimlerini sergilemeleridir. Birçok tekniğe göre uygulanabilirliği kolaydır. Bu teknikte yapılacak ifade biçimleri, tablo, heykel, fotoğraf, duruş şeklinde bir anı anlatır biçiminde olmalıdır. İfade uygulayacak birey ya da gruptaki bireyler kullandıkları imgeyi mümkün olduğunca açık, anlaşılır ve izleyenlerin fikir üretmelerine, yorum yapabilmelerine imkan tanıyacak düzeyde oluşturulmalıdır. Donuk imge tekniğinin fotoğraf anı tekniğiyle karıştırılmaması gerekir. Donuk imge tekniğinde önceden planı yapılmış, hazırlanılmış bir durum söz konusuyken fotoğraf anı tekniği gelişigüzeldir, plan, tasarı içermemektedir.

2.8.9. Dedikodu Halkası

Yaratıcı drama sürecinde başkahramanın herhangi bir davranışı ya da tek bir davranışı üzerine gruptaki diğer katılımcıların etkinlik sürecindeki rollerine bağlı kalarak sessiz fısıltılar şeklinde gerçekleşir. Dedikoduların grubu oluşturan bütün katılımcılara yayılması, konuşulabilmesi için abartmalara gidilerek konuşulmaların devam ettirilmesi sağlanabilir. Ayrıca bu yöntemle gruptaki bireylerin baş kahraman ile ilgili duygu ve düşüncelerini, baş kahramanı bu duygu ve düşüncelerin nasıl etkilediği, çevresinin etkisinde ne derece kaldığı hakkında fikir verebilir (Adıgüzel, 2021).

2.8.10 İç Ses/Kafa Sesi

Yaratıcı drama etkinliklerinde katılımcının veya birden fazla katılımcının iç dünyalarını yansıtmak, olası durumlarda yönlendirme yapmak, farklı fikirlerin ifade

edilmesi, konuşulanların arkasında yatan düşüncelere ulaşabilmek bu tekniğin faydaları arasındadır. Etkinlik içerisindeki rollerde, aralarında çatışma durumu olan farklı iki karakter seçilir. Bu karakterlerin dışında yine etkinlik içerisindeki diğer karakterlerden iki kişi belirlenir ve farklı iki karakterin rolünün içine girerek ifade edemedikleri duygu ve düşünceleri, temel nedenleri ifade etmeleridir. Bu teknikte dikkat edilmesi gereken nokta birden fazla kişinin süreç içerisinde konuşmasından kaynaklı olarak, konuşmaların üst üste gelmemesine, anlaşılır olmasına dikkat edilmelidir (Adıgüzel, 2021).

2.8.11 Rol Kartları

Bu teknikte önceden hazırlığı yapılmış, kartlarda yer, zaman, karakterin rolü, olay anı, belirlenmiş bir hikâye, başlangıç noktası belirli bir durum verilerek etkinlikteki karakterlerin canlandırmasına yardımcı olacak kısa bilgilerin yer aldığı metinler denilebilir. Rol kartlarını hazırlayan kişi açık anlaşılır bir şekilde karakterleri ifade etmelidir. Etkinlikte kullanılacak rol kartları birbirinden bağımsız konu, zaman, mekânı içermeme bir bütünlük sağlamalıdır. Drama eğitmeni/lideri birden fazla rolü katılımcılara tanıtmayı amaçladığında, diğer katılımcıların etkinlikteki rollerden haberdar olmamasını istediği, canlandırma esnasında fikir, duygu ve düşüncelerini, görüşlerini belirtmelerini istediği durumlarda da tercih edilen bir tekniktir (Adıgüzel, 2021)

2.8.12. Görüşme/Sorgu

Yaratıcı drama etkinliğinde farklı durumların etkinlik sürecine getirilmesiyle katılımcıların olayları, durumları, konuları nasıl yorumladıkları, tutumları, duygu ve düşüncelerini yansıtabilmeleri adına etkili bir yöntemdir. Bu teknikte yaşanması mümkün olay ya da olgular karşısında içeriğe uygun soruların yöneltilmesiyle bireyin, katılımcının vereceği tepkiler ifade edilir. Konu, durum ve olayların farklı boyutları katılımcılar tarafından ortaya konacağından etkin tartışma ortamı oluşur, görüş geliştirme imkânı ortaya çıkar. Yazılı haber metinleri, medya görselleri, dikkat çekici olay-konuların haber metnine çevrilmesi gibi farklı materyaller kullanılarak tartışma ortamları oluşturulur (Öztürk, 2007).

2.8.13. Pandomim

Herhangi bir olayı, duygu ve düşünceleri sadece beden hareketleriyle anlatılmaya çalışıldığı sözsüz oyun "mim", herhangi bir durumu, olayı, duygu ve düşünceyi gerektiğinde müzik ve dansla, gerektiğinde ise farklı eşyalarla desteklenmesi, jest ve mimiklerin, beden dilinin aktif ve etkin kullanılmasına ise "pandomim" tanımlaması yapılır (Adıgüzel, 2021). Ömeroğlu (1990)'na göre katılımcıların beden dillerini aktif bir şekilde kullanmasına ve bedenini eylemlerine bağlı olarak daha iyi tanımasına, etkinliği gerçekleştiren kişiye odaklanarak hareketleri yorumlayıp, fikir üretmesi, gözlem yeteneğini geliştirme açısından önemlidir.

2.8.14. Senin Yerinde Olsaydım

Bilinç koridorunda uygulandığı gibi ana karakter iki öğrenci etrafında yürür, çözüme kavuşturamadığı bir olay, konu, durum, yaşadığı bir ikilem vardır. Bu aşamada karar alması gerekir ve gruptaki diğer katılımcılar bireye "senin yerinde olsaydım…" cümlesiyle başlayan akıl verme, yol gösterme, fikir paylaşımı temelli cümleler kurarlar (Adıgüzel, 2021). Bu sayede bireyde empati yeteneği, düşünüp içsel sorgulama yaparak çıkarımda bulunması, akılcı çözümler üretmesi beklenir.

2.8.15. Telefon Görüşmeleri

Yaratıcı dramada telefon yeni bir olay, bir haberin gelmesi, kişi ile iletişim, merak duygusunun aktif olması, paylaşım yapılmasını çağrıştırır. Çünkü telefonla yapılacak görüşmede dramatik bir durum aktarımı söz konusudur. Adıgüzel (2021)'e göre telefon vasıtasıyla gelen bilgi akışı dramatik durumun başlangıcını oluşturabilir, sürece yön verebilir ve gerilimi arttırabilir. Bu teknik ile gerçekleşen konuşmanın tek tarafı ya da diğer tarafı dinleyip, anlayabilir, dinleyicilerde bu konuşma çerçevesinde yeni bilgiler edinip zihinlerinde yapılandırabilirler. Drama lideri/eğitmeni bu yöntemi canlandırma sürecine katkı sağlamak, yön vermek, yeni bir yol açmak amacıyla da kullanabilir.

2.8.16. Özel Mülkiyet- Yarım Kalmış Materyal

Özel mülkiyet tekniğinde, başkahramanın, ana karakterin varlığını yansıtacak özelliklerden yola çıkılarak canlandırılabilecek nesneler kostüm, kıyafet, kalem, oyuncak, özel eşya (tarak, toka, takı), ile yine başkahramanın kendisinin ele aldığı, yazdığı mesaj, hatıra, mektup, haber, hikâye gibi materyallerin kullanılmasıyla yeni bir karakter oluşturulmasıdır (Adıgüzel, 2021). Bu nesneler sayesinde elde edilen bilgiler yoluyla karakterle ilgili önemli noktalar anlaşılır, karakterin kimliğini oluşturacak düşünceler üzerine fikir alışverişinin yapılacağı ortamlar oluşturulabilir (Orta, 2009).

2.8.17. Bölünmüş Ekran

Drama etkinliğini oluşturan grup katılımcıları, birbirinden farklı zaman ve mekanlarda, birden çok sahne tasarlarlar. Tasarlanan bu sahneler bir bütünlük içerisinde ele alınır ve düzenlenir. Sahneleme durumu ve biçimine göre parça parça hazırlanan sahneler adeta bir sinema filmi gibi ileriye geriye gitme şeklinde hazırlanarak ortaya konur (Somers, 1994; akt. Adıgüzel, 2021). İki farklı sahne arasında karşılıklı ilişki olması, birbirini desteklemesi, dramatik kurgu bağlantısının iyi yapılması gereklidir.

2.8.18. Uzman Görüşü

Bu teknikte amaç, yaratıcı drama etkinliğindeki katılımcıların bir uzman rolüne girerek canlandırma yapmasıdır. Edebiyatçı, sosyal çalışmacı, psikolog gibi alan uzmanlarının rolüne giren karakter, çevresindeki katılımcıların sorularını yanıtlar, problemlerine çözüm önerileri sunar, empati yaparak kişi ve olaylara karşı duygu geliştirirler (Adıgüzel, 2021).

2.8.19. Rol İçinde Yazma

Rol içinde yazma tekniği, yaratıcı drama etkinliği içerisinde gruptaki bütün katılımcıların kahramanın rolünü içselleştirip benimsemesiyle mektup, hikâye, günlük, haber metni yazması olarak ifade edilebilir. Yazılanlar üzerine tartışmalar yapılıp,

değerlendirmelerde bulunulabilir. Bireysel ya da gruptaki katılımcılar eşliğinde rol içinde yazma etkinlikleri yapılabilir (Adıgüzel, 2021). Bu teknik ile bireylerin edebi nitelikli eserleri okuyup anlaması ve yorumlamasına teşvik etme durumu söz konusudur. Bireyin kendini, rolü içerisinde değerlendirip yazılı olarak ifade etmesine imkân tanır.

2.8.20. Ritüel-Seremoniler

Yaratıcı drama çalışmalarında katılımcıların konu itibariyle yıldönümleri, cenaze, düğün, doğum günleri, tebrik kutlamaları, milli ve dini inanç sistemlerine uygun olarak ritüellerin karakterlerin rollerine göre canlandırma yapmalarıdır. Katılımcı canlandırmadaki rolüne uygun olarak duygu ve düşüncelerini sürece dahil eder. Burada ritüelleri canlandıran karakterin yaparak yaşayarak yaşantı tecrübesi edinmesine, diğer katılımcıların ise empati yeteneğinin gelişmesine, duyusal becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacağı bilinir (Adıgüzel, 2021).

2.9. Yaratıcı Drama Yönteminin Yararları ve Önemi

Yaratıcı drama yöntemi çok yönlü bir alandır. Sadece eğitimde değil, psikoloji, matematik, tarih, sağlık, dil, coğrafya, ekonomi, siyaset gibi pek çok kullanım alanı vardır (Fulford vd. 2001). Yaratıcı drama kullanım alanı olarak geniş bir zemine yayılmıştır. Nitekim toplumda yaşayan her bir ferde hitap etmesi ve uygulama kolaylığı sağlaması açısından önemlidir. Çeşitli meslek grupları, şirketler, eğitim kurumları, sağlık kurumları, yönetim kademsinde çalışan bireyler, işçiler, polis ve asker eğitim alanları, belediye personelleri yaratıcı dramayı kullanan gruplardır. Bireye kurgusal yaşantılar sunarak gerçek hayata hazırlama özelliği olan yaratıcı drama bireydeki birçok becerinin gelişimine olanak sağlar. Dolayısıyla yaratıcı dramanın önemi yadsınamaz. Alan yazın incelendiğinde yaratıcı dramanın yararlarına ilişkin şu maddeler ortaya konulmuştur:

- Bireyin liderlik vasfı kazanması.
- Özgüvenli olması.
- Yaşamında sorumluluk almaktan kaçmaması.
- Kendini etkin ifade edebilme becerisi kazanması.

- Empati becerisini geliştirmesi.
- Çıkarımda bulunabilmesi.
- Sosyalleşme becerisinin gelişmesi.
- İş birliği içerisinde olması.
- Hoşgörü sahibi olması.
- Bedensel hareketlerini, jest ve mimiklerini kontrol edebilmesi.
- Kalıcı bilgiler edinmesine katkısı.
- Farkındalığının artması.
- Çözüm odaklı olması.
- İletişim becerilerini geliştirmesi.
- Aktif olması.
- Sanata karşı ilgi artışı.
- Estetik zevk geliştirmesi.
- Hayal gücünü geliştirmesi.
- Araştırma, inceleme yapması.
- Uyumlu ve güvenli olması.
- Olaylara farklı boyuttan bakma becerisi.
- Eleştirel bakış kazanma.
- Kendini gerçekleştirme.
- Toplumsal duyarlılığın gelişmesi.
- Planlı olma becerisi.
- Sorgulama yeteneği.
- Neden sonuç ilişkisi kurması.
- Zaman yönetimi algısı.
- Özgün olma.
- Yeni ortam ve durumlara alışma.
- Odaklanma becerisi kazanması.
- Üretkenliğini geliştirmesi.
- Yaratıcılığına katkısı.

2.10. Konu ile İlgili Alan Yazındaki Çalışmalar

Dünyada yaratıcı drama üzerine ilk çalışmalar 1911'li yıllarda Harriet Finlay Johnson'la başlamıştır. Türkiye'de ise 1926 eğitim programında temsil-dramatik gösteriler adıyla canlandırmayla ilgili küçük hareketlenmeler başlasa da alan yazındaki varlığı 1950 yılına dayanır. Ülkemizde eğitimde yaratıcı dramanın kullanımı geç gelişme göstermesine rağmen sonraki yıllarda ivme kazanarak ilerleyişini sürdürmüştür. Özellikle farklı iş kolları, meslek grupları ve daha birçok alanda kullanılmasıyla değeri ve önemi artmış, konuyla ilgili çalışmalar alan yazında yer almıştır.

2.10.1. Konu ile İlgili Yurt İçinde Yer Alan Çalışmalar

Ünsal (2005) drama yönteminin Türkçe derslerinde kullanılmasıyla dil ve anlatım becerilerine olan etkisini incelediği yüksek lisans tezinde, 6-7-8. sınıflarda okuyan rastgele seçilmiş Ankara ili Köstence İlkokulu öğrencilerine ilk test son test olmak üzere iki farklı test uygulamıştır. Çalışmadan elde edilen sonuca göre Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanıldığında diğer yöntemlerin kullanıldığı Türkçe derslerine kıyasla daha başarılı olunduğu sonucuna varılmıştır.

Karateke (2006) ilköğretim ikinci sınıf (6. sınıf) öğrencilerinin yaratıcı dramanın yazılı anlatım becerisine etkisini incelediği yüksek lisans tez çalışmasında, Antakya'nın merkez ilçesine bağlı iki farkı okulda eğitim gören öğrencilerle deneysel bir uygulama yaparak elde ettiği sonuca göre, yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı Türkçe derslerinde, klasik öğretim metotlarının kullanıldığı Türkçe derslerine kıyasla yazılı anlatım becerilerinin daha iyi geliştiği belirlenmiştir.

Kırmızı Susar (2007) ilköğretim 4. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin okuduğunu anlama becerisinin etkileri ve öğrencilerin bu yöntemin derste kullanılmasına ilişkin görüşleri araştırılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilere ilk test son test olmak üzere iki farklı test yöneltilmiştir. Yaratıcı drama yöntemine göre öğrenme ve Türkçe dersi öğretim programına göre olarak belirlenen deney gruplarının testlere verdiği cevaplardan elde edilen sonuç yaratıcı drama yöntemine göre öğrenme deney grubu lehine çıkmıştır.

Selmanoğlu (2009) yaratıcı drama yönteminin Türkçe dersinde ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin başarıları üzerindeki etkisini araştırdığı yüksek lisans tezinde geleneksel yöntemin kullanılarak işlendiği Türkçe dersleri de yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı Türkçe derslerinin de öğrencilerin başarıları üzerindeki katkısının olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Altıntaş (2010) Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemi ile yapılan öğretimin ilköğretim 4.sınıf öğrencilerinin istendik davranışlar geliştirmeye olan etkisini tespit edebilmek amacıyla uyguladığı çalışmasında istendik davranışları geliştirme, değiştirme ve öğrencinin çevresiyle sosyalleşebilmesinde yaratıcı drama yönteminin daha etkili olduğu sonucuna varırken başarılarını arttırmada da etkili olduğunu ifade etmiştir.

Maden (2010) "Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlilikleri" adlı nicel araştırma yöntemiyle hazırladığı çalışmasında öğretmelerin yeterlilik düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı dramayı eğitimde kullanmaya dönük yeterliliğe sahip olduklarını, mesleki tecrübe, hizmet süresi değişkenine ilişkin mesleki yaşantısı daha fazla olan öğretmenlerin lehine anlamlı bir sonucun ortaya çıktığı görülmüştür.

Kara (2010) "Dramayla Öykü Oluşturma Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretimine Etkisi" adlı araştırmasında Türkçenin nasıl daha iyi öğretilebileceği fikrinden yola çıkarak dramayla öykü oluşturma yönteminin kullanımı etkisini belirlemeye çalışmıştır. Deney grubuna Türkçe dersinde dramayla öykü oluşturma yöntemini uygulamış, derse yönelik ilgilerinin arttığı gözlenmiştir. Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı Türkçe derslerinde öğrencilerin dil becerilerini, yaratıcılıklarını olumlu şekilde etki ettiği sonucuna varılmıştır.

Eyüp ve Kılıç Kırbaşoğlu (2013) beraber hazırladıkları Türkçe öğretmeni adaylarının yaratıcı drama yöntemini kullanabilme öz yeterlilik algılarını ölçmeye yönelik araştırmalarını Can ve Gürhan (2009)'ın oluşturduğu yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlilik ölçeği ile nicel bir çalışma olarak ortaya koymuşlardır. Elde edilen

sonuca göre, Türkçe öğretmeni adaylarının kendilerini orta düzeyde yeterli buldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Şahin ve Yeşilyurt (2014) Türkçe öğretmenliği bölümü öğrencilerinin drama yöntemini kullanma öz yeterliliklerini ortaya koymaya dönük araştırmalarında Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Türkçe öğretmenliği 4. sınıf öğrencileri araştırma grubudur. Araştırma sonucunda Türkçe öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencilerinin yaratıcı drama yöntemini kullanmaya yönelik öz yeterlilik "katılıyorum" şeklinde ortaya çıktığı, cinsiyet değişkeninin anlamlı bir farklılık ortaya koymadığı görülmüştür.

Akçay ve Şimşek (2015) deyimlerin öğretiminde drama ve hikayeleme yönteminden yararlanarak 7. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ve bu başarı üzerindeki kalıcılığı etkisini ortaya koymak amacıyla hazırlamışlardır. Araştırma Trabzon'daki bir ilkokulda gerçekleşmiştir. Deney grupları üçe ayrılmıştır. Birinci grup drama grubu, ikinci grup hikâye grubu, üçüncü grup kontrol grubudur. Araştırmanın sonucunda hikâye grubu ile drama grubunun akademik başarılarının, anlatım yönteminin kullanıldığı sınıflardaki öğrencilerin akademik başarıları göre daha iyi olduğu, drama grubundaki öğrencilerin hikâye grubundaki öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Erdoğan ve Yıldırım (2016) yaratıcı drama yönteminin ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin Türkçe dersiyle ilgili tutumlarına etkisini tespit etmek için yapılan araştırmada, yaratıcı drama yönteminin öğrencilerde Türkçe dersine ilişkin olumlu tutum etkisi bıraktığı, öğrencilerin yaratıcı drama etkinliklerine de olumlu bir tutumla yaklaştıkları görülmüştür.

Çöklü Özkan (2018) okuduğunu anlamada yaratıcı dramanın etkisini ve önemini incelediği çalışmada, Ankara Pusaklar'da Saray İlkokulu ilköğretim 4. sınıf öğrencilerinden oluşan araştırma grubundan oluşur. Deney grubundaki öğrenciler, önceden belirlenmiş Türkçe öğretimi kazanımlarına bağlı olarak 16 ders saati drama atölyesi almış, kontrol grubundaki öğrenciler de aynı kazanımları geleneksel yöntemlerle öğrenmişlerdir. Araştırmanın sonucunda drama atölyesi uygulanan deney grubunun akademik anlamlı bir farkla akademik başarılarının yükseldiği görülmüştür.

Aytaş ve Özcan (2019) Türkçe eğitiminde drama yönteminin kullanılmasına ilişkin yüksek lisans tezlerini incelemişlerdir. Araştırmada 386 tez incelenmiş, Türkçenin öğretiminde kullanılan konularda dramanın kullanımı tezlerin çoğunluğunu oluşturmuş, yöntemin kullanılmasıyla öğrenci başarısı arasındaki ilişkinin de araştırıldığı, drama alanında Türkçe öğretmenleri ve Türkçe öğretmeni adaylarının yeterlilikleri üzerine de çalışmaların yapıldığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Saylan (2019) yaratıcı drama yönteminin etkilerine göre Türkçe öğretmenlerinin tutumlarının incelendiği yüksek lisans tez çalışmasında Kırşehir'de görev yapan 207 Türkçe öğretmeniyle çalışmasını gerçekleştirmiştir. "Yaratıcı drama yönteminin etkisine ilişkin tutum ölçeği" kullanılan çalışmada yaratıcı drama eğitimi alan öğretmenlerin tutumlarının yüksek olduğu, öğretme- öğrenme ortamlarında kullanımına göre tutumunun yüksek olduğu, yöntemin öğrencilerin tutumları üzerindeki etkisinin çok yüksek olduğu, cinsiyet, medeni hal ve görev yerleri ile ilgili değişkenlerin tutumları üzerine anlamlı bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmüştür.

Kardaş (2020) ortaokul 7. sınıf öğrencilerinde drama yönteminin Türkçe konuşma becerilerini geliştirmeye etkisi amacıyla hazırlanan çalışmada çalışma grubu Mardin, Dargeçit, Tavşanlı Ortaokulu 7. sınıf öğrencilerinden oluşmuştur. Ön test ve son testten oluşan araştırmanın deney grubuna drama yöntemine uygun etkinlikler verilmiş, kontrol grubuna ise öğretim programında var olan etkinlikler verilmiştir. Deney grubuna uygulanan ilk test son test çalışmalarının kontrol grubuna göre anlamlı bir değişiklik ortaya çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öztürk Pat ve Yılmaz (2021) yaratıcı drama yönteminin öğrencilerde konuşma becerisine etkisinin olup olmadığına ilişkin yaptığı çalışmada Zonguldak şehri Çaycuma ilçesindeki özel bir okulun 3. sınıf öğrencilerine uygulanmıştır. İlk test son testten oluşan kontrol gruplu bir araştırma yürütülmüştür. Deney grubundaki öğrencilere yaratıcı drama içerikli konuşma etkinliği verilmiş, kontrol grubuna ise geleneksel yöntemlerin olduğu konuşma etkinliği verilmiştir. Çalışmanın sonucunda deney grubunun anlamlı bir fark ortaya koyduğu, konuşma eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması olumlu katkı sağladığı anlaşılmıştır.

Kırmızı (2022) yaratıcı drama yöntemini kullanmaya ilişkin öğretmen adaylarının öz yeterlilik algılarını tespit etmeyi amaçlayan çalışma, farklı değişkenler çerçevesinde değerlendirme yapmayı ve öğretmenlerin düşüncelerine yer vermeyi hedeflemiştir. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği ve okul öncesi öğretmenliği programları öğretmen adayları çalışmanın grubunu oluşturur. Nitel araştırma verilerine göre öğretmen adayları yaratıcı dramanın mesleki donanımlarına katkı sağlayacağı kadar öğrencilerin aktif katılımı ve sosyalleşme becerilerine de katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Dadandı Urfalı (2023) temel dil becerilerinin geliştirilmesinde yaratıcı drama yönteminden yararlanılmasına ilişkin ders planı örneği sunan bir araştırmadır. Çalışmada öğretmenlerin yaratıcı dramayı uygularken ders planı hazırlamakta zorlandıklarını tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlere tavsiye niteliğinde uzman görüşleri eşliğinde hazırlanmış 3 ders planı örneği yer almıştır.

2.10.2. Konu ile İlgili Yurt Dışında Yer Alan Çalışmalar

Freeman (2000) yapmış olduğu çalışmada, 119 3. sınıf öğrencisi, 118 4. sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 237 öğrenci ile araştırmasını gerçekleştirmiştir. Deney ve kontrol gruplarına farklı sorular yöneltilmiştir. Yaratıcı drama yönteminden derslerde yararlanmanın öğrencilerin özgüvenli olmalarına katkı sağlaması, yaratıcı drama ile düzenlenen derslerdeki etkinliklerin öğrencilerin derse karşı ilgilerini arttırması, bu etkinliklerin öğrencilere ilham verdiği ve daha eğlenceli olduğu, öğrenecekleri konuya odaklanmasında da kolaylık sağladığı, etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Innes, Moss ve Smigiel (2001) yaptıkları araştırmanın amacını yaratıcı dramanın eğitim ortamlarında kullanılması üzerine literatürde birçok çalışmanın hazırlanmış olmasına rağmen öğrencilerin dramanın derste kullanılmasıyla ilgili ne düşündüklerini, fikirlerini ortaya koyan çalışmaların yoğunluğunun azlığına odaklandıklarını belirtmişlerdir. Belirledikleri iki farklı sınıftan toplamda 21 öğrenci ile drama yöntemiyle dersleri işlemişler ve daha sonra öğrencilerin bu yöntemle işlenen ders ile ilgili sorular yöneltmişlerdir. Anlamlı bir farklılığın ortaya çıkmadığı çalışmada öğrencilerin 18'i drama yöntemiyle işlenen derste

yazma becerilerinin gelişimine katkı sağladığı, 16'sının ise drama becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olduğu, 14'ünün ise iletişim becerilerinin gelişimine yarar sağladığı şeklinde fikirlerini ortaya koyarak çalışmanın sonucunu oluşturmuşlardır.

Tate (2002) hazırladığı çalışmasında iki farklı grubun yaratıcı drama ile olan öğrenme algılarını belirlemeye çalışmıştır. Eğitimde yaratıcı dramanın kullanımı ve üniversitede yaratıcı dramanın kullanımı etkilerini araştırmıştır. İki farklı gruptan elde etmek istediği ortak amaç öğretmenin yaratıcı dramadan faydalandığı derslerde öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğunu bulmaktır. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre üniversitelerin bu alanı daha önce kullanmalarıyla ilgili temelleri, üniversitenin yerleşim olarak bulunduğu mekân, akademisyenlerin bu konu ile ilgili kişisel donanımları, yaratıcı drama ile öğretimin yapılmasının öğrencilerin cevaplarıyla bağlantısını sağlamıştır.

Fleming, Merrell ve Tymss (2004) yaptıkları araştırmada dramanın öğrencilerin dil ve matematik öğrenimiyle ilişkili algılarını belirlemek amacıyla iki farklı sınıf üzerinde uyulama yapılmıştır. Deney grubu ve kontrol grubu üzerinde algıların ölçülmesiyle elde edilen sonuçlara göre deney grubundaki öğrencilerin dil ve matematik öğreniminde yaratıcı dramanın kullanılmasıyla ilgili tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Veach ve Gladding (2007) hazırladıkları çalışmada yedi farklı disiplinin (müzik, dans, drama, edebiyat, görsel sanatlar, oyun, mizah) öğrencilerin öğrenmeleri üzerindeki etkisini ölçmeyi hedeflemişlerdir. Lise düzeyindeki öğrencilerin öğrenmelerinde, drama yönteminin kullanılmasını gerçekleştiren grupların diğer akranlarına göre kendilerini daha iyi ifade edebildikleri, duygu ve davranışlarını daha iyi düzenlediği, içselleştirdiği vurgulanmıştır. Yine çalışmada yedi farklı disiplinden faydalanarak hazırlanan örnek çalışmaların yer aldığı belirtilmiştir.

Greenfader ve Brouillette (2013) İngilizce öğrenen bireylerin dramatizasyon ve hareket yoluyla dil becerilerinin geliştirilmesini inceleyen çalışmasında, sözel iletişim becerilerine dikkat çekerek okuryazarlık becerilerini geliştirmek amacıyla drama ve dansının kullanılabileceğini ifade eder.

Korosec ve Zorec (2020) okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin saldırgan davranışları üzerinde yaratıcı kukla etkinliklerinin oluşturduğu etkiyi ölçmeyi hedefleyen çalışma, Slovenya'daki okul öncesi ve birinci sınıf olmak üzere toplamda 460 öğrenci ve 22 öğretmen eşliğinde hazırlanmıştır. 3 ay boyunca yaratıcı etkinlikler uygulayan öğretmenlerin gözlemlerine göre, son uygulamada sınıf ortamında saldırgan davranışların yapılması sıklığının ilk uygulamaya göre azaldığını ifade etmişlerdir.

Bsharat ve Behak (2021) konuşma becerisinde yaratıcı drama yönteminin kullanımının 7. sınıf öğrencileri üzerindeki etkisi ile ilgili görüşlerini almak amacıyla hazırladıkları çalışmada, çalışma grubunu dramayı bir yöntem olarak kullanan 10 öğrenci ile oluşturmaktadır. Konuşma becerisi ediniminde dramanın iç görü tekniğinin kullanılmasının etkili olduğu, öğrencilerin drama yönteminin kullanımı konusunda olumlu bir algılarının olduğu, özgüvenlerinin gelişimine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Nayak, Ali ve Saxena (2024) eğitimde önemli bir yaklaşım olarak dramayı ele almış, zihnin ve duyguların birbiriyle ilişkili olduğunu ve dramanın da bu ilişkiyi kapsayıcı rolü olduğunu vurgulamışlardır. Birey olarak çevre ile sürekli iletişim içerisinde olduğumuzu, somut öğrenmeler gerçekleştirerek bilginin yaşamda kullanılmasına özen gösterdiğimizi, duygularımızın eylemlerimizi etkilediğini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda dramanın hayatın kendisini yaşam boyutlarıyla önümüze sunmakta önemli bir etken olduğunu çalışmada da bu öneme dikkat çekildiği belirtilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırmanın bu kısmında araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması, verilerin analizi, geçerlilik ve güvenilirlikle ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, farklı alanların incelenmesiyle elde edilen sonuçların bütüncül olarak incelenmesidir. Bu inceleme araştırmaların bulgularının değerlendirilmesinden sonra problemi detaylı incelemeye dayalı bir yöntemdir. Konu ve olaylar bireyler tarafından kendi içerisinde yorumlanır (Altunışık, vd., 2010). Bir konunun ilgili gruplar, topluluklar, bireyler tarafından ayrıntılarıyla ele alınıp incelendiği çalışmalara durum çalışması denir. Durum çalışmalarında konu, olay ve bireylerin içerisinde bulunduğu ortam ve zaman kavramları çok önemlidir (Akgün, vd., 2021). Durum çalışması bir veya birden fazla konunun, olayın tüm detaylarıyla, titizlikle ele alındığı, elde edilen sonuçların nasıl ortaya çıktığı ve etkilerini, konulara bağlı tema ve kodlamalarla ortaya koyan nitel araştırma desenidir (Subaşı ve Okumuş, 2017).

Çalışmanın konusu olan Türkçe öğretmenlerinin eğitimde yaratıcı drama yöntemini kullanımına ilişkin yapılandırmacı yaklaşımın uygulanmaya başlamasıyla öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik olarak yaratıcı drama yöntemi öğretmenler tarafından kullanılmaktadır. Bilgi ve teknolojinin gelişimiyle öğretmenlerin kullandıkları yöntem ve tekniklerde çeşitlenerek öğretmenlerin bu yöntem ve tekniklere bilinçli yaklaşıp konuya ilişkin daha yetkin olmaları beklenmektedir. Öğretim programında yer alması, temel dil becerilerinin tümüne hitap etmesi ve MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 13.08.2018 kararıyla Türkçe öğretmenlerinin drama dersi verebileceği, Türkçe öğretmenlerinin kendilerini bu alanda geliştirip donanım sahibi olmaları gerektiği bilinmektedir.

3.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin farklı bölgelerinde fiilen görev yapmakta olan Türkçe öğretmenleri oluşturmaktadır. Öğretmenin görüşleri gönüllülük esasıyla alınmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemi araştırmanın konusu çerçevesinde kişi, hadise, nesne ya da olgular gibi farklı nitelikler yönünden değerlendirilmesidir (Akgün, vd., 2021). Görüşler yarı yapılandırılmış görüşme formuyla alınmıştır. Öğretmenlerin fikirleri ve görüşleri görüşme formuyla alınarak toplamda 8 açık uçlu soru sorulmuştur. Aşağıda çalışma grubuna ait bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1

Araştırma grubunun yaşları

Yaş	n	%
23	1	%3
24	5	%17
25	11	%37
26	9	%30
27	1	%3
28	2	%7
40	1	%3

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın çalışma grubunun %37'sinin 25, %30'unun 26, %17'sinin 24, %7'sinin 28, %3'ünün 23, %3'ünün 27, %3'ünün 40 yaşında olduğu görülmektedir. Çalışma grubunda en fazla 25 yaşında öğretmenlerin olduğu görülmektedir. Çalışma grubunda en az yer alan öğretmenlerin ise sırasıyla 23, 27 ve 40 yaşında olduğu görülmektedir.

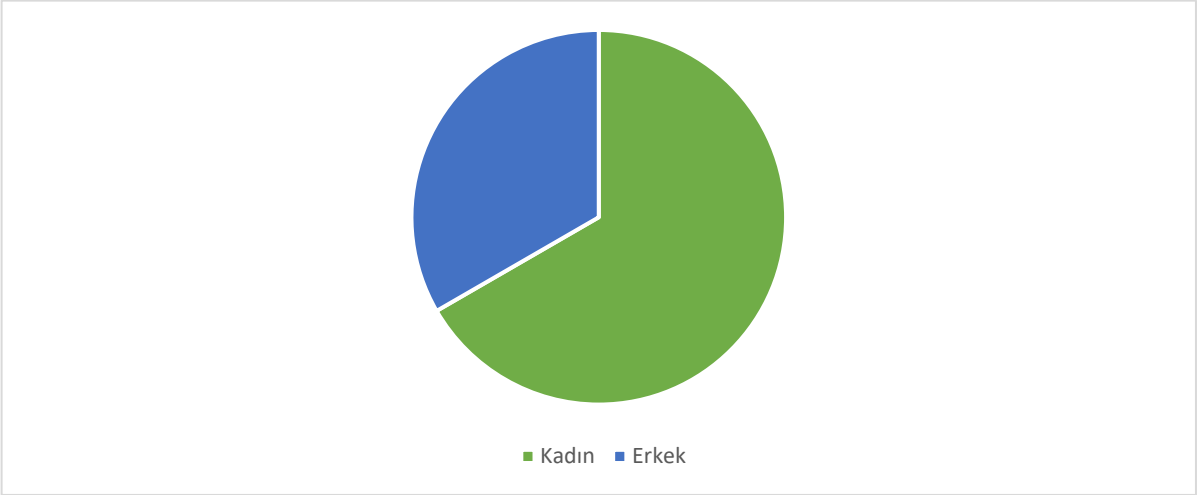

Şekil 1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri

Şekil 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %67'sinin kadın, %33'ünün ise erkek olduğu görülmektedir. Çalışma grubunda kadınların erkeklerden daha fazla olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 2

Araştırma grubunun meslekteki hizmet süreleri

Hizmet Süresi	n	%
1. yıl	15	50
2.yıl	8	27
3.yıl	4	13
5. yıl	1	3
6. yıl	1	3
18.yıl	1	3

Tablo 2 incelendiğinde çalışma grubunun %50'sinin meslekte 1. hizmet yılında oldukları, %27'sinin meslekte 2. hizmet yılında oldukları, %13'ünün meslekte 3. hizmet yılında oldukları, %3'ünün meslekte 5. hizmet yılında olduğu, %3'ünün 6. hizmet yılında olduğu ve %3'ünün 18. hizmet yılında olduğu görülmektedir. Tabloya bakıldığında çalışmaya en çok meslekteki hizmet süresi 1 yıl olanlar, en az ise meslekte hizmet süresi 5, 6 ve 18 yıl olan öğretmenler oluşturmaktadır.

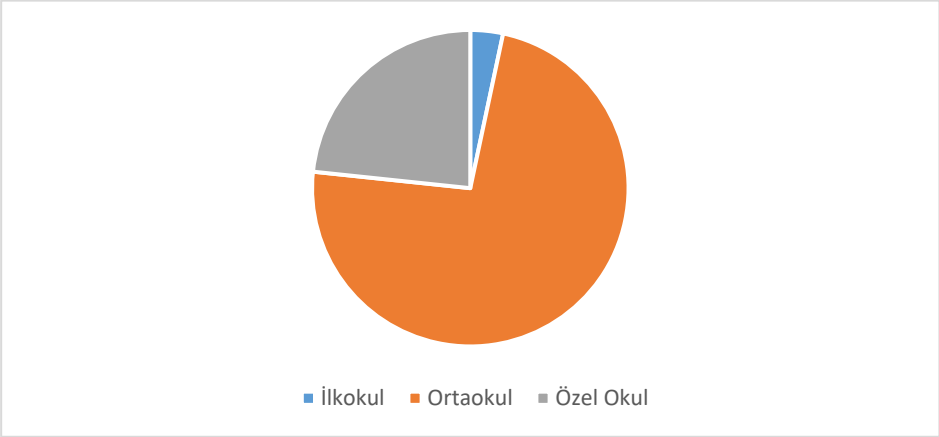

Şekil 2. Araştırma grubunun görev yaptığı okul türleri

Şekil 2 incelendiğinde çalışma grubunun %73'ünün ortaokulda görev yaptığı, %23'ünün özel okulda görev yaptığı ve %3'ünün ise ilkokulda görev yaptığı görülmektedir. Çalışmada en çok ortaokulda görev yapan öğretmenler yer alırken en az ise ilkokulda görev yapan öğretmenlerin yer aldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 3

Araştırma grubunun eğitim durumları

Eğitim durumu	n	%
Lisans	29	97
Yüksek lisans	1	3

Tablo 3 incelendiğinde çalışma grubunun %97'sinin lisans eğitimi mezunu olduğu, %3'ünün ise yüksek lisans eğitimi mezunu olduğu görülmektedir. Çalışmada en çok lisans mezunu öğretmenler en az ise yüksek lisans mezunu öğretmenlerin yer aldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 4

Araştırma grubunun yaratıcı drama eğitimi durumları

Yaratıcı drama eğitimi durumları	n	%
Lisansta ders aldım.	26	87
Hem lisansta ders aldım hem kursa gittim.	2	7
Herhangi bir eğitimim yok.	2	7

Tablo 4 incelendiğinde çalışma grubunun %87'sinin lisans döneminde yaratıcı drama eğitimi dersi aldığı, %7'sinin hem lisans döneminde ders aldığı hem de yaratıcı drama kursu aldığı, %7'sinin ise yaratıcı drama ile ilgili herhangi bir eğitim almadığı görülmektedir. Çalışmada 26 öğretmenin lisans döneminde yaratıcı drama eğitimi aldığı görülürken 2 öğretmenin hem lisans döneminde yaratıcı drama dersi aldığı hem de yaratıcı drama kursu aldığı, 2 öğretmenin ise yaratıcı drama ile ilgili herhangi bir eğitim almadığı görülmüştür.

3.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmada Türkçe öğretmenlerinin eğitiminde yaratıcı drama yöntemini hangi durumlarda kullandıkları ve öz yeterlilikleriyle ilgili görüşlerini almak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırışmış görüşme formunun hazırlık aşamasına ilişkin alan yazındaki makaleler, yüksek lisans tezleri, doktora tezleri ve yine alan yazında basımı yapılmış Türkçe eğitiminde yaratıcı dramaya ilişkin kitaplar incelenerek görüşme formunda kullanılması amacıyla bir soru havuzu oluşturulmuştur. Soru havuzundan araştırmanın hedeflerine uygun olarak sorular belirlenmiş ve yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Hazırlanan form ise alan uzmanı akademisyenlere ve Türkçe öğretmenlerinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanların ve öğretmenlerin değerlendirmeleri ve geri bildirimler sonucunda görüşme formuna son şekli verilerek araştırma için uygulanabilir hale getirilmiştir. Araştırmada kullanılan görüşme formunda sekiz açık uçlu soru hazırlanmış ve öğretmenler yöneltilmiştir. (Ek-1)

Yarı yapılandırılmış görüşmeler çoğunlukla araştırmanın evreninin çok yoğun olduğu durumlarda kullanılır. Formda kullanılacak sorular belirlenirken belli standartlara uyularak ya da kendi içerinde bir düzenle oluşturulabilir. Bu görüşme tekniğinde sorulara gelecek yanıtlar belirli kategoriler çerçevesinde belirlenir veya hiçbir esnekliğe yer verilmeden açık uçlu sorularla oluşturulabilir (Punch, 2005).

3.4. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanarak verilerin elde edilmesi ve incelenmesi sağlanmıştır. En az iki kişi ile yapılan, araştırmanın amacına yönelik, önceden belirlenerek hazırlanmış sorular eşliğinde cevaplanması beklenen, içeriği ayrıntılarıyla incelememize katı sağlayan sürece görüşme adı verilir ve elde edilen her cevap çalışmanın neticelenmesine katkı sağlar (Akgün, vd., 2021). Görüşme formunu hazırlayan araştırmacı kişi çalışmanın içeriğine uygun olacak şekilde açık, net, anlaşılır, anlamlı sorular oluşturmalı, soruyu cevaplayacak kişilerin alanına hâkim olması, alanı hakkında gerekli donanıma sahip olması, yetkin olması ve yanıtları anlamsal bir bütünlük etrafında yapılandırıp cevaplaması gerekir. Çalışmayı hazırlayan kişi tarafından belirlenecek sorular çalışmanın değişik yönlerine de vurgu yapacak, önemli noktalarına değinecek ve detaylı, nitelikli hazırlanmalıdır (Baltacı, 2019). Araştırmacı görüşme sürecinin ilerleyişine göre konuya destek olabilecek alt sorularla araştırma konusuna bağlı olarak kişinin cevaplarını genişletmesine imkân sunabilir (Yalçıner, 2006). Alan yazın incelenerek, konunun içeriğine uygun olarak öncelikle birden fazla soru belirlenmiştir. Görüşme formu hazırlandıktan sonra Türkçe eğitimi alanında farklı üniversitelerde görev yapmakta olan iki akademisyen ve bir Türkçe öğretmeni tarafından incelenerek yöneltilecek sorular hakkında değerlendirmelerde bulunması istenmiş, görüşleri alınmıştır. Hazırlanan görüşme formundaki sorulardan elde edilecek cevapların nitelikli ve verimli olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla ön bir uygulama yapılmıştır. Bu ön uygulama yine alanında tecrübe sahibi bir Türkçe öğretmeninin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formunun ilk bölümünde cinsiyet, yaş, meslekteki hizmet süreleri, çalışılan okul türü, eğitim durumları, görevli oldukları il ve drama eğitimi bilgisi ile ilgili kişisel bilgiler, ikinci bölümünde ise sekiz açık uçlu soru yöneltilerek cevap alınmıştır. Alanında nitelikli Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinde, farklı okul türlerinde hizmet veren öğretmenler tarafından yanıtlanarak araştırmaya katkı sağlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Bu tekniğin kullanımına göre elde edilen verilere ilişkin nitel araştırmalarda kullanılan betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Betimsel analiz yöntemi, farklı kodlara, konulara, temalara ayrılan verilerin detaylı bir şekilde incelenerek ele alınası, çıkarımlarda bulunulmasıyla ortaya çıkan, detaylandırılan bir analiz yöntemidir. Çalışmayı hazırlayan kişi tarafından verilere ulaşılmasına kaynaklık eden kişilerin değerlendirmeleri dikkatle, düzeltilmeye gidilmeden olduğu şekliyle aktarılır. Elde edilen bulgulara yönelik olarak neden-sonuç bağı kurulur. Araştırmanın sonuçlarının değerlendirilmesi sürecinde bulgular karşılaştırılır, ilişkilendirilir literatürdeki çalışmalarla ortak noktaları ve farklı yönleri ortaya konularak gerekli önerilerde bulunulur (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmaya ilişkin elde edilen bulgulara göre araştırma soruları kapsamında ortaya çıkan 2. soru için üç tema, 3. soru için iki tema, 4. soru için dört tema, 5. soru için 3 tema, 6. soru için iki tema, 7. soru için beş tema, 8. soru için dört tema olmak üzere toplamda 23 farklı tema kendi özelinde kodlara ayrılmıştır. Ortaya çıkan bu temalar ve temalara ilişkin kodlar doğrudan alıntı yapılarak değerlendirilip, yorumlanmıştır. Türkçe öğretmenlerinin eğitimde yaratıcı drama yöntemini kullanım durumları ve öz yeterliliklerine bağlı olarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunun detaylı analiz edilme sürecinde öğretmenlerin görüşleri yargı bildiren ya da öneri nitelikli kalıp ifadelerle kodlanmaya çalışılmıştır. Örnek olarak, E14'e göre *"... Öğrenci eleştirel düşünme, problem çözme gibi hayatın içinde kullanabileceği kazanımları yaratıcı dramayla birlikte kazanabilmektedir. ..."* cümlesinden hareketle "eleştirel düşünme" ve "problem çözme" şeklinde iki farklı kod ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerden gelen cevapların değerlendirilip analiz edilmesi sürecinde tekrarlayan kodlar belirlenerek işaretlenmiştir. İşaretlenen her kod bir frekans değerine sahiptir.

3.6. Geçerlilik ve Güvenirlik

Güvenilirlik, bilimsel araştırmalarda ölçme aracı ile elde edilen verilerinin farklı zaman, mekan, duurmlarda elde edilen sonuçlarda örtüşmesi olarak tanımlanabilir (Sencer ve Sencer, 1978). Araştırmalarda oraya konan sonuçların sağlıklı bir veri toplama aracıyla toplanması güvenilir olduğu anlamını ortaya çıkarmaz. Ölçme aracının geçerli olabilmesi

için araştırma konusuyla benzer sonuçlar otya çıkarması ve ölçeceği konuyu hatasız bir biçimde ölçmesi gerekir (Akgün, vd., 2021).

Bu araştırmada geçerlilik ve güvenilirliği sağlamak amacıyla nitelikli ve gerçek veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Veri toplama araçları alanında uzman akademisyenler, mesleki yeterlilikleri olan Türkçe öğretmenleri ve alan yazının taranmasıyla oluşturulmuştur. Güvenilirliğin sağlanması için bulgulara ilişkin tema ve kodlar değerlendirilmiş, araştırmanın amacına hizmet etmeyen kodlar üzerine tartışılmıştır. Ortak bir uzlaşıya dayanarak tema ve kodlar belirlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin değerlendirmeler yapılmış, öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

4.1. Türkçe Öğretmenlerinin Derslerinde Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanımlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

"Türkçe öğretmenlerinin derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullanımlarıyla ilgili düşünceleri nelerdir?" alt problemine ilişkin yapılan görüşme formu analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgulara ait tema ve temaya ait kodlar Tablo 5'de yer almaktadır.

Tablo 5

Yaratıcı drama yönteminin Türkçe dersinde kullanımıyla ilgili düşünceleri

Kod	f
Öğrenciyi aktif kılar	11
Bilginin kalıcılığını arttırır	11
Topluluğa hitap, kendini ifade etmeyi destekler	7
Dinleme-Konuşma becerilerini geliştirir	6
Kazanımlara ulaşmada kolaylık sağlar	6
Soyut bilgiyi somut hale getirme	5
Derse karşı ilgi ve tutum artar	5
Estetik düşünme, hayal gücü gelişimini destekler	5
Yaşama yakınlık sağlar, yaparak yaşayarak öğrenmeye katkı sağlar	5
Sosyalleşmeye katkı sağlar	5
Birden fazla duyu organına hitap eder	4
Eğitimin kalitesi artar	4
Sınıf içi iletişim dinamiği artar	4
Sosyal becerileri geliştirir	4
Özgüvenli olmaya katkı sağlar	4
İş birliği, takım çalışmasına olanak sağlar	3
Çıkarım yapma, eleştirel düşünme, problem çözme becerilerinin geliştirir	3
Çevrelerindeki kişi ve olaylara karşı farkındalık kazanır	2
Eğlenerek öğrenme	2
Metinle öğretimi destekler	2
Dersi zenginleştirir	1
Kendini keşfeder	1
Olumlu sınıf ortamı oluşturur	1

Tablo 5'e bakıldığında yaratıcı dramanın Türkçe dersinde kullanımıyla ilgili öğretmenlerin düşüncelerinin olumlu yönde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaratıcı drama yönteminin Türkçe dersinde en çok öğrenciyi aktif kılması, yöntemin bilginin kalıcılığını arttırdığı, öğrencilerinin kendilerini ifade etmelerini ve topluluk önünde kendilerini ifade etmelerine katkı sağladığı, kazanımlara ulaşmada yaratıcı drama yönteminin kolaylık sağladığı ve dinleme konuşma becerilerine etkisinin olduğu şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin, yaratıcı drama yöntemini Türkçe dersinde daha çok kullanılması gerektiğine dair ayrıca görüşlerini belirtmişlerdir. E14 kodlu öğretmen *"Çağdaş yaklaşımla birlikte Türkçe dersinin öğretim yöntem ve teknikleri de değişmiş durumda. Türkçe dersinde kullanılan yöntem ve tekniklerden biri de drama yöntemidir. Drama yöntemiyle var olan kazanımlar somut bir şekilde aktarılarak öğrenci geleneksel anlayışın aksine pasif durumdan aktif duruma getirilmektedir. Öğrenci hem zihinsel hem de fiziksel olarak gelişmekte psikomotor becerileri de bu sayede kullanabilmektedir. Öğrenci eleştirel düşünme, problem çözme gibi hayatın içinde kullanabileceği kazanımları yaratıcı dramayla birlikte kazanabilmektedir. Yaratıcı dramaya Türkçe dersinde daha çok kullanılma imkânı sunulmalı bu alanda çalışmalar yapılmalıdır."* şeklinde görüşlerini belirtirken E8 kodlu öğretmen *"Türkçe dersi dört temel beceriyi iyi düzeyde kullanıp Türkçeyi doğru, düzgün ve akıcı kullanmamızı sağlayan bir derstir. Yaratıcı drama ile bu becerilerin gelişme süresi kısalır ve daha kaliteli sonuç alırız. Yaratıcı drama doğaçlama, bir şeyi ifade ederken daha anlaşılır kılma, bir soruna daha hızlı çözüm geliştirme, çıkarım yapma, bir şeyi ifade net ifade edebilme gibi yararları vardır. Türkçe dersinin amaçları da bu olduğundan neredeysen Türkçe dersinin amaçlarını kapsamaktadır."* şeklinde görüşlerini belirtmiş, yaratıcı drama yönteminin Türkçe dersinin amaçlarını da kapsadığını ifade etmiştir.

E17 kodlu öğretmen *"Derslerin tekdüze olarak ilerlemesinin önüne geçerek öğrencilerde etkinliklerle kalıcılığı sağlaması açısından yaratıcı dramanın derslerde kullanılmasının gerekli olduğunu düşünüyorum."* şeklinde değerlendirirken E13 kodlu öğretmen *"Öğrencilerin hem sosyal hem de kişisel gelişimlerine olumlu katkıları olduğunu düşünüyorum. Yaratıcı drama sayesinde birey hem yaratıcılığını öne çıkarabilme fırsatı kazanıyor hem de arkadaşlarıyla iletişim kurarak sosyal becerilerini geliştiriyor. Bu nedenle derslerde yaratıcı drama yöntemine yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum."* görüşünü

açıklarken öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimi yanında yaratıcılığı ve sınıf içi iletişime de katkı sağladığı belirtmiştir.

E24 kodlu öğretmen ise *"Bir öğretmen olarak en kalıcı öğrenmenin yaparak yaşayarak deneyimlendiğinde daha kalıcı olduğunu düşünüyorum. Bu noktada yaratıcı drama öğrencilere sınırsız bir imkân sağlıyor. Özellikle Türkçe dersinde metinle öğretimlerde sıklıkla ve keyifle kullanılan bir yöntem olarak görüyorum."* şeklinde ifade ederek öğrencilerin bilgiyi kalıcı öğrenmelerine olanak sunduğu için yaratıcı dramanın Türkçe dersinde kullanılmasını etkili bulduğunu belirtmiştir.

E13 kodlu öğretmen *"Öğrencilerin hem sosyal hem de kişisel gelişimlerine olumlu katkıları olduğunu düşünüyorum. Yaratıcı drama sayesinde birey hem yaratıcılığını öne çıkarabilme fırsatı kazanıyor hem de arkadaşlarıyla iletişim kurarak sosyal becerilerini geliştiriyor. Bu nedenle derslerde yaratıcı drama yöntemine yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum."* derste bu yöntemin kullanılması gerektiğini vurgularken öğrencinin kişisel gelişimine yardımcı olurken sosyal becerilerini, iletişim becerilerini geliştirmeye fırsat sunduğunu ifade etmiştir.

4.2. Türkçe Öğretmenlerinin Derslerinde Yaratıcı Drama Yöntemini Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

"Türkçe öğretmenlerinin derslerinde yaratıcı drama yönteminin nasıl uygulanabilceğine ilişkin düşünceleri nelerdir?" alt problemine ilişkin yapılan görüşme formu analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgulara ait tema ve temaya ait kodlar Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6

Yaratıcı drama yönteminin Türkçe dersinde uygulanması ile ilgili düşünceleri

Tema	Kod	f
Yaratıcı Dramanın metin ile kullanımı (n=23)	Metni canlandırma	8
	Metinle empati kurarak canlandırma	5
	Metnin devamını canlandırma	4
	Metnin mesajını yaratıcı drama ile kazandırma	1
	Metindeki problemi yaratıcı drama ile çözme	1
	Farklı kurgulamalar yapılmasına rehberlik etme	1
	Metni sınıf ortamına göre yaratıcı dramaya hazırlama	1
	Metinde geçen kavram/mesaj/duyguyu canlandırma	1
	Hikâye edici metinlerde yaratıcı dramadan yararlanma	1
Yaratıcı Dramanın kazanımlar ile kullanımı (n=25)	Hazırlıksız konuşmalarda (telefon konuşması, tanışma)	5
	Grupça yazma çalışmalarında	3
	Doğaçlama öykü oluşturma çalışmalarında	3
	Konuyu özetler drama gösterisi hazırlama	2
	Yazdığı metni canlandırma	2
	Dinleme-konuşma kazanımlarında	2
	Kitap karakterlerini değiştirip, dönüştürme	1
	Kostümler, kuklalar, seslendirme çalışmalarıyla	1
	Rol kartlarıyla canlandırma	1
	Pandomim gösterisiyle	1
	Nesnenin yerine kendini koyarak canlandırma	1
	İzletilen videonun devamını canlandırma	1
	Kısa metinler ile doğaçlama yaparak canlandırma	1
	Cümleden hareketle öykü yazıp canlandırma	1
Yaratıcı Dramanın dil bilgisi ile kullanımı	Noktalama işaretleri rolüne girerek canlandırma	2
	Dil bilgisi konularını rol oynama tekniğiyle canlandırma	2
	Sıfat olup ismin önüne gelerek canlandırma	1
	Zamir ya da sıfat rolüne girerek monolog yapma	1
	Dil bilgisi konusunu karakter haline getirerek canlandırma	1

Tablo 6'ya bakıldığında Türkçe öğretmenlerinin derslerinde yaratıcı drama yöntemini uygulamalarıyla ilgili düşünceleri 3 farklı ana başlık etrafında yer almaktadır: yaratıcı dramanın metinler ile kullanımı, yaratıcı dramanın kazanımlar ile kullanımı, yaratıcı dramanın dil bilgisi ile kullanımı. Yaratıcı dramanın metinler ile kullanımında metnin canlandırılması, metni oluştura ögeler ile öğrencinin empati kurarak canlandırması, metindeki probleme yaratıcı drama ile çözüm üretebilmesi, metinde farklı kurgulamaları yaratıcı drama yöntemiyle yapması metinlerin daha iyi kavranmasına olanak sağlayacağı düşülmektedir. Yaratıcı dramanın kazanımlarla kullanımda telefon konuşmaları yapılması, rol kartlarının kullanılması, kitaplardaki karakterleri dönüştürme, grupça yazma çalışmalarının yapılması, yazdığı metni canlandırması öğrencinin farkındalığının artmasına,

yaparak-yaşayarak öğrenmesine katkı sağlayacağından öğrenmelerin kalıcını arttıracağı düşünülmektedir. Ayrıca yaratıcı dramanın dil bilgisi ile kullanımında noktalama işaretleri rolüne girerek canlandırma, dil bilgisi konularının canlandırılması bilginin yapılandırılması sürecinde kalıcılığı sağlayacağı, öğrencilerin kendilerini ifade etmelerine de katkısının olacağını öğretmenler belirtmiştir. Bu konuda E10 kodlu öğretmen *"Yaratıcı drama yöntemi Türkçe derslerinde kazanımları kazandırırken uygulanabilir örneğin hazırlıksız konuşma yapar kazanımı esnasında öğrencilerden canlandırma yapılması istenebilir telefon konuşması, tanışma vb. Kazanımların yanı sıra dil bilgisi ya da okuma-anlama konularının da yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesi, öğretilmek istenen bilginin kalıcılığını sağlayacaktır. Çünkü bu süreçte öğrenciler kendini ifade edebilecek, bazen bir noktalama işaretinin rolüne girecek, bazen sıfat olup ismin önünde canlandırma yapabilecek, bazen de bir öykü oluşturmak için doğaçlama süreçlerini yaşayacaktır."* şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Ders kitaplarındaki metinler Türkçe dersinin temel araçlarından biridir. Yaratıcı drama yöntemiyle metinlerin canlandırılması, öğrencinin metni yaşamasına, aktif kalmasına, metni yorumlayabilmesine olanak sağlar. E22 kodlu öğretmen *"Türkçe derslerinde kullanılan metinler yaratıcı drama etkinlikleriyle kaynaştırılarak bütünlük sağlanabilir. Ders kitabındaki metinlere bağlı kalmak yaratıcılığı sınırlandırabilir o yüzden çocukların serbest düşünmesini, beyin fırtınası gibi tekniklerle destekleyebiliriz."* şeklinde görüşlerini bildirmiştir.

Yaratıcı drama yönteminin dil bilgisi konularının öğretiminde önemli bir yeri vardır. Öğrencilerin dil bilgisi konularını ilgiyle öğrenmeleri ve kurgusal yaşantılar yoluyla kalıcı öğrenmeler gerçekleştireceği bilinir. Bu hususta E17 kodlu öğretmen *"İlk olarak eğitim kurumunun ve çevrenin şartları dikkate alınarak işe başlanılması gerekir. İmkanlar el verdiği ölçüde ama gereğinden fazla olmamak şartıyla konuların türü ve dersin akışına göre planlama yaptıktan sonra derslerde kullanılması uygun olur. Uygulanması için kalabalık sınıflar yerine mevcudunun az olduğu sınıfların seçilmesi etkinliğin verimliliği açısından önemlidir. Örneğin, noktalama işaretlerini işlerken öğrencilere hangi noktalama işaretlerinin olduğu ve onların görevlerinin neler olduğu söylendikten sonra o işaretin görevlerine uygun bir şekilde öğrencinin hareket etmesi ve etkinliği doğru bir şekilde tamamlaması gerekir. Bunun için de öncesinde konunun öğrenciler tarafından tam*

manasıyla anlaşılmış olduğunu kontrol ederek durumun takibini yapmamız gerekir." dil bilgisi konularından noktalama işaretlerinin kullanımıyla ilgili detaylandırma yaparak değerlendirmelerde bulunmuştur.

E3 kodlu öğretmen Türkçe derslerinde yaratıcı drama yöntemini metindeki konulara bağlı olarak kullanmak gerektiğini bu sayede hem metnin daha iyi öğrenilmesi hem de kazanımların gerçekleşmesini sağlayacağını ifade etmiştir. *"Öğrencilerin metinlerde geçen belli başlı konular üzerine yaratıcı drama yapmaları istenebilir. Bu sayede hem metin daha iyi kavranmış olur hem de metinle kazandırılmak istenen kazanım daha kalıcı şekilde kazandırılmış olur."*

Eğitim ilkelerine bağlı olarak planlamaların yapılması ve uygun imkân ve şartların dikkate alınarak Türkçe dersinde bu yöntemin kullanılması da önemli bir noktadır. Bu konuda E26 kodlu öğretmen *"Yaratıcı drama yöntemi Türkçe dersinde yıllık plan çerçevesinde hedefe görelik, öğrenciye görelik, ekonomiklik vd. ilkeler gözetilerek uygun olduğu metinlerde uygulanabilir. Gerek metnin bir drama materyali hâline dönüştürülmesi ile gerek ilgili temaya yönelik olarak planlanacak farklı yaratıcı drama etkinlikleri ile uygulanabilir."* ifade etmiştir.

Yaratıcı drama yöntemi bireyin istemesi, gönüllü olmasıyla ilişkilidir. Bu konuda da öğrencilerin kendi isteklerine bırakılarak etkinliğe katılmaları için herhangi olumsuz bir davranış, zorlama yapılmamalıdır. Öğrencinin katılıp katılmama durumu kendi tercihine bırakılmalıdır. E16 kodlu öğretmen görüşlerini bildirmiştir. *"Öncelikle öğretmen öğrenciletin kendilerini rahat ifade edebileceği bir ortam oluşturmalıfır diye düşünüyorum ve öğrenci illa da katılım göstersin diye zorlanmaması gerekir. Canlandırma öncesinde öğretmen öğrencilere net bir şekilde istenen ve dikkat edilmesi gereken noktaları açıklamalı. Sonra direkt canlandırmaya geçilmeden sınıf içinde ısınma turlatı yapılmalıdır öğrencilerle bu öğrenciyi motive edecek ve güdüleyecektir. En sonunda da öğretmem ve öğrenci değerlendirmeyi birlikte yaparak eksik kalınan noktalar birlikte ele alınmalıdır."*

E1 kodlu öğretmen metinlerle yaratıcı drama yönteminin kullanılabileceğini belirtirken öğrencilerin süreç içerisinde farklı kurgulamalar, dramatik durumlar oluşturmasına öğretmenin yardımcı olup yol göstermesi gerektiğini bildirmiştir. *"Türkçe dersi bol metinlerin yer aldığı bir derstir. Kitaptaki metinlerden faydalanarak öğrenciye*

farklı kurgulamalar yapmasında rehberlik edebilir sınıfta uygun ortamı sağlayıp öğrenciyi sürece dahil edebiliriz."

4.3. Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Dramanın Kullanımına İlişkin Metinler/Metin Türlerinin Elverişliliği ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi

"Türkçe ders kitabında yer alan metinleri yaratıcı drama açısından nasıl değerlendirirsiniz, metin türünün/türlerinin bu yöntem için elverişli olduğunu düşünüyor musunuz?" alt problemine ilişkin yapılan görüşme formu analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgulara ait tema ve temaya ait kodlar Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7

Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin/metin türlerinin yaratıcı drama açısından elverişliliği ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin görüşleri

Tema	Kod	f
Metinler/metin türleri elverişli (n=34)	Hikâye edici metinlerin elverişliliği	14
	Şiir türünün elverişliliği	3
	Olaya dayalı metinlerin karakterle bütünleşmeye katkısı	3
	Öğretimi tek düzelikten çıkarma	3
	Metinler güncel olması	2
	Temaların uygunluğu	2
	Bilgilendirici metinlerin elverişliliği	1
	Kalıcı öğrenmeler sağlama	1
	Bilgiyi yapılandırma	1
	Duyuşsal gelişime katkı sağlama	1
	Metinlerin örnek-model sunması	1
	Düşünmeye sevk etme	1
	Örnek metinler kullanma	1
Metinler/metin türleri elverişli değil (n=17)	Metinler uygulamaya elverişli değil	4
	Şiir türünde kullanım zorluğu	3
	Bilgilendirici metin türünde kullanım zorluğu	2
	Temalara özgü metinlerin düşünceyi sınırlaması	2
	Bilimsel içerikli metinlerin olması	1
	Metinlerin öğrenci seviyesine uygun olmaması	1
	Müfredatın yoğunluğu	1
	Sınıf düzeylerinde farklı metinlerin tercihi	1
	Metinlerin salt bilgi yoğunluğu	1
	Metinlerin edebi eserlerden seçilmesi	1

Tablo 7 incelendiğinde Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin/metin türlerinin yaratıcı drama açısından elverişliliği ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin görüşleri 2 ana tema etrafında değerlendirilmiştir. Metinlerin elverişli olduğunu belirten öğretmenlerin büyük bir

kısmının ders kitabında yer alan hikaye edici metinlerin yaratıcı drama yöntemi açısından elverişli olduğunu, şiir türünün elverişliliği, olaya dayalı metinlerde karakterle bütünleşmeye katkı sağladığı şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir. Yaratıcı drama yöntemi ile metinleri uyguladıkları zaman öğretimin tek düzelikten çıktığı öğrencilerin öğrenmelerine olumlu etkisi olduğunu ifade etmişlerdir.

Bu konuda E10 kodlu öğretmen *"Türkçe dersindeki metinler hikâye edici metinler, bilgilendirici metinler ve şiir olmak üzere 3 türe ayrılır. Hikâye edici metinlerin yaratıcı drama yönteminin kullanılması açısından uygun metinler olduğunu düşünüyorum örneğin tiyatro metinleri bu yöntem için oldukça elverişlidir bunun yanı sıra fabllar, hikâye, roman, mizahi fıkra, masal gibi türlerde oldukça elverişlidir. Bu metinler üzerinden drama çalışması yapıldığında öğretim faaliyeti tekdüze olmaktan çıkar öğrencilerde özgüven duygusu gelişir sosyal gelişimine de katkı sağlar."* şeklinde düşüncelerini aktarmıştır.

E6 kodlu öğretmen ise *"Ders kitaplarında yer alan metinlerin yaratıcı drama için elverişli olduğunu düşünüyorum. Birçok drama etkinlikleri ders kitaplarında yer alan metinlerden yola çıkılarak planlanabilir. Ders kitaplarında yer alan şiirler ve hikayeler öğrencilerin estetik duygusunu ve düş gücünü geliştiren metinlerdir. Bu metinler ayrıca öğrencilere birçok faydalı mesaj iletmektedir. Yaratıcı drama bu mesajları bireylere geleneksel yöntemlere göre daha kalıcı olarak aktarmaktadır. Ders kitaplarında yer alan metin türleri bu açıdan bakarsak oldukça elverişlidir."* şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Ders kitabında yer alan metinlerin/metin türlerinin yaratıcı drama yöntemi açısından elverişli olmadığını düşünen öğretmenler ise metinlerin uygulanabilir olmadığını, şiir türünün ve bilgilendirici metinlerin yöntemin uygulanmasında zor olduğunu, elverişli olmadığını, temalara özgü metinlerin tercihinin sınırlılığı, metinlerin edebi eserlerden tercih edilmesi gibi sebepleri gerekçe göstermişlerdir.

E22 kodlu öğretmen *"Türkçe ders kitaplarındaki her metnin niteliği farklı olmakla beraber yaratıcı drama açısından yetersiz kalabilir. Her temanın kendine özgü metinlerinin olması çeşitliliği ve düşünmeyi sınırlandırabilmektedir. Her sınıf düzeyinde farklı metin türlerinin kullanılması da yaratıcı drama etkinliğini kısıtlayabilir."* şeklindeki görüşü ile metinlerin sınırlılığının yöntemin uygulanamamasına etki edebileceğini belirtmiştir.

Uygun sınıf ortamı ve çevre şartlarının da düzenlenmesine E17 kodlu öğretmen *"Kitaplarımızda elverişli metin sayısı yok denecek kadar az. Ama bu durum da yeterli değil*

çünkü uygulanacak olan metinler olsa da uygulanacak sınıf ortamı ve gerekli şartların sağlanamaması sebebiyle etkinliklerin yapılamayacağı da asla unutulmaması gerekir." şeklindeki görüşü ile dikkat çekmiştir.

4.4. Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Yönteminin Temel Dil Becerilerine Etkisine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

"Türkçe Öğretmenlerinin yaratıcı drama yönteminin temel dil becerilerine etkisi ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?" alt problemine ilişkin yapılan görüşme formu analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgulara ait tema ve temaya ait kodlar Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8

Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı drama yönteminin dil becerilerine etkisiyle ilgili görüşleri

Tema	Kod
Dinleme /İzleme Becerisine etkisi (n=10)	Etkili dinleme yöntemine etkisi
	Dinleme sırasında empati kurmasına etkisi
	Dinleme/izleme etkinliklerinde iş birliğine, takım çalışmasına etkisi
	Dinleme/izleme etkinliklerinde yaratıcı düşünmeyi geliştirmesine etkisi
Konuşma becerisine etkisi (n=24)	Kendini etkili ifade edebilmesine etkisi
	Özgüven kazanmasına etkisi
	Topluluk karşısında konuşabilmeye etkisi
	Beden dilini etkili kullanmaya etkisi
	Hazırlıksız konuşabilmeye etkisi
	Jest ve mimiklerini doğru kullanmaya etkisi
	Vurgu ve tonlamaya doğru kullanmaya etkisi
	Kelimeleri yerinde ve doğru telaffuz etmeye etkisi
Okuma becerisine etkisi (n=6)	Hikâye edici metinlerin canlandırılmasının anlama becerisine etkisi
	Anlayarak-etkili okuma yapabilmesine etkisi
	Kelime öğretiminde kullanım farkındalığına etkisi
	Görsel okumaya etkisi
Yazma becerisine etkisi (n=6)	Yazma etkinlikleriyle hayal gücünün gelişimine etkisi
	Planlı-işlem basamaklarına uygun yazma etkinliklerinde uygulamayı kolaylaştırma etkisi
	Zihin- kavram haritaları hazırlamaya etkisi
	Metin tamamlama etkinliklerine etkisi

Tablo 8 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı drama yönteminin dil becerilerine etkisiyle ilgili görüşlerinin sırasıyla en çok konuşma becerisi, dinleme/izleme becerisi, okuma ve yazma becerilerine yönelik etkinliklerde yaratıcı drama yönteminin katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Konuşma becerisinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına

ilişkin bulgulara göre en fazla öğrencilerin kendilerini etkili bir şekilde ifade edebilmesine, özgüven kazanmasına, topluluk karşısında konuşabilmesine, beden dilini etkili bir şekilde kullanabilmesine katkı sağladığı ifade edilmiştir. Dinleme/izleme becerisine yaratıcı drama yönteminin kullanılmasına ilişkin elde edilen bulgulara göre en fazla etkili dinleme becerisinin gelişimine, dinleme sırasında etkinlikteki diğer öğrencilerle empati yeteneğini kullanmasına, dinleme etkinliğinde öğrencilerin birbiriyle iş birliği içerisinde olmalarına yaratıcı drama yönteminin katkı sağladığı belirtilmiştir. Yazma ve okuma becerilerinde yaratıcı drama yönteminin kullanımı etkisine ilişkin frekans değerleri birbirine eşittir. Yöntemin okuma becerisinde en çok, hikâye edici metinlerin canlandırılmasında kullanılmasıyla anlamaya katkı sağlayacağı, anlayarak etkili okuma becerisine katkı sağlayacağı, kelime öğretiminde okuduğu, kullandığı kelimelerin farkına varmaya yardımcı olacağı ifade edilmiştir. Yazma becerisinde yöntemin kullanılmasıyla elde edilecek yararlara ilişkin bulgular ise en çok, yazma etkinliklerinde kullanılmasıyla hayal gücünün geliştirilmesine katkı sağlayacağı, işlem basamaklarına uygun olarak planlı yazabilme becerisi kazanmada etkili olacağı, metin tamamlama etkinliklerinde faydalı olacağı, yöntemin kullanılmasıyla zihin-kavram haritaları oluşturulup yazma becerisinin gelişmesinde etkili olacağı öğretmenle tarafından belirtilmiştir.

E10 kodlu öğretmen *"Yaratıcı drama etkinlikleriyle birlikte dört temel dil becerisi dediğimiz konuşma okuma yazma ve dinleme becerileri geliştirilmektedir. Özellikle konuşma ve dinleme becerisi için oldukça faydalı bir yöntemdir. Yapılan etkinlikler öğrencilerin iletişim becerisini geliştirir sosyal gelişime katkı sağlar kendini ifade edebilen öz güveni yüksek öğrenci profillerine imkân tanır."* şeklinde görüşlerini belirtirken E24 kodlu öğretmen ise *"Dört temel beceriyi en olumlu etkileyen yöntem yaratıcı drama diyebilirim. Etki sırasına baktığımda en çoktan aza doğru konuşma, yazma, dinleme ve okuma diyebilirim. Burada dinleme ve okumayı sona koyma sebebim yaratıcı drama ile öğrencinin, kendi zihinsel sürecine ne ölçüde müdahale edebildiğimizi ancak konuşma ve yazmayla dışa vurması sonucu anlayabilecek olmamızdandır. Genele baktığımda yaratıcı dramayı öğrenciyi tüm dil becerileri açısından aktif kılan bir yöntem olarak görüyorum."* şeklinde düşüncelerini aktarmıştır.

Temel dil becerileri birbirini tamamlayan, zincir niteliğinde bütünsel bir yapıdadır. Bir becerinin eksikliği diğer becerileri de etkiler. Bu konuda E26 kodlu öğretmen *"Dinleme: Bireyin yaratıcı drama faaliyetlerinde bulunabilmesi için ilgili ortamda iyi bir dinleyici*

olabilmesi gerekmektedir. Dolayısı ile dinleme becerisinin aktif bir şekilde kullanılması bu dil becerisinin gelişimine olumlu bir katkı sağlar. Konuşma: Bireyin yaratıcı drama faaliyetlerinde bulunabilmesi için ilgili ortamda iyi bir konuşmacı da olabilmesi gerekmektedir. Dolayısı ile konuşma becerisinin aktif bir şekilde kullanılması bu dil becerisinin gelişimine olumlu bir katkı sağlar. Bu iki beceri sözlü iletişim ortamının temel iki unsuru olduğundan dolayı yaratıcı drama yönteminde ön planda olmaktadır. Dolayısı ile ikisi birbirini destekler nitelikte gelişmektedir. Okuma ve Yazma dil becerilerinin ise yaratıcı drama sürecinin yapılandırılmasındaki özelliklere göre gelişim dereceleri değiştirilebilir diye düşünüyorum. Sürecin içeriğinde yer alma dereceleri bu iki temel becerinin gelişimini dereceli olarak etkiler. Sonuç olarak yaratıcı drama yöntemi dil becerilerine olumlu katkı sağlar. Dil becerilerinin bütünleşik bir yapı içerisinde olması ve birbirini etkilemesi hasebiyle yaratıcı drama sürecinde kullanılan bütün dil becerileri doğrudan ya da dolaylı olarak diğer dil becerilerinin gelişimini olumlu olarak etkilemektedir." düşüncelerini ifade etmiştir.

Bu konuda benzer bir bakış açısıyla yaklaşan E13 ise *"Dört temel dil becerileri birbirleriyle bütünleşik bir yapıdadır. Yani bir alanda meydana gelen bir gelişim diğer alanları da etkiler. Yaratıcı drama yöntemi de gerek canlandırma içeriğiyle gerek pratik düşünebilme ve cevaplama içeriğiyle bireylerin her alanda gelişimine katkı sağlar. Dinleme sayesinde iletişim becerileri, konuşma sayesinde beden dili kullanımı geliştirilir. Bu alanlardaki gelişim ise okuma ve yazma alanında yaratıcılık sağlayarak bireye olumlu katkı sağlar."* görüşlerini ifade ederken bireylerin temel dil becerilerini yaratıcı drama yönteminin kullanılmasıyla her anlamda geliştirebileceği de ifade edilmiştir.

Araştırmada görüş bildiren 9 öğretmen ise dört temel dil becerisinin yaratıcı drama yöntemi açısından elverişli olduğu görüşünü dile getirmiştir. E7 kodlu *öğretmen "Yaratıcı dramanın dört temel dil becerisine de olumlu katkısı olur. Öğrencilerin yapılan etkinlikler, çalışmalarla derse karşı önyargısı kırılır, derse ilgisi artar, kalıcı öğrenmeler sağlanır, daha dikkatli dinleme, konuşma becerisi kazandırır bununla beraber öğrenci merkezli eğitim daha işlevsellik kazanır. Örneğin öğrencilerin yazmaya karşı olan olumsuz tutumunu yapılan drama etkinlikleriyle yok edebiliriz."* şeklinde öğrencilerin ön yargılarını kaldırmakta da etkili olabileceğini savunmuştur.

E29 kodlu öğretmene göre, yaratıcı dramadaki çeşitli tekniklerin kullanılmasıyla etkinlikler oluşturulabilir, bu açıdan anlama ve anlatma becerileri gelişmesine olanak

tanınmış olur. *"Konuşma becerilerine doğrudan katkı sağladığını düşünüyorum. Kelimeleri doğru ve yerinde kullanmalarını, iletişimde kendilerini geliştirmelerini de sağlar. İyi bir konuşmacı olmak için iyi bir dinleyici de olmak gerekir. Mesela çocuklara bazı sesler dinleterek onlarla ilgili bir canlandırma yapmalarını da isteyebiliriz. Bu da dinleme becerilerini geliştirecek, anlama ve anlatma becerilerini ön plana çıkartacak bir etkinlik olabilir. Bunların yanında örnek vermek gerekirse etkinlikte çocuklardan bir öyküyü kendi hayal güçlerine göre tamamlamalarını istemek yazma becerilerine doğrudan katkı sağlayabilir. Okuma becerisine gelirsek öğrenciler drama çalışması esnasında okudukları metni canlandırdıklarından okuma becerileri de mutlaka olumlu yönde etkilenecektir. Toparlayacak olursak dört temel beceriye de doğrudan ve dolaylı olarak etkisi olduğunu düşünüyorum."*

Tablo 8'te elde edilen sonuçlara benzer bir çıkarımı da E27 kodlu öğretmen yapmıştır. E27'ye göre dinleme ve konuşma becerileri yaratıcı drama yönteminin uygulanmasıyla daha çok gelişir, okuma ve yazma becerilerine ise dolaylı yoldan yaratıcı drama yönteminin katkı sağlayacağını ifade etmiştir. *"Özellikle dinleme ve konuşma becerilerine katkı sağlar, yazma ve okuma becerilerine ise dolaylı yoldan katkı sağlayabilir. Öğrencilerin topluluk önünde konuşma, rahat hareket edebilme ve kendini özgüvenle ifade edebilme becerilerini geliştirmede yaratıcı drama yöntemi öncelikle tercih edilebilir."*

E15 kodlu öğretmen, yaratıcı drama ile tüm dil becerilerinin gelişimine katkı sağlanabileceğini ifade ederken özellikle yazma çalışmalarında uygulanmasıyla ilgili örneklendirmelerde bulunmuştur. *"Türkçe dersi temel dil becerilerini geliştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin anlama ve anlatma tekniklerini kullanarak konuşabilen, dinleyebilen, okuyan ve yazan bireyler olmaları hedeflenir. Yaratıcı drama yöntemi grup çalışmasıyla birlikte uygulandığında öğrencilerin grup içerisinde birbirleriyle iletişim kurmaları hâlinde dinleme konuşma öğrenme alanlarını destekler. Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak yapılan yazma çalışmaları kullanılmadan yapılan yazma çalışmalarına göre daha eğlenceli hâle gelip öğrencinin yazma isteğini artırıyor. Öğrenciler duygu ve düşüncelerini anlatırken fark etmeden kendilerini geliştirmektedirler. Drama yönteminde yaşamdan bağımsız bir alan yoktur haliyle öğrenci için ortam somut hale gelmiştir. Yaratıcı drama yönteminin okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmeye pozitif anlamda katkısı vardır."*

4.5. Yaratıcı Drama Yönteminin Türkçe Derslerinde Kullanılmasının Öğrencilerin Tutum ve Becerilerinin Gelişimine Etkisi ile İlgili Türkçe Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi

"Türkçe Öğretmenlerinin yaratıcı drama yönteminin derslerinde kullandıklarında öğrencilerin tutum ve becerilerinin gelişimine etkisi nedir?" alt problemine ilişkin yapılan görüşme formu analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgulara ait tema ve temaya ait kodlar Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9

21. yy. Becerileri Ekseninde Türkçe Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmanın Öğrencilerin Tutum ve Becerilerinin Gelişimine Katkısını ile İlgili Türkçe Öğretmenlerinin Düşünceleri

Tema	Kod	f
Beceri gelişimini destekleme (n=74)	Canlandırma ile yaşantı tecrübesi kazanma	7
	Aktif olmayı destekleme	7
Yaşama karşı hazırlama (n=21)	Toplum normlarına uyum sağlama	3
	Teknolojinin olumsuz etkilerine karşı farkındalık kazanma	3
	İçe kapanık öğrencileri kazanma	1
	Takım ruhu- iş birliği-kooperatif çalışma bilincini geliştirme	9
	Sorunlara etkin çözüm üretme	9
	İletişim becerilerini geliştirme	7
	Yaratıcılığı geliştirme	7
	Kendini etkili ifade etme	6
	Sosyal becerileri geliştirme	5
	Eleştirel bakış açısı kazanma	5
	Özgüven kazanma	4
	Girişimciliğe katkısı	3
	Risk alma-sorumluluk bilinci kazanma	2
	Yeniliklere uyum sağlama	2
	Empati kurma	2
	Farklılıklara saygı duyma	2
	Öğrenmeyi öğrenmeye katkı sağlama	2
	Kalıcı öğrenmeler edinme	2

Tablo 9'un devamı

Derse karşı isteklilik (n=8)	Bilgiyi sorgulama	1
	Duygularla-stresle başa çıkma	1
	Öz farkındalık kazanma	1
	Etkili karar verme	1
	Keşfetme merakına katkısı	1
	Kültürlerarası ilişkileri kavrama	1
	Disiplinlerarası bağlantı kurabilme	1
	Derse karşı motivasyon artışı	3
	Dersi eğlenerek öğrenme	2
	Derse karşı önyargıyı kırma	1
	Derse karşı ilgiyi çekme	1
	Başarıya katkı sağlama	1

Tablo 9 incelendiğinde 21. yy. becerileri ekseninde Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemini kullanmanın öğrencilerin tutum ve becerilerinin gelişimine katkısını ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin düşünceleri 3 ana tema etrafında şekillenmiştir: yaşama karşı hazırlama, beceri gelişimini destekleme, derse karşı istekliliğe etkisi. Öğretmenlerin beceri gelişimini destekleme temasıyla ilgili daha fazla görüş belirttiği görülmüştür. Öğrencilerin takım çalışması, iş birliği ve kooperatif bilincini kazanması, sorunlara çözüm üretebilmesi, yaratıcı düşünmesi, iletişim becerilerini geliştirmesinde öğrencilerin tutumlarına katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

E14 kodlu öğretmen *"21. yy. eğitimde çağdaş yöntemlerin kullanılmaya çalışıldığı bir dönemdir. Yaratıcı drama yöntemi çocukların derse karşı tutumunu olumlu etkileyebilmektedir. Etkinlik ve oyun odaklı bir ders anlatım süreci öğrenciyi aktif kıldığı için öğrenciler derse karşı ön yargılarını kırabilmektedir. Burada öğretmene düşen iyi bir drama planı yaparak öğrencinin ilgisini dağıtmadan süreci yönetebilmesidir. Drama yönteminin kazandırabileceği en önemli dönütlerden biri problem çözme becerisidir. Drama dersi gerçek hayatın bir simülasyon örneğini sınıf ortamına taşıyabildiği için öğrenci açısından ortam karşılaştırması yapabilmesini sağlamaktadır."* yaratıcı dramanın gerçek hayatın pratiğini ortaya koyabileceğini bu sayede tutumlarının şekillenmesine katkısının olacağını belirtmiştir.

Öğrencilerin aktif katılım sağlamasıyla bireyin sosyalleşmesine de olumlu etkisinin olduğu düşünülmektedir. E15 kodlu öğretmen *"Yaratıcı drama kullanıldığım derslerde öğrenciler ortama ayak uydurmakta zorluk çekmiyor. İçe kapanık öğrenciler arkadaşlarıyla*

sosyalleşme konusunda ilerleme gösteriyor. Yaratıcılık artıyor ve öğrenmeye istekli hale geliyorlar." şeklindeki ifadesiyle bu düşünceyi desteklemiştir.

E22 kodlu öğretmen başka bir hususta *"Teknolojinin gelişimi ve ilerlemesi düşünüldüğünde çocukların sosyallik algısı da bununla birlikte değişmektedir. Çocukların grup olarak birlikte çalışmalarına yardımcı olan yaratıcı drama sosyalliğin, topluluğa uyumun ve iletişimin olması gerektiği gibi gerçekleşmesine olanak sağlayabilir."* düşüncesiyle dikkat çekmiştir.

Öğrencilerin derse karşı ilgilerini arttıracağına ilişkin ise E17 kodlu öğretmen *"Öğrenciler artık gösteriler ve çeşitli etkinlikler yoluyla derslerin ilerlemesini istiyor. Bu konuda onlara katılıyorum çünkü derslerin ilerleyişi sadece anlatım ve soru-cevap gibi uygulamalarla yapılmaması gerekir, bu durum onların sıkılmasına ve dersten kopmasına sebebiyet vermektedir. Bu sebeple dersler yaratıcı dramanın üzerine şekillendirilirse öğrencilerin okula ve derslere olan ilgileri de zamanla artacaktır. Bu da nihayetinde başarıyı getirecektir."* diyerek düşüncelerini paylaşmıştır.

Yaratıcı drama yöntemiyle öğrencilerin tutumlarının ve becerilerinin gelişmesi desteklenir. Öğretmenler öğrencilerin tutumlarını gözleyebilme konusunda en yetkin kişilerdir. Günümüzde teknolojinin kullanım alanının genişlemesiyle birtakım olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. E6 kodlu öğretmen *"21. yüzyıldaki teknolojik ilerlemelerle birlikte bireyler arasında iletişim zayıflamıştır. Bireylerin sosyal becerileri zayıflamış. Bu durum doğduğu yıllardan itibaren tablet, telefon, bilgisayar, televizyon gibi teknolojik aletlere maruz kalan küçük yaştaki çocuklarda daha yoğun olarak gözlemlenmektedir. Yaratıcı drama sayesinde bireylerin sosyal becerileri gelişmektedir. Bireyler kendilerini daha iyi ifade edebilmekte ayrıca karşı taraflı empati kurabilme becerileri gelişmektedir. İş birliği, takım çalışması, kendini ifade edebilme, egodan sıyrılma, farklı özelliklere sahip olan kişilere saygı duyma, alçakgönüllü olma gibi konularda duyarlılığı geliştirir."* görüşleriyle dikkat çekmiştir. Benzer bir açıdan değerlendiren E16 ise *"Günümüz koşullarında teknoloji hakimiyetini sürdürür bir konumda. Teknolojinin yararları olduğu gibi sosyal yaşama olumsuz etkileri de var. Mesela öğrenciler teknolojiyi hayatlarının vazgeçilmez bir noktası haline getirdiği için iletişim, sosyallik yaşam tarzlarındam silinip gitmekte maalesef. Ama okullarda drama gibi öğrencilerim aktifleşebilecekleri, sınıf içi iletişim kurabilecekleri yöntemler kullanmak öğrencilerin tutum ve becerilerini olumlu yönde geliştirebilecektir."*

Yaratıcı dramanın hayatın ön fragranını sınıf ortamına taşımasıyla öğrenciler yaşama karşı hazırlanmış olurlar. Bu hazırlık sürecinde aktif olarak öğrenmeye dahil olmaları, olumlu sınıf ortamlarının oluşmasına, öğrencilerin takım çalışması yapabilmelerine de zemin oluşturur. E18 konuyla ilgili görüşlerini *"Eğitim hayatında uzun zamandır düzeltilmeye veya değiştirilmeye çalışılan bir uygulama olan davranışçı eğitim öğrenciyi sınıfta pasif konuma getirerek ezberci bir öğrenmeyi dayatmaktadır. 2005 program değişikliği ile kabul ettiğimiz yapılandırmacı yaklaşım ise tam tersi bir şekilde hareket ederek öğrencinin sınıfta en aktif konumda olması gerektiğini savunmaktadır. Yaratıcı drama uygulamasını da göz önüne alırsak öğrencinin kazanımları yaparak yaşayarak edindiğini görürüz. Sınıfta aktif bir konumda olan öğrencinin hem derslere hem de öğretmene karşı oluşan pozitif tutumu tüm hayatında olumlu bir algıya dönüşür."* belirtmiştir.

4.6. Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Yöntemini Derslerinde Kullandıklarında Kazanımlar Üzerindeki Etkisine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

"Türkçe Öğretmenleri derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullandıklarında kazanımlar üzerinde nasıl bir farklılık oluşur?" alt problemine ilişkin yapılan görüşme formu analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgulara ait tema ve temaya ait kodlar Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10

Türkçe öğretmenlerinin derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullandığında, kazanımlara ulaşırken gözlemlediği farklılıklara ilişkin görüşleri

Tema	Kod	f
Kazanımlara ulaşmadaki etkisi (n=40)	Geleneksel yöntemlere kıyasla kalıcı öğrenmeler gerçekleştirme	18
	Bilginin zihinde yapılanmasını kolaylaştırma	6
	Temayı ve mesajı kolay kavrama	3
	Düşünceyi özümseme	3
	Olayları ilişkilendirip değerlendirme	3
	Konuya dikkat çekme-güdüleme	2
	Dersi monotonluktan çıkarma	2
	İmge dünyasını geliştirme	1
	Ezber öğrenmelerde azalma	1

Tablo 10'un devamı

Öğrenciler üzerindeki bireysel etkisi (n=30)	Sarmal yaklaşıma katkı sağlama	1
	Derse ilgi artışı	6
	Dersi eğlenerek öğrenme	5
	Deneyim kazandırma	5
	Derse katılımda artış	3
	Farkındalık artışı	2
	Bilginin keşfedilmesi	1
	Faklı bakış açıları kazanma	1
	Çekingen öğrencilerin sürece dahil olması	1
	Kendi öğrenme stilini keşfetme	1
	Duyu organlarının tümünü kullanma	1
	Beden dilini etkili ve doğru kullanma	1
	Sorumluluk bilinci gelişimi	1
	Jest ve mimiklerini doğru kullanma	1
	Farklı zekâ alanlarına hitap etme	1

Tablo 10 incelendiğinde Türkçe öğretmenlerinin derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullandığında, kazanımlara ulaşırken gözlemlediği farklılıklara ilişkin görüşleri 2 ana tema etrafında şekillenmiştir. Yöntemin kazanımlara ulaşırken etkisi üzerine görüşlerim bildirildiği temada geleneksel yöntemlere göre daha kalıcı öğrenmeler sağladığı, bilginin zihinde yapılanması sürecini kolaylaştırdığı, düşünceyi özümsemeye yardımcı olduğu görülmüştür. E16 kodlu öğretmen *"Yaratıcı drama sayesinde öğrenci yaparak yaparak öğrenim gerçekleştirdiği için bilgileri daha kalıcı olacaktır ve ezber öğrenmeler azalacak ve kazanım öğrencinin zihninde yerleşecek tır diye düşünüyorum. Ayrıca öğrenci yaratıcı drama sayesinde kendi öğrenme stilini de keşfedebilir."* düşüncesini savunurken E13 kodlu öğretmen *"Yaratıcı drama yöntemi bireyleri yaşama hazırlayan, deneyim kazanmalarını sağlayan hem de bireylere sorumluluklar veren bir yöntem. Bu yöntem sayesinde soyut konuların daha kalıcı olduğunu, daha kolay öğrenme sağlandığını görmek mümkün. Ayrıca birey doğrudan etkinliğin bir parçası olarak yer aldığı için öğrendiklerinin daha çok farkında olarak yaparak yaşayarak öğrenmeler kazanıyor. Bu da kalıcı ve olumlu etkiler bırakıyor."* şeklinde gözlemlediği farklılığı dile getirmiştir.

E18 kodlu öğretmen *"Öğrencilere düz anlatım yaptığımızda veya soru cevap gibi basit teknikleri kullandığımızdaki alınan verim ile yaratıcı drama gibi daha kapsamlı, öğrencileri daha aktif kılan yöntemler kullandığımızda alınan verim tabi ki farklıdır. Drama ile öğrenciler doğrudan bir bilgiye maruz kalmamış oluyor etkinliğin içinde verilmek istenen mesaj eritiliyor ve öğrenci bunu önce yaşayarak öğreniyor sonrasında ise çıkarımda bulunarak öğrendiğinin farkına varıyor. Bunun sonucunda unutulmaya mahkûm bir bilgi değil yaşantı sonucu oluşmuş ve benzer durumlarda tekrarlanabilecek bir bilgi kazanmış oluyor."* diyerek geleneksel yöntemlere göre yaratıcı dramanın yöntem olarak tercih edilmesinin yararlı olacağına dikkat çekmiştir.

Yaratıcı drama yönteminde bireyin rolün içerisine girerek olayları ve durumları tecrübe etmesi, düşünmesi, empati yapabilmesi açısından önemlidir. Eğitim ortamlarında da bireyin edinmesi gereken beceriler kazanımlar aracılığıyla aktarılır. Edinilen öğrenmelerin anlamlı ve kalıcı olması beklenir. E14 görüşlerini bu düşünceyi destekler nitelikte görüşlerini aktarmıştır. *"Konuya göre bazı kazanımlar somut olarak daha kolay aktarılabilirken soyut kazanımları aktarmada drama etkinliklerinden faydalanabiliyorum. Drama etkinlikleriyle soyut konuları somutlaştırıyorum. Şiir, şarkılarla birlikte çocukların imge dünyasına seslenerek soyut kavramları kavratmaya çalışıyorum. Bu şekilde kazanımlar hem daha kalıcı oluyor hem de sarmal anlayışın doğal sonucu olarak öğrenciler benzer kazanımlarla karşılaştıklarında etkileşim daha yüksek ve kalıcı öğrenmeler daha hızlı gerçekleşiyor."*

Yöntemin kazanımlar üzerindeki etkisine ilişkin kullanım örneğiyle birlikte ise E21 *"Öğrencilerle fabl konusunu yaratıcı drama ile işlemiştim. Daha kalıcı şekilde öğrendiklerini ve kazanımın onlarda unutmayacakları şekilde yerleştiği kanısındayım."* şeklinde görüş bildirmiştir.

E8 kodlu öğretmen yöntemin sürekli olarak kullanılmaması gerektiğini ifade ederken öğrencinin eğlenerek öğrendiği görüşünü de ifade eder. "*Çocuk eğlenirken öğrenmeli. Eğlenirken öğrendiğimiz bir şeyi biz yetişkinler bile unutmuyoruz. Yaratıcı drama yöntemi hayattan kesitler sunduğu için öğrencinin bir bilgiyi unutması kolay değildir. Kazanımların yaratıcı drama yöntemi ile kazandırılması bize kolaylıklar sağlar. Ama kazanımları kazandırırken sürekli bu yönteme başvurmak yerine aralarda yer vermek daha sağlıklıdır."*

4.7. Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanabilmek İçin Sahip Olması Gereken Yeterliliklere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

"Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemini kullanmak isteyen öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler nelerdir?" alt problemine ilişkin yapılan görüşme formu analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgulara ait tema ve temaya ait kodlar Tablo 11'de yer almaktadır.

Tablo 11

Türkçe dersinde yaratıcı dramayı kullanmak isteyen öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler ile ilgili öğretmenlerin görüşleri

Tema	Kod	f
Eğitim alınması (n=13)	Yaratıcı drama eğitimi almalı	6
	Yöntem-tekniklere hâkim olmalı, bilgili olmalı	2
	Hizmet içi eğitim almalı	2
	Yaratıcı drama kurslarına katılmalı	1
	Yaratıcı drama lideri olmalı	1
	Yaratıcı drama konusunda alan uzmanlarının kitaplarını takip etmeli	1
Kişisel becerileri (n=78)	İletişim becerisi yüksek olmalı	11
	Yaratıcı olmalı	7
	Organizasyon becerisi gelişmiş olmalı	6
	Hayata karşı motivasyonu yüksek olmalı	6
	Sabırlı olmalı	5
	Liderlik vasfı olmalı	5
	Kendini geliştirmeye açık olmalı	5
	Farkındalığı yüksek olmalı	4
	Yorum-analiz yeteneği güçlü olmalı	4
	Özgüvenli olmalı	2
	Dinamik olmalı	2
	Pratik düşünebilmeli	2
	Empati yeteneği yüksek olmalı	2
	Gözlem yeteneği güçlü olmalı	2
	Açık görüşlü olmalı	2
	Diksiyonu düzgün olmalı	2
	Problemlere etkin çözüm üretmeli	2
	Bilgi ve teknolojiyi etkili kullanabilmeli	2
	Dinleme-anlama becerisi gelişmiş olmalı	2
	Kararlı ve tutarlı olmalı	1
	İnisiyatif alabilmeli	1
	Eleştirel düşünebilmeli	1
	İkna yeteneği gelişmiş olmalı	1
	Özsaygısı olmalı	1

Tablo 11'in devamı

Yaratıcı drama alan bilgisi(n=18)	Sınıf yönetimi	Sınıf hakimiyeti, kontrolü, yönetimi iyi olmalı	8
		Sınıfı koordine edebilmeli	3
		Zaman yönetimi, planlaması iyi olmalı	2
		Yöntemi uygulayacak bilgiye sahip olmalı	9
		Yönteme yönelik içerik oluşturabilmeli	4
		Tarih/Edebiyat/Sosyoloji bilgisi olmalı	2
		Yöntemin tarihine hâkim olmalı	1
		Yöntemi kullanmaktan zevk almalı	1
		Müzik/Tiyatro/Sahne Sanatları bilgisi olmalı	1
Öğrencileri destekleme yetisi (n=15)		Teşvik edici olmalı	3
		Öğrencilere rehber olmalı	3
		Öğrencilerini iyi tanımalı	2
		Öğrencilerin kendini ifade edebilmesini desteklemeli	2
		Bireysel farklılıkları gözetmeli	2
		Öğrencilerin çabalarını olumlu pekiştirmeli	2
		Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını bilmeli	1

Tablo 11 incelendiğinde Türkçe dersinde yaratıcı dramayı kullanmak isteyen öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler ile ilgili öğretmenlerin görüşleri 5 tema etrafında toplanmıştır. Kişisel becerilerin neler olduğu ile ilgili görüşlerin belirtildiği tema en çok yanıt verilen tema olmuştur. Öğretmenlerin iletişim becerilerinin yüksek olması, yaşam motivasyonlarının olması, yaratıcı olmalı, organizasyon becerilerinin yüksek olması şeklinde beceriler sıralanmıştır.

E13 kodlu öğretmen *"Yaratıcı drama yöntemi etkili bir beden dili kullanımı gerektirmektedir. Öncelikle bu yöntemi kullanmak isteyen bir öğretmen beden diliyle, anlatımıyla kendini çok etkili ifade edebilmelidir. Bunun yanında yaratıcı drama belirli bir senaryoya bağlı kalmadan yaratıcılık üzerine kurulu bir yöntemdir. Bu yöntemi uygulayan bir öğretmenin yaratıcı düşünebilme yeteneğinin de gelişmiş olması gerekmektedir. Bunun yanında düzgün diksiyon, pratik düşünebilme ve kullanabilme gibi yeterliliklere sahip olması gerektiğini düşünüyorum."* konuyla ilgili görüşlerini bu şekilde belirtirken E18 kodlu öğretmen *"Yaratıcı dramayı etkili kullanmak isteyen bir öğretmenin tabi ki yaratıcı olması beklenir. Çünkü öğrencilere yaptıracağı dramanın planını oluştururken sonrasında bu planı yazıya geçirirken klasik şeylerden uzaklaşıp öğrencilerin ilgisini çekecek bir drama ortaya koymalıdır. Burada öğretmenin kafasındakileri yazıya, uygulamaya aktarma gücü de önemli hale gelir. Bir sonraki aşama ise yapılan planı uygulamaktır ve öğretmenin burada sahip olması gereken özellik kararlı ve tutarlı olmasıdır. Yapılan dramada yönergeleri verirken ve*

bunları uygulamaya dökerken konu dışına çıkılmasına veya adımların yanlış yapılmasına müdahale edebilmeli. Bitiş aşamasında ise öğrencilere söz vermeli, ne yaptıklarını neden yaptıklarını kendisi açıklamaktan önce öğrencilerin ifade etmesine öncelik vermelidir." şeklinde düşüncelerini aktarmıştır.

Öğretmenlerin diğer disiplinlerden haberdar olmasının yaratıcı drama açısından önemli olduğuna E26 kodlu öğretmen *"Öğretmenin en temelde alan bilgisi ve pedagoji bilgisinde yeterliliği olmalıdır. Bunun yanında yaratıcı drama ile ilgili sanat dallarında (sahne sanatları, edebiyat vd.) bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bunu şu şekilde tasnif edebiliriz: 1) Süreç Yeterlilikleri: Süreci planlayabilme: Burada eğitim sürecini planlamaya dair gereken yeterlilikler yer almaktadır. Süreci yönetebilme: Burada süreci yönetirken sınıf yönetimi bağlamında da değerlendirebileceğimiz yeterlilikler yer almaktadır. Süreci sonlandırabilme: 2) İçerik Yeterlilikleri: Yaratıcı drama etkinlikleri için gereken unsurlar (İçerik oluşturabilmek için gereken her şey) Bütün bu yeterliliklerin sayısı çokça artırılabilir. Genel terimler ile kısaca ifade etmeye çalıştım."*

E14 kodlu öğretmen ise *"Bu yöntemi kullanmak isteyen Türkçe öğretmeni öğrencisine eleştirel düşünme, problem çözme, bilgiyi etkili kullanma, teknolojiyi doğru kullanma, iletişim becerisi, ekip çalışması gibi becerileri kazandırmak isterse eğer öncelikle bu becerilere kendi sahip olması gerekir. Bunlar dramanın kazandırmak istediği temel olgular olduğu için öğretmen bunlarla ilgili eğitimlerini tamamlamalı dersi gerçek bir lider gibi donanımlı bir şekilde yönetmelidir. Türkçe öğretmenleri de gerekli kültür birikimine sahip olmalı dramanın gerektirdiği tarih, edebiyat, sosyoloji bilgisine sahip olmalıdır."* benzer noktalara dikkat çekmiştir.

Yöntemi kullanmak isteyen öğretmenin organizasyon becerisinin yüksek olması gerekir. Yaratıcı dramada öğretmen bir liderdir. Gerektiğinde inisiyatif almalı, süreci yönlendirmelidir. E5 kodlu öğretmen *"Öncelikle yaratıcı drama eğitimi almış olması ve bu eğitimi uygulayabilir olması gerekir. Bunu yaparken aynı zamanda sınıf kontrolünü kaybetmeden ve amaca ulaşacak şekilde ortamı koordine etmesi gerekir."*

Yaratıcı dramayı derslerinde kullanmak isteyen öğretmenlerin gerekli gerekli mesleki hazırlıklarını yapmış olması ve yetkin olması gerekmektedir. Bu konuda E15 *"Eğitim fakültesi mezunu her öğretmen yaratıcı dramayı kullanabilir. Sahip olunması*

gereken yeterliliklerin başında kişisel gelişime önem vermesi, sabırlı, açık görüşlü, iletişim becerisi yüksek olmak gibi yeterlilikler gelir."

4.8. Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Alanında Kendilerini Nasıl Geliştirdiklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

"Türkçe öğretmenleri yaratıcı drama alanında kendilerini nasıl geliştirebilir, siz neler yapıyorsunuz?" alt problemine ilişkin yapılan görüşme formu analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgulara ait tema ve temaya ait kodlar Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12

Türkçe öğretmenleri kendilerini bu alanda nasıl geliştirmeleri ile ilgili görüşleri

Tema	Kod	f
Eğitimler yoluyla (n=43)	Kurslara katılabilir	21
	Hizmetiçi eğitimlere katılabilir	8
	Lisans eğitiminde ders alabilir	7
	Online-sertifika programına katılabilir	5
	Meb kılavuz kitap yayınlayabilir	1
	Yaratıcı drama şenliklerine, etkinliklerine katılabilir	1
Araştırmalar yoluyla (n=17)	Makale ve kitapları takip etmeli	11
	Alanda çalışmaları olan öğretmenler takip edilmeli	4
	Literatür araştırılmalı	2
Kendini geliştirmeli (n=25)	Alanda çalışma yapan öğretmenlerle etkinlik paylaşımı yapılabilmeli	11
	Tiyatro/Drama/Gösterilere katılabilir	5
	Derste yöntemi uygulayarak pratik geliştirmeli	3
	İnternetten video takip edebilmeli	3
	Yöntemde kullanılabilecek yeni metinler ortaya konabilmeli	1
	Etkinlik defteri düzenlenmeli	1
	Farklı disiplinlerle ilgili farkındalığı olmalı	1
Herhangi bir şey yapmıyorum (n=6)	Lisansta aldığım eğitimi yeterli bulmuyorum	2
	Kendimi geliştirmek istediğim bir alan değil	1
	Öğrencilerin çoğunluğunun yabancı uyruklu olması, Türkçeye hâkim olmamaları	1
	Sınıf mevcudunun kalabalık olması	1
	Müfredat yoğunluğu, sınav sistemi	1

Tablo 12 incelendiğinde Türkçe öğretmenleri kendilerini bu alanda nasıl geliştirmeleri ile ilgili görüşleri görülmektedir. 4 ana tema etrafında şekillenen görüşlere bakıldığında öğretmenlerin kendilerini bu alanda eğitim yoluyla geliştirdikleri gözlenmiştir.

E18 kodlu öğretmen *"Öncelikle yaratıcı dramayla ilgili verilen hizmet içi eğitime katılım gösterilebilir. Ama kendini bu alanda ciddi bir şekilde geliştirmek isteyen ve yöntemi derste etkili olacak şekilde kullanma amacını taşıyan öğretmenler için yeterli olmayabilir. Burada devreye sertifikalı kurslar giriyor. Üniversitelerin bu alanda kendini geliştirmek isteyen kişiler ve öğretmenler için düzenlediği hem yüz yüze hem online bir şekilde gerçekleştirilen kurslara katılım sağlanabilir. Ben şu anda yaratıcı drama konusunda kendimi geliştirmek için bir adım atmış değilim ama ilerleyen zamanlarda bir kurs aracılığıyla kendimi bu yönde geliştirmek gelecek planlarımın arasında."*

Kendini bu alanda geliştirmek istediğini belirtirken E27 kodlu öğretmen *"Bakanlığın birçok alanda olduğu gibi yaratıcı drama alanında da online seminer, kurs ve hizmet içi eğitimler mevcut. Öğretmenler bunlardan faydalanabilir. Aynı zamanda bulundukları şehirde yardım alabileceği öğretmen veya uzmanlardan destek alabilir. Ben Ege Üniversitesinde lisans eğitiminde aldığım drama eğitimini şimdilik yeterli buluyorum."* şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

E8 kodlu öğretmen *"Ben bu yöntemi kullanmayı çok istesem de bazı faktörlerden dolayı kullanamıyorum. Çünkü öğrencilerimin birçoğu yabancı uyruklu ve Türkçe bilgileri çok yarım. Ama bu yöntemi Türkçe dil öğretiminde kullanmam gerekliliğini hissediyorum. Bu seneki eğitim-öğretim yılında kullanmayı planlıyorum."* diyerek yöntemi uygulamak istediğini fakat şartların elverişli olmadığını dile getirmiştir.

Yaratıcı drama yöntemiyle ilgili alınan derslerin lisans döneminde yetersiz olduğunu çeşitli gerekçelerle açıklayan E10 kodlu öğretmen, *"Türkçe öğretmenleri lisans eğitiminde yaratıcı drama dersi almaktadır ancak verilen dersin ders sayısının az olması dolayısıyla alınan eğitimi çokta faydalı bulmuyorum bu eksiği kapatmak için ek olarak MEB onaylı yaratıcı drama kurslarına gidilebilir, yaratıcı drama ile ilgili bilgi birikimine sahip olmak için makale veya tez çalışması yapılabilir diye düşünüyorum."* görüşlerini ifade ederken benzer bir görüş bildirimi de E29 kodlu öğretmen *"Öncelikle ben kendimi bu derse girebilecek yeterlilikte görmediğimi belirtmek isterim. Bu konuda lisans kısmında yeterli bir eğitim aldığımı düşünmüyorum. Bir ders aldık fakat kırk kişi olması gereken dersliklerimiz*

doksan kişi olduğundan çok fazla kendimi geliştirebildiğimi düşünmüyorum. Kendimi geliştirmek için ise bu alanda yazılmış makaleleri ara sıra inceliyorum, fikirler edinmeye çalışıyorum." ifade etmiştir.

Eğitimin başka bir noktasına dikkat çeken E11 *"Türkçe öğretmenleri drama dersini lisans eğitimi döneminde almıştır. Bunun yanı sıra kurslara katılıp yaratıcı drama eğitimi alınabilir. Çeşitli seminerlere gidilip gerek teoride gerekse uygulamada yaratıcı drama eğitimlerine katılım sağlanabilir. Fakat şunu da belirtmek isterim. İstanbul gibi büyükşehirlerde sınıf mevcudunun çokluğu ve yaş grubunun küçük olması yaratıcı dramanın uygulanmasını oldukça zorlaştırmaktadır."* şeklinde değerlendirme yapmıştır.

Dünyada hemen hemen her alanda yaratıcı dramanın kullanımı, yöntemin uygulanabilirliğiyle de ilintilidir. Eğitimde de uygulama kolaylığı sağlaması, yaşantıların içerisinde deneyim elde edilmesine imkân sunması bakımından yöntemin kullanılması önerilmektedir. Öğretmenlerin kendilerini bu alanda yetiştirmeleri ise kaçınılmazdır. E15 *"Türkçe öğretmenlerinin yararlanabileceği hizmet içi kurslar yapılabilir. Yaratıcı drama kılavuz kitabı bakanlık destekli olarak öğretmenlere dağıtabilir. Ders kitapları yaratıcı drama yöntemini etkinliklere taşıyabilir. Ben alanında kendini kanıtlamış öğretmenlerin gelişmelerini takip ederek, çeşitli makalelerden yararlanarak kendimi geliştirmeye çalışıyorum."* görüşlerini aktarmıştır.

E21 kodlu öğretmen *"Drama kursu alınabilir, hizmet içi eğitimler verilebilir. Yaratıcı drama şenlikleri düzenlenerek öğretmenlerin aktif şekilde eğitime katılıp kendilerini bu yönde keşfetmelerini sağlamak gerektiğini düşünüyorum."* değerlendirmesinde bulunarak toplu etkinliklerin düzenlenmesi ve yöntemle ilişki kurulmasını ifade etmiştir.

E26 *"Yaratıcı drama durağan bir süreç değil. Dolayısı ile yaratıcı dramaya yönelik eğitimler tekrar tekrar alınabilir. Bu sayede öğretmen sürekli kendini yenilemeyi sağlamış olur. Yaratıcı dramayı bir yöntem olarak değerlendirmenin yanında onun teorik yanını bir disiplin olarak değerlendirirsek disiplinlerarasılık kurulabilecek diğer disiplinlerde de eğitimler alınabilir. Literatür takibi yapılabilir. Yaratıcı dramaya yönelik gereken yeterlilikleri geliştirici çalışmalar yapılabilir. Yaratıcı drama alanıyla ilgili kişiler ile bir iletişim ağı (network) kurulabilir. Bu hususla ilgili yukarıda bahsettiğim süreçleri aşama aşama gerçekleştiriyorum."* çeşitli platformlardan bu alanla ilgili motivasyonu olan

öğretmenlerin birbirleriyle iletişim kurması, fikir alışverişinde bulunması gibi noktalara dikkat çeker.

BEŞİNCİ BÖLÜM
SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde Türkçe öğretmenlerinin eğitimde yaratıcı dramayı bir yöntem olarak kullanım durumlarını ve öğretmenlerin öz yeterliliklerinin belirlenmesine ilişkin sonuçlar değerlendirilmiştir.

5.1. Sonuç

Türkçe Dersi Öğretim Programı'na göre eğitimde yetiştirilmesi hedeflenen bireylerin sahip olması gereken nitelik ve beceriler yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye ihtiyaç duyulmasındaki sebep yaşanılan çağın bilgi ve teknoloji anlamında sürekli değişip gelişmesidir. Toplumların istek ve ihtiyaçları, yetiştirilmesi hedeflenen bireylerin çağa ayak uydurabilmesi için bazı beceriler ön plana çıkmıştır. Yaşadığımız çağda yeni becerilerin ortaya çıkması ihtiyacından dolayı yeni tanımlamalarda yapılmıştır. Anagün (2018) bireylerin yaşadıkları çağın (21.yy.) gereklerine ayak uydurabilmesi ve sorumluluk sahibi bir vatandaş olarak hem kendilerini geliştirmeleri hem de topluma fayda sağlayacak beceriler olarak 21. yüzyıl becerilerini tanımlamaktadır. Bu beceriler ise eleştirel düşünme, öğrenmeyi öğrenme, iletişim, yaratıcılık-yenilik, empati, takım çalışması, problem çözebilme, karar verme, kendini ifade etme, sosyal farkındalık, bireysel ve mesleki beceriler şeklinde sıralanmıştır (GPE, 2020). Türkçe Dersi Öğretim Programı (2019)'nda ise empati yetisi gelişmiş, durum ve olayları eleştirel bir bakışla ele alan, bilgiyi ortaya koyabilen ve yaşamında kullanabilen, girişimci kararlı özellikleriyle donatılmış donanımlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanır. Dolayısıyla çağın getirileri, toplumların beklentileri, bireylerin istek ve beklentileri birbiriyle iç içedir. Türkçe dersi de beceriler ekseninde kazanımla yoluyla farklı yöntem tekniklerin öğretmenler tarafından kullanıldığı bir derstir. Bu yöntem ve teknikler arasında 21. yy. becerileri, öğretim programının çerçevesini belirlediği kazandırılması istenen beceriler yaratıcı dramanın amaçları ve özellikleriyle örtüşmektedir. Yaratıcı drama yöntemini derslerinde bir yöntem olarak kullanmak isteyen öğretmenlerinde kişisel ve mesleki olarak kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

Araştırma, Türkçe öğretmenlerinin eğitimde yaratıcı drama yönteminden faydalanmalarıyla öz yeterlilik seviyelerini belirlemeyi amaçlamıştır. Yapılan çalışmanın araştırma grubunu 30 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Çalıma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme deseni kullanılmıştır. Araştırma grubunu oluşturan öğretmenler Türkiye'nin farklı illerinde görev alan Türkçe öğretmenlerinden oluşur. Araştırma nitel araştırma yollarından durum çalışması deseniyle ortaya konmuştur.

Araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular incelendiğinde;

"Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanımıyla ilgili düşünceniz nedir?'' sorusu yöneltilmiştir. Görüşme formundan elde edilen cevaplara göre yaratıcı drama yönteminin öğrenciyi aktif kıldığı, bilginin kalıcılığını arttırdığı, topluluğa hitap etmeyi, kendini ifade edebilmeyi desteklediği, dinleme-konuşma becerilerinin gelişimine katkı sağladığı, kazanımlara ulaşırken kolaylık sağladığı, soyut bilgiyi somut hale getirdiği, derse karşı öğrencilerin ilgi ve tutumlarını arttıracağı, estetik düşünme, hayal gücü gelişimini desteklediği, yaşama yakınlık kurduğu, yaparak yaşayarak öğrenmeye katkı sağladığı, bireyin sosyalleşmesine katkı sağladığı, eğitimin kalitesinin artacağı, birden fazla duyu organına hitap edeceği, sınıf içinde iletişim ortamı sağlayacağı, özgüvenli olmaya katkı sağlayacağı, bireyin sosyal becerilerini geliştirmesine katkı sağlayacağı, işbirliği, takım çalışmasına katkı sağlayacağı, eleştirel düşünme, problemlere çözüm üretme, çıkarımlarda bulunmaya katkı sağlayacağı, dersi eğlenerek öğrenmeye katkı sağlar, çevredeki olayları ve kişilere ilişkin farkındalık sağlama, metin ile öğretime katkı sağlayacağı, kendini keşfetmesine yardımcı olduğu, derse zenginlik kattığı, olumlu bir sını ortamı oluşmasına etki edeceği öğretmenlerin görüşlerine göre belirlenmiştir. Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre yaratıcı dramanın yöntem olarak uygulanmasında öğrencilere kazandıracağı niteliklerin başında öğrenciyi sınıf ortamında aktif kılması ve öğretilen bilginin unutulmaması, içselleştirilmesi için kalıcılığını arttırmak amacıyla yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

"Yaratıcı drama yöntemi sizce Türkçe dersinde nasıl uygulanabilir?" sorusu araştırma grubunu oluşturan öğretmenlere sorulmuştur. Elde edilen bulgular yaratıcı dramanın metinle kullanımı, yaratıcı dramanın kazanımlarla kullanımı, yaratıcı dramanın dil bilgisi ile kullanımı olmak üzere üç farklı tema etrafında şekillenmiştir. Yaratıcı dramanın

kazanımlarla kullanıma ilişkin verilen yanıtların diğer temalara göre frekans değerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaratıcı dramanın kazanımlarla kullanımın temasına göre verilen cevaplar; hazırlıksız konuşmalarda, grup olarak yazma çalışmalarında, doğaçlama, öykü oluşturma çalışmalarında, konuyu özetler nitelikte drama gösterisi hazırlama, yazdığı metni canlandırabilme, dinleme-konuşma kazanımlarında, kitap karakterlerini değiştirip dönüştürme, kostümler, kuklalar, seslendirme çalışmalarıyla, rol kartlarıyla canlandırma yapma, pandomim gösterisi yaparak, nesnenin yerine kendini koyarak canlandırma yapma, izletilen videonun geri kalanını canlandırma, kısa metinler eşliğinde doğaçlama yaparak canlandırma, cümleden harekete öykü yazıp canlandırma yapma sonucuna ulaşılmıştır. Yaratıcı drama yönteminin metin ile kullanımı temasına ilişkin elde edilen bulgulara göre; metni canlandırma, metni empati kurarak canlandırma, metnin devamını canlandırma, metnin mesajını yaratıcı drama ile ifade etme, metindeki problemi yaratıcı drama yöntemini kullanarak çözme, farklı kurgulamalar yapılmasına rehberlik etme, metni sınıf ortamına göre yaratıcı drama yöntemini uygulama hazırlama, metinde geçen kavram/mesaj/duyguyu canlandırma, hikaye edici metinlerde yaratıcı dramanın kullanılması sonucuna ulaşılmıştır. Yaratıcı dramanın dil bilgisiyle kullanımına ilişkin temada yer alan görüşler; noktalama işaretleri rolüne girerek canlandırma, dil bilgisi konularını rol oynama tekniğiyle canlandırma, sıfat rolüne girerek canlandırma, zamir/sıfat rolüne girerek canlandırma yapma, dil bilgisi konusunu karakter haline getirerek canlandırma olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe öğretmenleri yaratıcı drama yöntemini Türkçe dersinde uygularken en çok metinlerden yararlandıkları görülmüş gerekçe olarak ise öğrencilerin metinleri daha iyi kavramalarına, çıkarım yapmalarına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Yöntemin kazanımlarla kullanımı temasında ise öğretmenler kazanımların yöntemi kullanmaya elverişliliği ile ilgili farklı cevaplar vermelerine karşın özellikle öğrencilerin kendilerini grup içerisinde rahat ifade edebilecekleri ve bu sayede sınıf içi etkileşime olumlu katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Yine yöntemin dil bilgisiyle kullanımı ile ilgili Türkçe öğretmenleri dil bilgsi konularının canlandırmalar yoluyla olumlu etkisinin olacağını, öğrenciler tarafından eğlenerek konuların anlaşılacağı belirtilmiştir.

"Türkçe ders kitabında yer alan metinleri yaratıcı drama açısından nasıl değerlendirirsiniz, metin türünün/türlerinin bu yöntem için elverişli olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusu araştırmadaki öğretmenlere yöneltilmiştir. Verilen yanıtlara ilişkin elde edilen bulgulara göre iki tema ortaya çıkmıştır. Metinlerin/metin türlerinin yaratıcı drama

yöntemini kullanmaya elverişli olduğu teması, metinlerin/metin türlerinin elverişli olmadığı teması göre daha fazla frekans değerine sahiptir. Yaratıcı drama yöntemine metinlerin/metin türlerinin elverişli olduğu temasına ilişkin elde elde edilen bulgular; hikaye edici metinlerin elverişliliği, şiir türünün elverişliliği, olaya dayalı metinlerin karakterle bütünleşmesine katkısı, öğretimi tek düzelikten çıkarması, metinlerin güncel olması, temaların metinle uygunluğu, bilgilendirici metinlerin elverişliliği, kalıcı öğrenmeler sağlaması, bilgiyi yapılandırması, metinlerin örnek-model sunması, duyusal gelişime katkı sağlaması, örnek metinlerin tercih edilmesi, düşünmeye sevk etmesi şeklinde ifade edilmiştir. Yaratıcı drama yöntemine metinlerin/metin türlerinin elverişli olmadığı temasına ilişkin elde edilen bulgulara göre; metinlerin elverişli olmadığı, şiir türünde kullanım zorluğu, bilgilendirici metin türünde kullanım zorluğu, temalara özgü metinlerin düşünceyi sınırlaması, müfredatın yoğunluğu, sınıf düzeylerinde farklı metinlerin tercih edilmesi, bilimsel içerikli metinlerin olması, metinlerin öğrenci seviyesine uygun olmaması, metinlerdeki doğrudan bilginin verilmesinden kaynaklı yoğunluğu, metinlerin edebi eserlerden seçilmesi şeklinde öğretmenlerin görüş bildirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Türkçe öğretmenleri ders kitaplarında yer alan metinleri yaratıcı drama açısından elverişli bulmuşlardır. Bu temaya ilişkin metin türlerinin genel anlamda uygulamaya elverişli olması metinlerin daha iyi anlaşılmasına, kavranmasına olanak tanıdığı, öğrencilerde yöntemle birlikte merak duygusunun artmasına, derse karşı ilginin artmasına zemin hazırladığı şeklinde görüşlerini dile getirmişlerdir. Yaratıcı drama yönteminin öğrencilerde merak duygusunu aktif kılması, etkinliğin içinde anı yaşayıp neden sonuç bağı kurması özellikleri Türkçe dersinin metinler yoluyla öğretilmesi özelliğiyle örtüşmektedir. Araştırmadan çıkan sonuç ise bu noktayı desteklemektedir.

" Dört temel dil becerilerini düşündüğünüzde, yaratıcı drama yöntemi dil becerilerine nasıl katkı sağlar?" sorusuna Türkçe öğretmenleri cevap vermiştir. Soruya ilişkin verilen cevaplar incelendiğinde dört tema ortaya çıkmıştır. Konuşma becerisine etkisi teması diğer temalara göre en yüksek frekans değerine sahip tema olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Konuşma becerisine etkisi teması, dinleme/izleme kazanımına etkisi temasını frekans değeri olarak takip etmiştir. Okuma becerisine etkisi ve yazma becerisine etkisi temaları frekans değeri olarak eşit değere sahip olduğu görülmüştür. Konuşma becerisine etkisi temasına ilişkin elde edilen bulgulara göre; kendini etkisi ifade edebilmesine etkisi, özgüven kazanmasına etkisi, topluluk karşısında konuşabilmeye etkisi, beden dilini etkili kullanmaya etkisi, hazırlıksız

konuşmaya etkisi, jest ve mimiklerin doğru kullanımına etkisi, vurgu ve tonlamayı doğru kullanmaya etksi, kelimeleri yerinde ve doğru kullanmaya etkisi olarak öğretmenler görüşlerini ifade etmiştir. Dinleme/izleme becerisine etkisi temasına ilişkin elde edilen bulgulara göre; etkili dinleme yöntemine etkisi, dinleme sırasında empati kurmasına etkisi, dinleme etkinliklerinde işbirliğine, takım çalışmasına etkisi, dinleme etkinliklerinde yaratıcı düşünmeye etkisi olarak görüş bildirmişlerdir. Okuma becerisine etkisi temasına ilişkin elde edilen bulgulara göre; hikaye edici metinlerin canlandırılmasının anlama becerisine etkisi, anlayarak etkili okuma yapabilmesine katkısı, kelime öğretiminde kullanım farkındalığına etkisi, görsel okumaya etkisi şeklinde görüş bildirilmiştir. Yazma becerisine etkisi temasına ilişkin elde edilen bulgulara göre; yazma etkinlikleriyle hayal gücünün gelişimine katkısı, planlı-işlem basamaklarına uygun yazma etkinliklerinde uygulamayı kolaylaştırmaya etkisi, zihin-kavram haritaları hazırlamaya etkisi, metin tamamlama etkinliklerine etkisi şeklinde öğretmenlerin görüş bildirdikleri görülmüştür. Yaratıcı drama yönteminin dil becerilerine katkısı ile ilgili Türkçe öğretmenleri en çok konuşma kazanımının gelişimine katkı sağladığını, öğrencilerin kendilerini hem ifade etmelerine hem de özgüven kazanmlarına etkisinin olduğunu bu özelliklerin gelişmesinin ise hayat boyu öğrencilere katkı sağlayacağı, işbirliği içerisinde grup içindeki etkinliklerle hayatın provasını yaparak eleştirel düşünme becerilerine de etsinin olacağını ifade etmişlerdir.

"21. yy. becerilerini göz önünde bulundurarak, Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemini kullanmanın öğrencilerin tutum ve becerilerinin gelişimine katkısını nasıl değerlendirirsiniz?" sorusu araştırmaya katılan Türkçe öğretmenlerine yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda üç farklı tema ortaya çıkmıştır. Beceri gelişimini destekleme, yaşama karşı hazırlama, derse karşı istekliliğe etkisi şeklinde ifade edilmiştir. Elde edilen bulguya ilişkin beceri gelişimini destekleme teması, yaşama karşı hazırlama ve derse karşı istekliliğe etkisi temalarından frekans değeri olarak daha yüksek çıktığı görülmüştür. Beceri gelişimini destekleme temasına ilişkin elde edilen bulgular; takım ruhu-işbirliği-kooperatif çalışma bilincini geliştirme, sorunlara etkin çözüm üretme, iletişim becerilerini geliştirme, yaratıcılığı geliştirme, kendini etkili ifade etme, sosyal becerileri geliştirme, eleştirel bakış açısı kazandırma, özgüven kazanma, girişimciliğe katkısı, risk alma-sorumluluk bilinci kazanma, yeniliklere uyum sağlama, empati kurma, farklılıklara saygı duyma, kalıcı öğrenmeler edinme, öğrenmeyi öğrenmeye katkı sağlama, bilgiyi sorgulama, duygularla-stresle başa çıkma, öz farkındalık kazanma, keşfetme

merakına katkısı, etkili karar verme, disiplinlerarası bağlantı kurma, kültürlerarası ilişkileri kavrama olarak ifade edilmiştir. Yaşama hazırlama temasına ilişkin elde edilen bulgulara ilişkin; canlandırma ile yaşantı tecrübesi kazanma, aktif olmayı destekleme, toplm normlarına uyum sağlama, teknolojinin olumsuz etkilerine karşı farkındalık kazanma, içe kapanık öğrencileri kazanma olarak öğretmenlerin görüşleri belirtilmiştir. Derse karşı istekliliğe etkisine ilişkin elde edilen bulgulara ilişkin; derse karşı motivasyon artışı, dersi eğlenerek öğrenme, derse karşı ön yargıyı kırma, derse karşı ilgiyi çekme, başarıya katkı sağlama olarak belirtilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin derslerinde bu yöntemi kullanırken öğrencilerin tutum ve becerilerinin gelişimine etkisine ilişkin en çok öğrencilerin becerilerinin gelişimini destekleme temasının çıktığı görülmüştür. Öğrencilerin hayata karşı hazırlanması, farkındalık kazanması, grup etkinliği içerisinde yorum yapabilme, etkin düşünebilme becerilerini desteklediği bu sayede Türkçe dersinin öğrencilerin tutum ve becerilerin gelişimi hedefiyle yaratıcı dramanın kullanılmasıyla örtüşmektedir.

"Derslerinizde yaratıcı drama yöntemini kullandığınızda, kazanımlara ulaşırken nasıl bir farklılık gözlemlersiniz?" sorusuna ilişkin verilen cevaplar incelenmiştir. Öğretmenlerin yöneltilen soruya verdikleri cevaplar sonucunda iki farklı tema ortaya konmuştur. Yöntemi derste kullanan öğretmenler, kazanımlara ulaşmadaki etkisi temasının frekans değeri, öğrenciler üzerindeki bireysel etkisi temasının frekans değerine kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre kazanımlara ulaşmadaki etkisine ilişkin temasında; geleneksel yöntemlere göre daha kalıcı öğrenme gerçekleştirme, bilginin zihinde yapılanmasını kolaylaştırma, temayı ve mesajı kolay kavrama, olayları ilişkilendirip değerlendirme, düşünceyi özümseme, konuya dikkat çekme-güdüleme, dersi monotonluktan çıkarma, imge dünyasını geliştirme, sarmal yaklaşıma katkı sağlama, ezber öğrenmelerde azalma olarak ifade edilmiştir. Öğrenciler üzerindeki bireysel etkisi temasına ilişkin elde edilen bulgulara göre; derse karşı ilgi artışı, dersi eğlenerek öğrenme, deneyim kazandırma, derse katılımda artış, farkındalık artışı, bilginin keşfedilmesi, farklı bakış açıları kazanma, çekingen öğrencilerin sürece dahil olması, kendi öğrenme stilini keşfetme, duyu organlarının tümünü kullanma, beden dilini etkili ve doğru kullanma, sorumluluk bilinci geliştirme, farklı zeka alanlarına hitap etme, jest ve mimiklerini doğru kullanma şeklinde ifade edilmiştir.

"Türkçe dersinde yaratıcı dramayı kullanmak isteyen öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler nelerdir?" sorusu araştırmada görüş belirten öğretmenlere sorulmuştur.

Öğretmenlerin yeterlilikleriyle ilgili görüşlerinin öğrenilmeye çalışıldığı soruya ilişkin verilen cevaplar beş farklı tema etrafında şekillenmiştir. Bu temalar frekans yüksekliğine göre sırasıyla; kişisel becerileri, yaratıcı drama alan bilgisi, öğrencilerini destekleme yetisi, sınıf yönetimi becerisi, eğitim alması olarak belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin sahip olması gereken niteliklerin kişisel beceriler temasına ilişkin; iletişim becerisi yüksek olmalı, yaratıcı olmalı, organizasyon becerisi gelişmiş olmalı, hayata karşı yüksek motivasyonlu olmalı, sabırlı olmalı, liderlik vasfı olmalı, kendini geliştirmeye açık olmalı, yorumlama-analiz yeteneği güçlü olmalı, farkındalığı yüksek olmalı, pratik düşünebilmeli, özgüvenli olmalı, dinamik olmalı, gözlem yeteneği güçlü olmalı, empati yeteneği yüksek olmalı, açık görüşlü olmalı, diksiyonu düzgün olmalı, bilgi ve teknolojiyi etkili kullanabilmeli, problemlere etkin çözüm üretebilmeli, dinleme-anlama becerisi gelişmiş olmalı, kararlı ve tutarlı olmalı, inisiyatif alabilmeli, ikna yeteneği gelişmiş olmalı, eleştirel düşünebilmeli, özsaygısı olmalı şeklinde ortaya çıkmıştır. Elde edilen bulgulara göre yaratıcı drama alan bilgisi temasına ilişkin; yöntemi uygulayacak bilgiye sahip olmalı, yönteme yönelik içerik oluşturabilmeli, tarih/edebiyat/sosyoloji bilgisine sahip olmalı, yöntemin tarihine hakim olmalı, yöntemi kullanmaktan zevk almalı, müzik/tiyatro/sahne sanatları bilgisine sahip olmalı şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerini destekleme yetisine ilişkin elde edilen bulgulara göre; teşvik edici olmalı, öğrencilerine rehber olmalı, öğrencilerini iyi tanımalı, öğrencilerin kendini ifade edebilmesini desteklemeli, bireysel farklılıkları gözetmeli, öğrencilerin çabalarını olumlu pekiştirmeli, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını bilmeli olarak görüşlerini bildirmişlerdir. Sınıf yönetimi becerisi temasına ilişkin elde edilen bulgulara göre; sınıf yönetimi/hakimiyeti/kontrolü iyi olmalı, sınıfı koordine edebilmeli, zaman yönetimi planlaması iyi olmalı şeklinde ifade edilmiştir. Eğitim alması temasına ilişkin yapılan çalışmadan elde edilen bulgulara göre; yaratıcı drama eğitimi almalı, yöntem-tekniklere hakim olmalı, hizmetiçi eğitim almalı, yaratıcı drama kurslarına katılmalı, yaratıcı drama lideri olmalı, yaratıcı drama konusunda alan uzmanlarının kitaplarını takip etmeli görüşünü belirtmişlerdir.

"Yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının yanı sıra Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı drama derslerine girebilecekleri bakanlıkça öngörülmüştür. Sizce Türkçe öğretmenleri kendilerini bu alanda nasıl geliştirilebilir, siz neler yapıyorsunuz?" sorusuna ilişkin öğretmenlerin görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre dört farklı temanın ortaya çıktığı görülmüştür. Araştırmada yer alan temalar frekans değerlerine

göre incelendiğinde en yüksek, eğitimler yoluyla temasının yer aldığı, bu temayı ise sırasıyla kendini geliştirmeli, araştırmalara yoluyla, hiçbir şey yapmıyorum şeklinde sıralanmıştır. Elde edilen bulgulara göre eğitimler yoluyla temasına ilişkin; kurslara katılabilir, hizmetiçi eğitimlere katılabilir, lisans eğitiminde ders alabilir, çevrimiçi (online) sertifika programına katılabilir, Meb kılavuz kitap yayınlayabilir, drama şenliklerine, etkinliklerine katılabilir ifadelerine yer verilmiştir. Kendini geliştirmeli temasına ilişkin araştırmadan elde edilen bulgulara göre; alanda çalışma yapan öğretmenlerle etkinlik paylaşımı yapılabilir, tiyatro/drama/gösterilere katılabilir, derste yöntemi uygulayarak pratik geliştirmeli, internetten konuyla ilgili video takip edebilir, yöntemde kullanılabilecek yeni metinler ortaya koyabilmeli, etkinlik defteri düzenlenmeli, farklı disiplinlerle ilgili farkındalığı olmalı ifadeleri öğretmenlerin görüşlerinde belirtilmiştir. Elde edilen bulgulara göre araştırma yoluyla kazanımına ilişkin; makale ve kitapları takip etmeli, alanda çalışmaları olan öğretmenler takip edilmeli, literatür araştırılmalı ifadeleri belirtilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara ilişkin hiçbir şey yapmıyorum temasına göre; lisansta aldığım eğitimi yeterli bulmuyorum, kendimi geliştirmek istediğim bir alan değil, öğrencilerin çoğunluğunun yabancı uyruklu olmalarından kaynaklı Türkçe hakimiyetinin olmaması, sınıf mevcudunun kalabalık olması, müfredat yoğunluğu, sınav sistemi ifadeleri öğretmenlerin yöntemin kullanılamamasını açıkladıkları görüşleri yer almıştır.

Dirim (2002)'e göre bireylerin yaratıcılıklarını, yaratıcı becerilerini meydana getirmesinde drama alanı önemlidir bir etkendir. Benzer bir sonuç "21. yy. becerilerini göz önünde bulundurarak, Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemini kullanmanın öğrencilerin tutum ve becerilerinin gelişimine katkısını nasıl değerlendirirsiniz?" sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplara ilişkin oluşturulan "beceri gelişimine etkisi" temasında yer alan yaratıcılığı geliştirme kodu ile örtüşmektedir. Karaosmanoğlu ve Adıgüzel (2017) ise yaptıkları çalışmada yaratıcı drama ve yaratıcılık kavramları birbirleriyle sıkı bir ilişki içerisinde ve bütünlük oluşturduğunu ifade etmişlerdir. Karapınarlı (2007) yaratıcı drama ile edinilen öğrenmelerde kalıcı bilgilerin zihinde var olmasına olanak sağladığı ifadesine yer vermiştir. Çalışmayı destekler nitelikte benzer bir sonuç "Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanımıyla ilgili düşünceniz nedir?" sorusundan elde edilen bulgularda yaratıcı drama yönteminin kullanımıyla "bilgilinin kalıcılığını arttırdığı" kodu ile ortaya çıkmıştır. Yine aynı soruya verilen cevaplara ilişkin bulgulara göre yaratıcı drama yönteminin "öğrenciyi aktif kıldığı" kodu en yüksek frekansa sahip koddur, öğretmenler yaratıcı dramanın

öğrenciyi ders içerisinde eylemleri ve söylemleriyle süreçte olmalarına katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Akoğuz (2002) da çalışmasında yaratıcı dramanın aktif bir alan olduğunu, bireyin etkinlik süresince yeni şeyler öğrenmesine olanak tanıdığını ifade eder. Saylan (2019), öğretmenlerin konu ile ilgili alacakları eğitimin tutum, beceri ve mesleki alan becerilerine yönelik pozitif yönde bir katkı sağlayacağını ifade etmiştir. "Türkçe dersinde yaratıcı dramayı kullanmak isteyen öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler nelerdir?" sorusuna ilişkin verilen cevaplardan elde edilen tema ve kodlar bu çıkarımla örtüşür.

5.2. Öneriler

Araştırmanın elde edilen bulguları ve ortaya konan sonuçlarına dayalı olarak aşağıda yer alan önerilerde bulunulabilir.

• Araştırmanın sonuçlarına göre Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı drama alanıyla ilgili lisans döneminde eğitim aldıkları bazılarının ise almadıkları görülmüştür. Buna bağlı olarak YÖK'ün tüm üniversite eğitim fakülteleri müfredatında bu dersi zorunlu dersler arasına dahil etmesi önerilir.

• Türkçe öğretmenlerinin derslerinde yaratıcı drama yöntemini kullanmak istedikleri fakat çeşitli sebeplerle kullanamadıkları görülmüştür. Eğitim müfredatındaki yoğunluğun azaltılması, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenebilecekleri becerilerin geliştirilmesine ilişkin düzenlemelerin yapılması önerilebilir.

• Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yaratıcı drama ile ilgili tekniklerin kazanımlara uygun olarak yer verilmesi önerilebilir.

• Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin hayatın içinden olması, yenilikçi ve ilgi çekici metinlerin tercih edilmesi yöntemin uygulanmasını kolaylaştıracaktır.

• Yaratıcı dramanın derslerde uygulanabilmesiyle ilgili el kitapçıkları yayınlatılabilir.

• Öğretmenlerin yenilikçi olması yeni yöntem ve tekniklerin derslerde kullanılması teşvik edilmelidir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, Ö. (1993). Oyun ve Yaratıcı Drama İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Adıgüzel, H. Ö. (2006). "Yaratıcı drama kavramı, bileşenleri ve aşamaları". *Yaratıcı Drama Dergisi,* 1 (1), 17-29.

Adıgüzel, Ö. (2006). "Yaşantılara dayalı öğrenme, yaratıcı drama ve süreçsel drama ilişkileri". *Yaratıcı Drama Dergisi,* 1 (1), 31-38.

Adıgüzel, Ö.(2001). "Niçin yaratıcı drama". *Öğretmen Dünyası Dergisi*, Mayıs (257), 13-16.

Adıgüzel, Ö. (2021). *Eğitimde yaratıcı drama (7. Baskı).* YKY Yayınları: İstanbul.

Adıgüzel, Ö. (2005). "Aktif Öğrenme Yöntemlerinden Yaratıcı Drama". *Aktif Öğrenme Ulusal Çalıştayı 3,* 14-18 Kasım, Ankara.

Akar, R. (2000). Temel Eğitimin İkinci Aşamasında Drama Yöntemi İle Türkçe Öğretimi: Dorothy Heathcote'un "Uzman Rolü Yaklaşımı". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Akçay, A. ve Şimşek, T. (2015). "Deyimlerin öğretiminde drama ve hikâyeleme yöntemlerinin kullanımının 7. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ve kalıcılık düzeylerine etkisi". *Route Educational and Social Science Journal,* 2 (4), 324-331.

Akgün E.A., Büyüköztürk Ş., Demirel F., Karadeniz Ş., Kılıç Çakmak E. (2021). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayıncılık: Ankara.

Akın, M. (1993). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeylerdeki İlkokul III. Sınıf Öğrencilerinin Sosyalleşme Düzeylerine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Akoğuz, M.,Akoğuz, A. (2013). *Yaratıcı drama etkinlikleri (2. Baskı)*. Final Kültür Sanat Yayınları: İstanbul.

Akoğuz, M. (2018). Yaratıcı dramanın tarihi. Erişim: 26 Nisan 2024, https://www.yaraticidrama.com/yaratici-drama/yaratici-dramanin-tarihi/

Altıntaş, H. (2010). İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Dersinin Yaratıcı Drama ile Öğretiminin Öğrencilerin İstendik Davranışları Geliştirmeye Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (6. Baskı)*. Sakarya Yayıncılık: Sakarya.

Anagün, Ş. S. (2018). "Teachers' perceptions about the relationship between 21st century skills and managing constructivist learning environments". *International Journal of Instruction*, 11 (4), 825-840. https://doi.org/10.12973/iji.2018.11452a

AÖF (2019). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. *Çocuk ve drama*, Erişim: 28 Nisan, 2024, https://ets.anadolu.edu.tr/storage/nfs/CGE203U/ebook/CGE203U-16V1S1-8-0-1-SV1-ebook.pdf.

Aral, N., Baran, G., Bulut, G., Çimen, S. (2000). *Çocuk Gelişimi*. YA-PA Yayıncılık: Ankara.

Aslan, E. (2008). Drama Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin 6 Yaş Çocuklarının Sosyal İlişkiler Ve İş Birliği Davranışlarına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Ataman, M. (2009). *Türkçe Derslerinde Kullanılabilecek Yaratıcı Etkinlikler ve Yaratıcı Yazma Örnekleri*. Kök Yayınları: Ankara.

Aydın, E. (2017). "Türkçe dersi öğretim programlarının (2015 ve 2017) değerlendirilmesi." *Electronic Turkish Studies*, 12 (28), 41-66. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.

Aykaç, M., Aykaç, N., Alıcı Altun, R., Bacakoğlu, G.Y. (2022). *Çoklu zekâ yaratıcı drama uygulamaları*. Pegem Akademi: Ankara.

Aykaç, M., Erdem Keklik, D. (2016). “The contribution of the activities of creative drama fictionalized with children’s literature to the speaking skills of preschool students”. *MIRCED Conference on Social, Economics, Business and Educational Science*. 24-26 May 2016, Budapest, Hungary, 62-64.

Aykaç, M. ve Çetinkaya, G. (2013). “Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Türkçe Öğretmen Adaylarının Konuşma Becerilerine Etkisi”. *Journal of Turkish Studies,* 8 (9), 671-682.

Aytaş, G. (2008). *Türkçe Öğretiminde Tematik Yaratıcı Drama Etkinlik ve Uygulamaları*. Akçağ Yayınları: Ankara.

Aytaş, G., ve Özcan, Ş. (2019). “Türkçe Eğitimi Konularını Temel Alan Drama Çalışmalarına Yönelik Bir İnceleme”. *Ana Dili Eğitimi Dergisi,* 7(1), 235-255. https://doi.org/10.16916/aded.461401

Baltacı, A. (2019). “Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?”. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5 (2), 368-388.

Bandura, A. (1982). *Self-Efficacy Mechanism in Human Agency*. American Psychologist. (37). 122-147.

Belet, D. (2006). *Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri ile Türkçe Derdine İlişkin Tutumlara Etkisi*. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Yayınları: Eskişehir.

Bolton, G. (1985). “Changes is thinkings about drama in education”. *Theory into Practice. Educating through Drama,* 14 (3), 151-157.

Bsharat, T. R., ve Behak, F. (2021). “The insights of using creative drama in learning speaking skills for the 7th graders in Jenin city: A case study”. *Ilkogretim Online,* 20 (5), 37-51.

Can, B. ve Cantürk Günhan, B. (2009). “Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Özyeterlik Ölçeği”. *E-Journal of New World Sciences Academy,* 4 (1), 34-43.

Cook, C.H. (1917). *Play way*. William Heinemann: London.

Çelenk, S. ve Tazebay, A. (2011). *Türkçe öğretimi ilke-yöntem-teknikler*. Maya Akademi Yayınları: Ankara.

Çelenk, S. ve Tazebay, A. (2008). *Türkçe öğretimi ilke-yöntem-teknikler*. Maya Akademi Yayınları: Ankara.

Çiftçi, M. (1998). "Türkçe Öğretiminde Temel İlkeler". *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), 59-71.

Çiftci, S., Yayla, A., ve Sağlam, A. (2021). "21. yüzyıl becerileri bağlamında öğrenci, öğretmen ve eğitim ortamları". *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi,* (24), 718-734. https://doi.org/10.29000/rumelide.995863

Çoruh, S. (1950). *Okullarda dramatizasyon.* Öğretmen Dergisi. Işıl Matbaası: İstanbul.

Çöklü Özkan, E. (2018). "Okuduğunu anlamada yaratıcı dramanın etkisi ve önemi". *Ana Dili Eğitimi Dergisi,* 6 (2), 343-368.

Değirmenci D., Doğru M., (2017). "Türkiye'de Sosyobilimsel Konularla İlgili Yapılan Çalışmaların İncelenmesi: Bir Betimsel Analiz Çalışması". *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 123-138.

Demirel, Ö. (2005). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Pegem A Yayıncılık: Ankara.

Demirel, Ö. (2003). *Türkçe Öğretimi (5. Baskı)*. Pegem A Yayınları: Ankara.

Dirim A. (2002). *Okul öncesi eğitiminde yaratıcı drama*. Esin Yayınevi: İstanbul.

Erdoğan, T. (2016). *Türkçe öğretiminde yaratıcı drama*. Eğiten Kitap: Ankara.

Erikson, A. S. ve Sealo, B. (2007). "Drama,Theater and Education in Norway". *Drama, Theater and Education in Europa. (Ed. N. Govas, G. Kaakoudaki, M. Damir.) Athens: Hellenic Theater, Drama and Education Network, Croation Centre for Drama Education, for İdea Europe*. 49-56.

Eyüp, B., ve Kılıç, L. K. (2013). "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlik Algıları". *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 799-820. https://doi.org/10.14520/adyusbd.461

Finlay- Johnson, H. (1913). *Dramatic method of teaching*. James Nisbet ve Co., Limited: London.

Fleming, M., Merrell, C. and Timms, P. (2004). "The impact of drama on pupils language, mathematics, and attitude in two primary schools?". *Research in Drama Education,* 9 (2), 96-177.

Freeman, G. (2000). "Effects Of Creative Drama Activities On Third And Fourth Grade Children". *Doctor of Philosophy Degree, University Of Mississippi.*

Fulfurd, J., Hutchings, M., Ross, A. ve Schmitz, H. (2001). *İlköğretimde drama*. Leyla Küçükahmet, Hande Borçbakan, S. Sadi Karamanoğlu (çev.). Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.

Greenfader, C., ve Brouillette, L. (2013). "Boosting language skills of English learners through dramatization and movement". *The Reading Teacher,* 67 (3), 164-241.

Gömleksiz, M. N., ve Serhatlıoğlu, B. (2013). "Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri". *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (7), 201-221.

Güneş, F. (2021). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Pegem Akademi: Ankara.

Güneysu, S. (1991). *Eğitimde Drama. 7. Okul öncesi Eğitim ve Yaygınlaştırılması Semineri*. YA-PA Yayınları: Eskişehir.

Gürol, A. (2003). Okulöncesi öğretmenleri ile okul öncesi öğretmen adaylarının eğitimde dramanın uygulanmasına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 153, Bahar 2003, 25-40.

GPE. (2020). "21st century skills: What potential role for the global partnership for education? A landscape review". *Global Partnership for Education.*1-66.

Harrison, L. (1999). *Drama curriculum bank key stage scottish levels*. Scholalastic Ltd.: U.K.

Heathcote, D. (1984). *Collected writings*. Hutchinson: London.

Innes, M., Moss, T., ve Smigiel, H.M. (2001). "What do the children Say? The importance of student voice". *Research in Drama Education*, 6 (2), 207-221.

Kan, A. Ü. (2006). Yeni ilköğretim programında öngörülen temel becerileri kazanmada beşinci sınıf sosyal bilgiler ve Türkçe derslerinin etkilerine ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi (Diyarbakır ili örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

Kan, Ç. (2010). "Sosyal bilgiler dersi ve değerler eğitimi". *Millî Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 39 (187), 138-144.

Kara, Ö. T. (2000). Türkçe öğretiminde drama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kara, Ö. (2010). Dramayla Öykü Oluşturma Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Öğretimine Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Karaosmanoğlu, G., ve Adıgüzel, Ö. (2017). "Yaratıcılık Engellerinin Yaratıcı Drama ile Fark Edilmesine Yönelik Bir Araştırma". *Yaratıcı Drama Dergisi*, 12 (1), 87-104.

Karapınarlı, R. (2007). İlköğretim 7. sınıf matematik dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin başarı ve kalıcılık düzeyine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Karateke, E. (2006). Yaratıcı Dramanın İlköğretim II. Kademede 6. Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatım Becerilerine Olan Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.

Kardaş, N. (2020). "Drama etkinliklerinin 7. Sınıf öğrencilerinin Türkçe konuşma becerilerine etkisi". *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (2), 41-59. https://doi.org/10.48066/kusob.828580

Kavcar, C., Oğuzkan, F., Sever, S. (1995). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri için Türkçe Öğretimi.* Engin Yayınevi: Ankara.

Kırmızı, F. (2022). "Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Özyeterlik Algılarının Değerlendirilmesi". *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (56), 198-224. https://doi.org/10.9779/pauefd.955708

Kırmızı Susar, F. (2007). "Yaratıcı drama yönteminin okuduğunu anlama başarısına etkisi ve yönteme ilişkin öğrenci görüşleri". *Eurasian Journal of Educational Research,* (29), 59-71.

Korošec, H. ve Zorec, MB (2020). "Yaratıcı drama etkinliklerinin okul öncesi çocukların saldırgan davranışları üzerindeki etkisi". *Eğitim Araştırmaları*, 108 (1), 62-79. https://doi.org/10.1177/0034523719858219

Kurudayıoğlu, M. ve Özdem, A. (2015) "Türkçe öğretiminde drama". *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3 (4), 26-40.

Lehmann, H.T. (1986). *Drama in Theaterlexikon*. Brauneck-Schneilin (Derl.), Hamburg.

Levent, T. (1999). "Drama kültürünü oluşturmak". *Eğitimde, Tiyatroda Yaratıcı Drama Çağdaş Drama Derneği Bülteni*, (2), 7-9.

Maden, S. (2010). "Türkçe Öğretmenlerinin Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlikleri". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (14), 259-274.

Maden, S. (2021). *Drama ile dil öğretimi*. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.

McCaslin, N. (1990). "Newdirection in drama". *National Forum,* 70 (3), 34-337.

McGregor, L. (1976). *Development in drama teaching*. Open Books: London.

Metinnam, İ. (2011). Yaratıcı drama alanında Brian Way'in Drama Anlayışının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Millî Eğitim Bakanlığı, (2006). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu*. MEB Yayınları: Ankara.

Millî Eğitim Bakanlığı, (2019). *Türkçe dersi öğretim programı*. MEB Yayınları: Ankara.

Millî Eğitim Bakanlığı, (2023). Oyun ve oyun etkinlikleri dersi öğretim programı (drama modülü ı-ıı) Erişim: 20 Nisan 2024, https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20231123231119320Oyun%20ve%20Oyun%20Etkinlikleri%20D%C3%96P(Drama%20Mod%C3%BCl%C3%BC).pdf.

Nutku, Ö. (1983). *Gösterim Sanatları Terimleri Sözlüğü*. Sevinç Matbaası: Ankara.

Nutku, Ö. (2001). *Dram sanatı*. Kabalcı Yayınları: İstanbul.

Okvuran, A. (1993). Yaratıcı Drama Eğitiminin Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Okvuran, A. (2000). Yaratıcı Dramaya Yönelik Tutumlar. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Orta, A. Z. (2009). Etkili İletişim Sürecinde Kişilerarası İletişim Becerileri ve Yaratıcı Drama Uygulama Örneği. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ömeroğlu, E. (1990). Anaokuluna Giden 5-6 Yaşındaki Çocukların Sözel Yaratıcılıklarının Gelişimine Yaratıcı Dramanın Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Önder, A. (1999). *Yaparak yaşayarak öğrenme için eğitici drama-kuramsal temellerle uygulama teknikleri ve örnekleri*. Epsilon Yayıncılık: İstanbul.

Önder, A. (2000). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama*. Epsilon Yayıncılık: İstanbul.

Önder, A.(2016). *Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama (10. Basım)*. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.

Özdemir, E. (1987). *İlkokul Öğretmenleri için Türkçe Öğretimi Kılavuzu*. İnkılap Kitabevi: İstanbul.

Özdemir, E. (1983). *Ana dili öğretimi Türk Dili (Dil öğretimi Özel Sayısı)*. TDK Yayınları: Ankara.

Özdemir M., (2010). "Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), 323-343.

Öztürk, A. (2007). *İlköğretimde Drama.* Anadolu Üniversitesi Yayınları: Ankara.

Öztürk-Pat, Ö., ve Yılmaz, M. (2021). "Impact of creative drama method on students' speaking skills". *Journal of Theoretical Educational Science,* 14 (2), 223-245.

Pehlivan, K. B. (2005). "Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma". *İlköğretim Online,* 4 (2), 17-23.

Püsküllüoğlu, A. (2004). *Arkadaş Türkçe Sözlük*. Arkadaş Yayınları: Ankara.

Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş*. Zeynep Akyüz, Dursun Bayrak, H. Bader Arslan (çev.). Siyasal Kitabevi: Ankara.

San, İ. (1990). "Eğitimde Yaratıcı Drama". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23 (2), 573-582.

San, İ. (1991). *Eğitim öğretimde yaşayarak öğrenme yöntemi ve estetik bir süreç olarak yaratıcı drama*. Kültür Koleji Yayınları: İstanbul.

San, İ. (1998). "Sanatsal eğitim üzerine düşünceler". *MEB Dergisi*, (139), 21-23.

San, İ. (1998). "Türkiye'de yaratıcı drama çalışmalarının dünü ve bugünü". *II. Ulusal Çocuk Kültürü Kongre Bildirileri (Ed. B. Onur)*, 1999, ATAUM Yayınları: Ankara. 267-273.

San, İ. (2019). "Sanat ve Yaratıcılık Eğitimi Olarak Tiyatro" . *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 18 (1), 99-112. DOI: 10.1501/Egifak_0000001094

Saylan, M. (2019). Yaratıcı drama yönteminin etkilerine ilişkin Türkçe öğretmenlerinin tutumlarının incelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.

Selmanoğlu, E. (2009). İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Dramanın Öğrenci Başarısına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Senapati Nayak, D. B. A., ve Saxena, S. S. (2024). "Drama In Educatıon A Sıgnıfıcant Approach". *Internatıonal Journal Of Progressıve Research In Engıneerıng Management And Scıence (Ijprems),* 4 (7), 424-428.

Sencer, M. ve Sencer, Y. (1978). *Toplumsal araştırmalarda yöntembilim*. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını: Ankara.

Sever, S. (2006). "Türkçe Öğretiminin Çözülemeyen Sorunları". *Varlık Aylık Edebiyat ve Kültür Dergisi*, 11 (89), 8-16.

Subaşı, M., ve Okumuş, K. (2017). "Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21 (2), 419-426.

Şahin, A., ve Yeşilyurt, E. (2014). "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Drama Yöntemini Kullanmaya Yönelik Öz Yeterlikleri". *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* 7 (3), 253-261. https://doi.org/10.12780/UUSBD362.

Sommers, J. (1994). *Drama in the Curriculum*. Cassel Education Limited: London.

Tate, K. (2002). "A Descriptive Exanination Of Selected University Creative Drama Courses With İmplications For Elementary Pre-Service Teacher Education In The 21. Century". *Degree Of Doctor Of Philosophy, Department Of Education, The Florida State University.*

Temizyürek, F. ve Balcı, A. (2006). *Cumhuriyet dönemi ilköğretim okulları Türkçe programları*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.

Tompkins, Gail E. (1998). *Language Arts Content and Teaching Strategies Merrill*. New Jersey: an imprint of Prentice Hall.

Tosunoğlu, M. ve Melanlıoğlu D. (2004). Türkçenin Yolculuğunda Önemli Duraklardan Biri: Eğitim-Öğretim Programları. *I. Ulusal Sosyal Bilimler Sempozyumu: Bir Metafor Olarak Yol ve Yolculuk*. Kırıkkale.

Tuğrul, B. (2005). *Drama ve öğrenme-öğretme. Çocuklukta yaratıcılık ve drama içinde* (Ed. Ali Öztürk). Anadolu Üniversitesi: Eskişehir

Tutuman O. Y. (2011). Türkçe Öğretmenlerinin Yaratıcı Drama Uygulama Yeterlilikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Ulubey, Ö. ve Gözütok, F. D. (2015). "Future citizenship, democracy and human rights education with creative drama and other interactive teaching methods". *Education ve Science*, 40 (182), 87-109.

Ulubey, Ö. ve Toraman, Ç. (2015). "Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarıya Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması". *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (32) , 195-220.

Uluyol, Ç., ve Eryılmaz, S. (2015). "21. Yüzyıl Becerileri Işığında FATİH Projesi Değerlendirmesi". *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (2), 209-229.

Urfalı Dadandı, P. (2023). "Temel Dil Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Kullanımı: Örnek Ders Planları". *SDU International Journal of Educational Studies,* 10 (2), 132-148. https://doi.org/10.33710/sduijes.1357155

Ünsal, B. (2005). İlköğretim İkinci Kademe (6, 7, 8. Sınıflar) Türkçe Dersinde Drama Yönteminin Çocukların Dil ve Anlatım Becerilerine Katkısı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Üstündağ, T. (2009). *Yaratıcı Drama Öğretmeninin Günlüğü*. Pegem Yayıncılık: Ankara.

Üstündağ, T. (1994). *Günümüz eğitimde dramanın yeri. Yaşadıkça Eğitim Dergisi* (37), 1-36, Kasım-Aralık 1994, Kültür Koleji Yayınları: İstanbul.

Üstündağ, T. (2010). *Yaratıcı drama öğretmenimin günlüğü*. Pegem Akademi: Ankara.

Veach, L. J. ve Gladdıng, S. T. (2007). “Using Creative Group Techniques In High Schools”, *The Journal For Specialists in Group Work*, 32 (1), 71-81.

Yalçıner, M. (2006). *Eğitimde gözlem ve değerlendirme*. Anı Yayıncılık: Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri Güncelleştirilmiş Geliştirilmiş 5. Baskı*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları: Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (9. Baskı)*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.

Yıldırım, F., ve Acarlıoğlu, H. (2023). “Sınıf Öğretmenlerinin Eğitimde Drama Kullanımına İlişkin Görüşleri”. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi,* 12 (1), 86-103. https://doi.org/10.30703/cije.1159576.

Yıldırım, M., ve Erdoğan, T. (2016). “Yaratıcı Drama Yönteminin İlkokul İkinci Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi”. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 11 (1), 71-88.

Yıldırım, K. ve Aykaç, N. (2020). “Yaratıcı drama destekli resimli çocuk kitaplarının öğretmen adalarının kültürlerarası duyarlıklarına etkisi”. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15 (2), 259-274.

EKLER

EK-1

ARAŞTIRMADA VERİ TOPLAMA ARACI OLARAK KULLANILAN GÖRÜŞME FORMU

Değerli öğretmenim;

Bu görüşme formu Türkçe Eğitimi Yüksek Lisans öğrencisi Maide DİLEK'İN "Türkçe Öğretmenlerinin Eğitimde Yaratıcı Drama Yöntemini Kullanım Durumları ve Öz Yeterlilik Düzeyleri" adlı çalışması için Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL danışmanlığında uygulanacaktır. Görüşleriniz ile çalışmaya katkı sağlamanız çok önemlidir. Çalışmanın seyri açısından sorulara samimiyetle cevap vermeniz beklenmektedir. Sizlerden edinilen bilgiler tamamen araştırma amaçlı kullanılacak olup 3. şahıslarla paylaşılmayacak, gizli tutulacaktır. Kıymetli görüşlerinizden dolayı teşekkür ederim.

Maide DİLEK

GÖRÜŞME FORMU

Tarih:		
Adı:	Soyadı:	
Cinsiyet:	Yaş:	
Eğitim Durumu:	Görevli Olduğu Okul Türü:	
Hizmet Süresi:	Görev Yeri:	
Yaratıcı drama alanında eğitiminiz var mı? (Evet ise belirtiniz.)	Evet, var.	Hayır, yok.
1) Lisans eğitiminde ders aldım. 2) Hizmetiçi eğitim aldım. 3) Bireysel olarak online ders, kurs, sertifika aldım.		

1) Türkçe dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanımıyla ilgili düşünceniz nedir?

2) Yaratıcı drama yöntemi Türkçe dersinde sizce nasıl uygulanabilir?

3) Türkçe ders kitabında yer alan metinleri yaratıcı drama açısından nasıl değerlendirirsiniz, metin türünün/türlerinin bu yöntem için elverişli olduğunu düşünüyor musunuz?

4) Dört temel dil becerilerini düşündüğünüzde, yaratıcı drama yöntemi dil becerilerine nasıl katkı sağlar?

5) 21. yy. becerilerini göz önünde bulundurarak, Türkçe dersinde yaratıcı drama yöntemini kullanmanın öğrencilerin tutum ve becerilerinin gelişimine katkısını nasıl değerlendirirsiniz?

6) Derslerinizde yaratıcı drama yöntemini kullandığınızda, kazanımlara ulaşırken nasıl bir farklılık gözlemlersiniz?

7) Türkçe dersinde yaratıcı dramayı kullanmak isteyen öğretmenin sahip olması gereken yeterlilikler nelerdir?

8) Yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının yanı sıra Türkçe öğretmenlerinin yaratıcı drama derslerine girebilecekleri bakanlıkça öngörülmüştür. Sizce Türkçe öğretmenleri kendilerini bu alanda nasıl geliştirebilir, siz neler yapıyorsunuz?